

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE CANDAROĞULLARI BEYLİĞİ HAKKINDA
YAPILAN ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

RECEP KONAŞ

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ TUNAY KARAKÖK

BARTIN-2023

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE CANDAROĞULLARI BEYLİĞİ HAKKINDA YAPILAN
ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Recep KONAŞ

BARTIN-2023

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Tunay KARAKÖK danışmanlığında hazırlamış olduğum “TÜRKİYE’DE CANDAROĞULLARI BEYLİĞİ HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

03.11.2023

Recep KONAŞ

ÖNSÖZ

Ders döneminde bana sabır gösteren aileme, tez yazımım esnasında ve çalışmamın her evresinde bana destek veren değerli danışman hocam. Tunay KARAKÖK'e, kaynak desteği ve yönlendirmeleri ile çok büyük katkısını gördüğüm Cevdet YAKUPOĞLU'na, savunma jüri üyelerim Durmuş GÜR ve Sinan PAKSOY'a teşekkür ederim.

Recep KONAŞ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TÜRKİYE’DE CANDAROĞULLARI BEYLİĞİ HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Recep KONAŞ

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Tunay KARAKÖK

Bartın-2023, sayfa: 90

Candaroğulları Beyliği, 1308 tarihinde Anadolu Selçuklu Devleti’nin ortadan kalkması ile 1335 yılında İlhanlı hükümdarı Bahadır Han’ın vefat etmesine kadar Anadolu’daki diğer Türkmen Beyleri ile birlikte serbest hareket etme olanağı bulmuş beyliklerdendir. XIII. yüzyılda Moğol istilasıyla uçlara yerleşen Türkmenler, Anadolu’da yer yer fetih hareketlerine girişmişlerdir. Hem Karadeniz hem de Doğu Roma İmparatorluğu ile olan ilişkilerinde stratejik bir konumda olan beylik, Şemseddin Yaman Candar tarafından Eflani ve çevresinde kurulmuştur. Candaroğulları Beyliği stratejik konumu itibarıyla Kuzey Anadolu’nun, Karadeniz ile olan bağlantısını göz önünde bulundurduğumuzda Sinop, Amasra gibi liman kentlerine sahip olan, denizcilik ve deniz ticareti konularında hayli tecrübeli bir noktaya gelmiş, İtalyan şehir devletleri ile ticaret yapmıştır.

Candaroğulları Beyliği, kuruluş döneminden Osmanlı Devleti himayesine girinceye kadarki geçen sürede, hüküm sürdüğü Kuzey Anadolu topraklarında, günümüze kadar ulaşan birçok tarihi, mimari, sanatsal, kültürel, sosyal alanda ürünler bırakmıştır. Çalışmamızda Candaroğulları Beyliği üzerine yapılmış veya bu beylikten doğrudan bahsedilmiş araştırmalar değerlendirilmiş ve bibliyografik bir şekilde verilmiştir. Çalışma kapsamında incelenmiş olan eserlerden yola çıkılarak Kastamonu ve çevresinin tarihsel sürecini ortaya koymak için değişik birçok ilim mecrasında beyliğin konu alındığı çok sayıda ve farklı alanlarda çalışmalar

yapıldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ansiklopedisi maddesi, bildiri, Candaroğulları Beyliği, İsfendiyaroğulları, Kastamonu, kitap, kitap bölümü, makale, tez

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

EVALUATION OF THE STUDIES CONDUCTED ON THE CANDAROGULLARI PRINCIPALITYIN TURKEY

Recep KONAŞ

Bartın University

Graduate School

Department of History

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Tunay KARAKÖK

Bartın-2023, pp: 90

The Candaroğulları Principality was one of the principalities that had the opportunity to move freely with the other Turkmen lords in Anatolia until the death of the Ilkhanid ruler Bahadır Han in 1335 with the disappearance of the Anatolian Seljuk State in 1308. XIII. The Turkmens, who settled on the fringes with the Mongol invasion in the century, started conquest movements in Anatolia from place to place. The principality, which is in a strategic position in its relations with both the Black Sea and the Eastern Roman Empire, was founded by Şemseddin Yaman in Eflani and its surroundings. Considering the connection between North Anatolia and the Black Sea in terms of its strategic location, Candaroğulları Principality has come to a point that has port cities such as Sinop and Amasra, has come to a point where it is quite experienced in maritime and maritime trade, and has traded with Italian city-states.

Candaroğulları Principality left many historical, architectural, artistic, cultural and social products in the North Anatolian lands, where it ruled, from the establishment period until it came under the auspices of the Ottoman Empire. In our study, the researches made on the Candaroğulları Principality or directly mentioned about this principality were evaluated and given in a bibliographical way. In order to reveal the historical process of Kastamonu and its surroundings, based on the works examined within the scope of the study, it has been determined that many and different studies have been carried out in many different fields of

science on the subject of the principality.

Keywords: Article, book, book chapter, Candaroğulları Principality, Encyclopedia Article, İsfendiyaroğulları, Kastamonu, paper, thesis

.

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
EKLER DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. CANDAROĞULLARI BEYLİĞİ.....	3
2.1. Candaroğulları'ndan Önce Kastamonu'nun Adı ve Tarihçesi.....	3
2.2. Selçuklular ve Beylikler Döneminde Kastamonu	4
2.3. Candaroğulları Beyliği'nin Siyasi Tarihi	6
2.4. Candaroğulları Beyliği'nin Beyleri	7
2.4.1. Süleyman Paşa (1309-1340?).....	7
2.4.2. İbrahim Bey (1341-1345).....	8
2.4.3. Kötürüm Bayezid (1361-1385).....	9
2.4.5. İsfendiyar Bey (1392- 1439).....	10
2.4.7. II. İbrahim Bey (1440-1443).....	12
2.4.8. İsmail Bey (1443- 1461)- Kızıl Ahmed Bey (1461)	12
2.5. Candaroğulları Beyliği'nde Sosyo- Kültürel Hayat ve Mimari.....	13
3. KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	15
3.1. Tezler.....	15
3.1.1. Doktora Tezleri	16
3.1.2. Yüksek Lisans Tezleri.....	18
3.2. Kitaplar	24
3.3. Ansiklopedi Maddeleri	52
3.4. Makaleler	56
3.5. Bildiriler	65
KAYNAKLAR.....	82
EKLER	85

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
Ek 1. Beylik Haritası	85
EK 2. Candaroğulları Sikkeleri	86
Ek 3. İbn Neccâr Camii	87
EK 4. İsmail Bey Külliyesi	88
Ek 5. Candaroğulları'nın Soyağacı	89

KISALTMALAR DİZİNİ

Bkz.	: Bakınız
bs.	: basım
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
Ed.	: Editör
haz.	: Hazırlayan
İA	: MEB İslam Ansiklopedisi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
No	: Numara
Nşr.	: Neşreden
ö.	: Ölüm Tarihi
s	: Sayı, Sayfa
TA	: Türkler Ansiklopedisi
TDV	: Türk Diyanet Vakfı
ter.	: Tercüme
TTK	: Türk Tarih Kurumu
v.d.	: ve diğerleri
yay.	: Yayımlayan

1. GİRİŞ

Tarih bilimi vesikalar ve yazılı belgeler ışığında geçmiş gün yüzüne çıkarmayı amaçlayan bir bilim dalıdır. Bu amaçla bu vesikalar ve geçmiş döneme ait materyaller, gerçekleştirilen çalışmaların kalitesini arttırdığı gibi bilimsel camiadaki nesnellüğünün de bir aynasıdır. Bu açıdan bu araştırmanın, konu dâhilinde gerçekleştirilecek başka araştırmaları yönlendireceği gibi coğrafyanın toplumsal ve ekonomik geçmişinin farklı kaynaklar rehberliğinde değerlendirilmesi de mühim fayda sağlaması hedeflenmiştir. Candaroğulları Beyliği ile ilgili ilerleyen süreçte yeni ve farklı araştırmalar ile zengin bir çalışma teması olma karakterinde güncelliğini korumaktadır. Candaroğulları Beyliği ile ilgili yapılan çalışmalar, kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen, kongre ve sempozyumlardaki önemli konulardan biri olmayı sürdürmektedir.

Bibliyografya çalışmaları, genel anlamda araştırılan konu dâhilinde ne tür çalışmalar meydana getirildiği, hangi alanlara yoğunlaştığını ortaya koymak gibi işlevsel bir karaktere sahiptir. Haliyle araştırmacıların, öncelikle konuya hangi açıdan bakacaklarını ve hangi tür araştırmalara meyledeceklerini bibliyografya sayesinde elde etmeleri mümkündür. Türkiye’de *Candaroğulları Beyliği Hakkında Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi* başlıklı bu çalışma, bu sayede bu beylik ile ilgili çalışmalar yapan ve yapacak olan araştırmacılara kılavuzluk yapacağı düşünülmektedir. Ancak Türkiye’de bu konuda birçok araştırma bulunmadığından, tüm tablonun ortaya konduğu tezini savunmak doğru olmayacaktır. Bilhassa konu ile ilgili ortaya konulan makale ve bildirimler noktasında bu durum çok daha genel geçer bir durum olarak göze çarpmaktadır. Candaroğulları hakkında yapılan bibliyografya çalışması sürekli gündemde kalan ve nihayete erdirilmesi noktasında gayret gerektiren önemli bir konu olma özelliğine sahiptir. Biz de bu çalışmamızı Kastamonu ili ve çevresinin tarihsel ve toplumsal bir miras olma özelliği bakımından mühim bir dönemi olan Candaroğulları Beyliğinin daha ayrıntılı ve seviyeli araştırılması, tekrarlı çalışmalara düşülmemesi için en son ve güncel hali ile bir bibliyografyasının hazırlanmasının önemli olduğundan hareket ile meydana getirmeyi amaçladık. Bu amaç doğrultusunda inceleme fırsatı bulduğumuz çalışmalardan hareketle beyliğin siyasi, dini, sosyo-kültürel, ekonomik ve bilim-teknik anlamındaki hayatı ile ilgili de malumatlara da çalışma kapsamında yer verilmiştir. Nitel araştırma yöntemine dayanılarak uygun örneklem ve doküman analizi yapılması sureti ile çalışma oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmaya Candaroğulları Beyliği hakkında yazılmış olan kitaplar, makaleler, bildirimler, tezler, ansiklopedi maddeleri ve kitap bölümleri ile bu beyliğin

doğrudan bahsinin geçtiği çalışmaları dâhil ettiğimizi söylemeliyiz. Fakat nadir de olsa direk ilişkisi olmayan çalışmalara da Tezimiz kapsamında yer verilmiştir. Tez çalışmamız oluşturulurken, Üniversitelerin ve illerin kütüphaneleri, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanı, YÖK Akademi Merkezi veri tabanı, Türkiye Makaleler Birliği Bibliyografyası web tabanı ve Milli Kütüphane gibi farklı kurumlar ile dijital platformlar taranmıştır. Bütün bunların haricinde çalışmanın en sonunda kaynakça kısmında verilen eserlerden de araştırmamızda istifade edilmiştir. Çalışmamız kapsamında kullanmış olduğumuz Candaroğulları Beyliği hakkında çalışmalar eser sahiplerinin soyadları esasına göre alfabetik sırayla verilmişleridir. Bir müellifin birden fazla eseri olduğunda, eserleri tarih sırası ile verilmiştir. Çalışma adları italik olarak yazılmıştır. Çalışma kapsamında verilen Doktora ve Yüksek Lisans tez çalışmaları; çalışmayı hazırlayan, çalışmanın ismi, hangi üniversite ve enstitüye bağlı olarak hazırlandığı ile programı (yüksek lisans, doktora), hazırlandığı yer ve tarih sırası ile verilmiştir. Çalışma kapsamında verilen kitaplar ve kitap bölümleri; yazar, kitabın ismi, bölüm adı, baskı sayısı, basıldığı yer, yayınevi ve tarih sırasıyla verilmiştir. Çalışma kapsamında verilen makaleler; yazar, “makalenin adı”, yayımlandığı dergi, cilt ve sayı no, yayımlandığı şehir, tarih ve sayfa aralığı sırasıyla verilmişlerdir. Kaynak, dil, zaman, mekân ve konu başlığı gibi temel sınırlılıkları bulunan bu çalışma sayesinde Candaroğulları Beyliği ile ilgili kapsamlı bir bibliyografya meydana getirilmeye çalışılmıştır.

2. CANDAROĞULLARI BEYLİĞİ

Bu bölümde Candaroğulları Beyliği kurulmadan önceki genel siyasi durum ile bölgenin Türk egemenliğine girişi ve Candaroğulları dönemindeki Kastamonu ve çevresi hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Candaroğulları'ndan Önce Kastamonu'nun Adı ve Tarihçesi

Kastamonu şehrinin kurulmuş olduğu yer Küre ve Ilgaz Dağları arasında bir kara yolu geçiş noktası üzerinde kurulmuştur. Şehrin dağlarla çevrili olması ulaşımı ve ticareti oldukça zorlaştırmasının yanı sıra bu zorlu coğrafi konum savaşlarda Kastamonu'da egemenlik süren uygarlıklar için avantaj teşkil etmiştir. Kastamonu şehri Kuzey Anadolu'da bulunan bir kent olduğu için daima Doğu-Batı ticareti noktasında önemli bir güzergâh olup aynı zaman da İç Anadolu Bölgesinin de denize ulaşması noktasında oldukça önem teşkil etmiştir. Bundan dolayı Kastamonu sürekli iskân noktasında tercih edilmiştir. Şehrin kurulmuş olduğu coğrafya Kızılırmak Nehri'nin kollarından biri olan, Ilgaz Dağlarının yamaçlarından doğan Gökırmak, Kastamonu Suyu ve Karaçomak vadileri boyunca uzanmaktadır. Şehrin deniz seviyesinden yüksekliği 790 metredir (İlhan, 2001).

Kastamonu adının nereden geldiği tam olarak bilinmese de bu konuda bazı rivayetler vardır. Daha önce bu bölgede egemenlik sürmüş olan Gasgaslar(Kaşkalar) ve Tumanna uygarlıklarının isimlerinin birleşmesinden meydana geldiği düşünülmektedir. Yani Gasgatumanna şeklinde anılmaya başlandığı düşünülmektedir. Kastamonu vilayetinin adı farklı uygarlıklar tarafından farklı şekillerde isimlendirilmiş olmakla birlikte; Rumlar, Kastamboli, Araplar, Kastamuniya, Osmanlı döneminde ise Kastamoni olarak geçtiğine dair bilgilere kaynaklarda rastlanmaktadır. Cumhuriyet tarihi ile Kastamonu olarak nakşedilmiştir (Baydil- Biret, 1999).

Kastamonu, eskiden Paflagonya diye adlandırılan bölgenin içinde kalmaktadır. Paflagonya bugün; batıda Bartın Irmağı doğu da Kızılırmak, güneyde Friky ve Galatya kuzeyde ise Karadeniz ile biten bölgenin adıdır (Strabon, 1998). Kastamonu ve çevresinde ilk yerleşim kuran M.Ö. 1400'lü yıllarda Gasgaslar olduğu bilinmektedir. Gaskaslar çok iyi ata binen savaşçı ve göçebe bir topluluktur. Kastamonu çevresinin coğrafi şartlarından dolayı yurtlarını kolay savunmuşlardır. Savaşçı bir topluluk olan Gaskaslar genellikle kayalık olan

dağlarda yaşamışlardır. Bu yaşam tarzını gösteren en önemli bulgu ise Kaya mezarlarıdır (Şahin, 2021). Yapılan araştırmalar ve incelemeler sonucunda Evkaya Kaya Mezarlarının Paflagonyalılar tarafından inşa edildiği saptanmıştır. İçinde çeşitli sfenkslerin ve kral ailesine ait olduğu düşünülen mezarlar bulunmuştur. Ayrıca Şehinşah Kayası çevresinde ise Romalılar döneminden kalma iki kaya mezarı bulunmuştur (Karasalihoğlu, 2020). Eski bir tarihi olan Kastamonu şehrinde genel olarak Gaskaslar, Hititler, Frigler, Kimmerler, Lidyalılar, Persler, Büyük İskender ve hatta Romalılar tarafından şehir yerleşim yeri ve hâkimiyet alanı olmuş olsa da Kastamonu’da bu medeniyetlere ait herhangi bir kalıntı kalmamıştır (Şahin, 2017). Romalılar döneminde pek gelişmeyen Kastamonu, Bizans döneminde ise ön plana çıkarak bölgenin en önemli yerleşim merkezlerinden biri haline dönüşmüştür. Bizans İmparatoru II. Basil, Kastamonu ve çevresinin yönetimini Komnenos ailesine vermiştir. Bizans döneminde bölgenin en önemli askeri üssü haline dönüşen Kastamonu, Karaçomak Nehri üzerinde dik bir yamaçta bulunan kaleyi de onararak “Castra Komneni” Komenlerin Kalesi anlamına gelen kale ve çevresini yerleşim amaçlı ve tarım için kullanmışlardır (Şahin, 2021: 73-74). Kâtip Çelebi bu kaleyi tasvir ederken “*yolu sarp, gayet mürtefi bir kaya üzerinde bir küçük kale*” diye betimlemiştir (Çelebi, 2010).

Tarih boyunca birçok kavmin saldırısına uğrayan Paflagonya öncelikle; Gotlar, Araplar, İran-Sasaniler’in istilalarına uğramıştır. Çeşitli uygarlıkların egemenlik sahasının içinde bulunan Kastamonu dönem dönem önemini kaybetse de yerleşim anlamında boş kalmamıştır. Paflagonya ve Anadolu coğrafyasının büyük bir kısmını elinde bulunduran Bizans 572-573 yıllarında Anadolu ve Paflagonyanın büyük bir kısmını kaybetti. İran ve Bizans çatışmasından yararlanan Araplar Muhammed Bin Hakem’in idaresinde Anadolu’nun büyük bir kısmını ele geçirdiler. 922 yılında Bizans Arapları Anadolu topraklarından atınca Kastamonu ve çevresi tekrar Bizans kontrolü altına girdi. Türkler tarafından egemenlik altına alınıncaya kadar Trabzon Rum İmparatorluğuna bağlı bir eyalet olarak yönetilmiştir (Arslanoğlu, 2011).

2.2. Selçuklular ve Beylikler Döneminde Kastamonu

Türk tarihinin en önemli dönüm noktalarından birini arz eden Malazgirt Meydan Savaşından (1071) sonra Orta Asya ve İran’ın Horasan bölgesinde bulunan Türkler akın akın Anadolu’ya göç etmeye başlamışlardır. Bunun sonucunda Anadolu’da Süleyman Şah’ın önderliğinde Türkiye Selçuklu Devleti kurulmuş olup bu tarihten itibaren Anadolu’da resmen Türk tarihi

başlamıştır (Turan, 1998). Kastamonu ve yöresi de Süleyman Şah döneminde fethi gerçekleşmiş olup Türkiye Selçuklu Devletinin önemli komutanlarından Karatekin; Kastamonu, Sinop ve Çankırı topraklarını Bizans'tan alarak Türkiye Selçuklu Devletinin kontrolü altına almıştır. 1075 yılında gerçekleşen bu savaştan sonra Karatekin bu bölgenin valisi olmuştur. Bu fethin gerçekleşmesinde yardımı çok önemli olan uygarlık ise Danişmendlilerdir (Şahin, 1992).

1075 yılında Bizans'ın elinden alınan Kastamonu 1096 yılında başlayan Haçlı Seferleri ile Türkiye Selçuklu Devletinin kontrolünden çıkmıştır. Uzun bir süre Kastamonu ve çevresi Bizans, Danişmedliler ve Türkiye Selçuklular arasında el değiştirmiştir. 1176 yılında vuku bulan Miryokefalon Savaşı ile Kastamonu ve havarisi Türkiye Selçuklu Devletinin kontrolüne girerek önemli bir askeri üs haline dönüşmüştür. Danişmentliler ve Türkiye Selçuklu Devleti arasında mücadele sahasına dönüşen Kastamonu ve çevresini II. Kılıç Aslan kontrolü altına almıştır (Şahin, 2001: 43-44). Daha sonra Kılıç Aslan yaşlılığını ileri sürerek ülkeyi on bir oğlu arasında pay etmiştir. Fakat sağlığında iken oğulları arasında sorun yaşanmaya başladı bunun üzerine otorite boşluğundan faydalanan Bizans İmparatoru'nun oğlu Aleksiyo Zonguldak'tan Kafkasya'ya kadar geniş bir coğrafyada Rum İmparatorluğu kurmuştur. David Komnen, Türkiye Selçuklu Devletinin merkezi olan İzmit'e saldırmaya başlayınca İzzettin Keykavus ortak bir kararla Türkiye Selçuklu Devletinin hükümdarı olmuştur (Arslanoğlu, 2011). I. İzzettin Keykavus tahta çıktıktan sonra Sinop üzerine yürüyerek Rum İmparatorluğunu 1213 yılında yenmiş ve vergiye bağlamıştır. Böylece Kastamonu ve çevresi tekrar Türkiye Selçuklu Devleti'nin kontrolü altına alındı. I. İzzettin Keykavus 1219 yılında ölünce Türkiye Selçuklu Devletinin başına Alaaddin Keykubat geçmiştir. Alaaddin Keykubat, kendisine büyük faydası dokunan Hüsameddin Çoban'a Kastamonu ve çevresinin Atabeyliğini vermiştir.

Hüsameddin Çoban, Moğollar'ın Kırım'da bulunan Suğdak limanına saldırması sonucu Alaaddin Keykubat tarafından Kırım'a gönderilmiştir. Hüsameddin Çoban tarafından 1220 yılında Kırım ve Suğdak alınarak Türkiye Selçuklu Devletinin sınırları genişletmiştir. Kırım'dan çok önemli başarılar ve bolca ganimet ile dönen Hüsameddin Çoban bir uç beyi olmuştur (Yücel, 1998).

1243 yılında Ankara yakınlarında gerçekleşen Köseadağ Savaşı mağlubiyetinden sonra Moğolların baskısı sonucu Anadolu'da uç beylikler kurulmuştur. Anadolu'da huzur ve

asayiş bozularak güven ortamı kalmayınca Türkmenler dağlara ve korunaklı yerlere göç ederek Moğol baskısından kurtulmaya çalışmıştır (Kafesoğlu, 1972). Bu dönem de en çok göç alan yerlerden biri de Kastamonu olmuştur. Coğrafi şartlarından dolayı korunaklı olan ve saldırıya kapalı olan Kastamonu ‘*Türkmen Merkezi*’ olarak anılmaya başlamıştır. Bu göçler ticari hayatın canlı olmasını, ilim ve kültür merkezi haline dönüşmesinde önemli etken olmuştur (Yinanç, 1944).

1292 yılına gelindiğinde Türkiye Selçuklu şehzadelerinden Mesud ile birlikte Hüsameddin Çoban Bey’in torunu Muzafferiddun Yavlak Aslan Moğollara karşı ayaklanmışlardır. Bu ayaklanmada şehit olan Yavlak Aslan ölmüştür. Savaşta çok büyük başarı gösteren Şemseddin Yaman Candar’a Eflani ve çevresi malikâne olarak verilmiştir (Arslanoğlu, 2011). İlerleyen dönemlerde Candaroğulları yönetici olan Süleyman Paşa beyliğin merkezini Kastamonu’ya taşıyarak 15.yy’da resmen Kastamonu’da Candaroğulları Beyliği egemenlik sürmeye başlamış oldu (Yücel, 1998).

2.3. Candaroğulları Beyliği’nin Siyasi Tarihi

1243 yılında gerçekleşen Köseadağ savaşından sonra Anadolu’da otoritesi sarsılan Anadolu Selçuklu Devletinin uçlarda kurulan beyliklerden biri de Sinop, Kastamonu çevresinde kurulan Candaroğulları Beyliğidir. Candaroğulları Beyliği adını kurucusu olan Şemseddin Yaman Candar’dan almıştır. Fakat ilerleyen dönemlerde beyliğin yöneticileri değişikçe adında da değişiklikler meydana gelmiştir. Bu sebeple Candaroğulları beyliğine; ‘*İsfendiyaroğulları*,’ ‘*Kızıl Ahmetliler*’ isimleri ile de anıldığına rastlanmaktadır (Solak, 2017).

Sözlük anlamı olarak ele alındığında ‘*can*’ silah ‘*dar*’ ise ‘*tutan*’ anlamlarına gelmiş olup Farsça kökenli bir sözcüktür. Karahanlılar, Gazneliler, Selçuklu, Harzemşahlar, Eyyubiler ve Memlukler gibi Türk İslam Devletlerinin saray teşkilatında sıklıkla karşılaşılmakta olup sarayın çevresini ve hükümdarı korumakla görevli kişilere candar denilmektedir. Candarların görevleri zamanla artmış olup; suç işleyen kişileri hapsetmek, hükümdara mektupları arz etmek ve idam mahkûmlarının cezalarını vermek gibi görevleri de vardır (Karakök, 2012). Ayrıca Mısır’da kurulan Memluklerde ve Kuzey Afrika uluslarında ‘*candar*’ sultanı koruyan, kollayan muhafızlardır (Solak, 2017).

Anadolu Selçuklu Devletinde I. Aladdin Keykubat'ın tahta çıktığı dönem de Selçuklu ordusunda yüz yirmiye yakın candar muhafız birliği var olduğu görülmektedir. Bu bilgilerden hareketle Şemsettin Yaman'ın Selçuklu sarayında var olan ümeralardan biri olduğu düşünülmele birlikte beyliğin kökeni Kastamonu, Eflani çevresinde yaşayan bir candara dayandırılmaktadır (Taneri, 1993).

Anadolu Selçuklu Sultan II. Mesud'a karşı kardeşi Rükneddin Kılıç Arslan'ın başlatmış olduğu isyanı bastıran candarlardan biri olan ve bu başarısından dolayı İlhanlıların hükümdarı Geyhatu tarafından Kastamonu, Eflani çevresi Yaman Candar'a savaşta başarısından dolayı ikta(malikhane) olarak verilmiştir. İşte bu olay Candaroğulları Beyliğinin kuruluş hikâyesini oluşturmaktadır (Kesik, 2018; Albayrak, 2018).

Candaroğulları Beyliğinin hüküm sürdüğü coğrafyaya bakacak olursak beyliğin yönetim merkezi Kastamonu olmak üzere, Samsun, Sinop, Çankırı, Zonguldak ve Çorum ilinin batısında kalan bölgeyi kapsamaktadır. Candaroğulları beyliğinin en geniş sınırlara ulaştığı dönem de 50.000 km² alana hâkim olmuşsa da bu toprakları uzun süre muhafaza edememiştir. Osmanlı Beyliğinin büyümesine paralel olarak Candaroğulları Beyliğinin hâkimiyet alanı daralmıştır. Candaroğulları Beyliğinin coğrafyasına ve komşularına baktığımızda kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Taceddinoğulları, güneyinde Eretna Devleti batısında ise Bizans İmparatorluğu ve Osmanlı Devleti ile çevrelendiği görülmektedir (Katırcı, 2022; Solak, 2017).

2.4. Candaroğulları Beyliği'nin Beyleri

Bu bölümde Candaroğulları Beyliğinin beyleri ve dönemleri hakkında bilgi verilmiştir.

2.4.1. Süleyman Paşa (1309-1340?)

Eflani ve çevresinde egemenlik kurduktan sonra Şemseddin Yaman'ın ölümünden sonra yerine oğlu Süleyman Paşa Candaroğulları Beyliğinin başına geçmiştir. Aslında bu bölgede Çobanoğulları Beyliği hâkimdir. Çobanoğulları Beyliğinin zayıf olduğu dönem de ani bir baskınla Mahmut Bey'i yenerek Kastamonu'ya hâkim olmuştur. Böylece Çobanoğulları Beyliği yıkılırken yerine Kastamonu merkezli Candaroğulları Beyliği kurulmuştur (Özaydın vd., 2016).

Bu dönemde beyliğin tam bağımsızlığından söz etmek mümkün değildir. Çünkü bu dönem de İlhanlılar Anadolu’da etkin oldukları için onlara bağlı şekilde birkaç yıl devam etmişlerdir. Hatta İlhanlı Hükümdarı Ebu Said Bahadır Han adına para bastırıp İlhanlılara yüksek oranda vergi vermişlerdir (Kesik, 2018).

İlhanlı baskısına rağmen Süleyman Paşa beyliğin sınırlarını genişletmekten geri durmamıştır. Süleyman Paşa döneminde; Karabük, Safranbolu, Yenice, Ulus, Eskipazar ve Gerede’ye kadar olan yerlere bir dönem de olsa hâkim oldukları görülmektedir. Aynı şekilde Süleyman Paşa 1322 yılında Pervaneoğulları’nın elinde bulunan Sinop ’uda beyliğin sınırlarına dâhil ederek sınırlarını Karadeniz’e kadar genişletmiştir (Özaydın ve diğerleri, 2016). Böylece Süleyman Paşa, Selçuklular ve Pervaneoğulları’ndan devraldığı Karadeniz hâkimiyeti ve ticareti için Cenevizlilerle ve Trabzon Rum İmparatorluğu ile mücadele içine girmiştir. İlhanlı Hükümdarı Said Bahadır Han’ın ölümü fırsat bilen Süleyman Paşa Beyliğin bağımsızlığını 1335 yılında ilan etmiş ve kendi adına para bastırmıştır (Karakök, 2012; Solak, 2017).

Sinop’un başında bulunan oğlu İbrahim Bey babası Süleyman Paşa’ya karşı ayaklanarak beyliğin merkezi olan Kastamonu’yu ele geçirerek Candaroğulları Beyliğinin başına kendisi geçmiştir. Süleyman Paşa’nın ölüm yılı kesin olarak bilinmemekle birlikte Süleyman Paşa’ya ‘*’Şüca’üddin*’ unvanını kullandığı da görülmektedir (Güldal, 2003).

2.4.2. İbrahim Bey (1341-1345)

Babasının zamanında Sinop’un yönetimi ile görevlendirilen İbrahim Bey, babası Süleyman Paşa kardeşini Candar’ı veliaht göstermesi üzerine isyan ederek beyliğin merkezi olan Kastamonu’ya hâkim olmuştur. İbrahim Bey döneminin en önemli olayı Venedik ve Cenevizlilerle yapılan deniz savaşında bu iki ticaret kolonisini mağlup etmesidir. Candaroğullarının Ceneviz ve Venedik donanmalarını yenmesi bu beyliğin donanma gücünün iyi olduğunu göstermektedir. Ne zaman öldüğü tam belli olmayan İbrahim Bey’in yerine ondan sonra Adil Bey geçtiği bilmektedir. Adil Bey dönemi hakkında fazla bilgi olmamakla birlikte bu dönem de Venedik ve Cenevizlilerle Karadeniz’de ticari ilişkilerin gelişmiş olduğu söylenmektedir (Albayrak, 2018; Özaydın vd., 2016).

2.4.3 Kötürüm Bayezid (1361-1385)

Adil Bey'den sonra Candaroğulları Beyliğinin başına Osmanlı kaynaklarında ‘‘Kötürüm’’ lakabı ile anılan Bayezid Bey geçmiştir. Kötürüm Bayezid döneminde Candaroğulları Beyliği gerek kendi içinde gerekse beylik sınırları dışında birçok olayla karşı karşıya kalmıştır (Kesik, 2018). Karadeniz’de Venedik ve Ceneviz ticaret kolonileri ile mücadele içinde olup burada etkin güç olmak için mücadeleye girmiştir. Yine beyliğin sınırı Osmanlı Devleti’ne yakın olduğu için bu dönemde Osmanlı Devleti ile dostane ilişkiler geliştirmekle birlikte tereddüt içinde oldukları görülmektedir. Çünkü Osmanlı Devleti hem Avrupa yönündeki fetihleri hem de Anadolu’da kurulan diğer beylikler ile mücadeleleri Kötürüm Bayezid’in endişelenmesine sebep olmuştur (Günel, 2017). Amasya Türkmen Emiri Ahmed’le iş birliği yaparak Osmanlıya karşı birlikte hareket etme amacını taşımıştır. Yine Kötürüm Bayezid Sivas’ta bulunan Kadı Burhanettin’e karşı da damadı ile iş birliği gerçekleştirmiştir. Bu iş birliği sonucu yapılan savaşların hepsinde damadı Ahmed Bey yenilince Kadı Burhanettin ile araları bozulmuştur (Berberoğlu, 2010). Bu sırada Candaroğulları Beyliği içinde de karışıklıklar görülmeye başlamıştır. Çünkü Kötürüm Bayezid’in yerini küçük oğlu İskender’e bırakmayı düşünmesi büyük oğlu Süleyman Bey’in kardeşini öldürmesine sebep olmuş, ortaya çıkan bu karışıklık sonucu Süleyman Bey, Osmanlı Devleti Padişahı olan I. Murat’a sığınmıştır. Bu zamana kadar dostane bir ilişki geliştiren iki beylik arasında I. Murat’ın ordularını Kötürüm Bayezid’in üzerine göndermesi sonucu bozulmuştur. Kastamonu dolaylarında karşılaşan iki ordu arasında yapılan savaşı Osmanlı Devleti kazanmıştır (Güldal, 2003). Kötürüm Bayezid Kastamonu’yu, Osmanlı’ya terk ederek Sinop’a kadar çekilmek zorunda kalmıştır. Böylece Candaroğulları Beyliği ikiye ayrılarak biri Kastamonu diğeri ise Sinop merkez olarak ikiye ayrılmıştır. Fakat Kastamonu’da Süleyman Paşa’nın kurmuş olduğu beylik Osmanlı baskısına dayamayınca Kastamonu’yu terk etmiştir. Bölgede bulunan halk Osmanlı egemenliğini istemeyince I. Murad buraları Kötürüm Bayezid’a bırakmak zorunda kaldı. Böylece tekrar Kastamonu’ya Candaroğulları egemen olmuştur. Süleyman Paşa’nın tekrar Osmanlı’dan yardım talebi karşısında Osmanlı Devleti’nin yardımı ile Kastamonu’ya Süleyman Paşa tekrar hâkim olmuştur. Bu olaylar sırasında hasta olan Kötürüm Bayezid ölmüş yerine oğlu İsfendiyar Bey, Sinop Beyliğinin başına geçmiştir (Döğüş, 2016).

2.4.4. II. Süleyman Paşa (1385- 1392)

Süleyman Paşa, Osmanlıların etkisi ve yardımı ile Kastamonu civarında egemenlik kurmuştur. Bu yardımı karşılıksız bırakmak istemeyen II. Süleyman Paşa, Karamanoğulları Beyliği ve I. Kosova Savaşında I. Murat'a yardımcı kuvvet göndermiştir (Solak, 2017). Bu dostluk ilişkileri Yıldırım Bayezid dönemine kadar devam etmiş olup Yıldırım Bayezid'in Anadolu Türk Siyasi Birliğini gerçekleştirmek için bütün beylikleri Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında toplama düşüncesi Süleyman Paşa'yı kendi beyliğinin geleceği konusunda düşünceye sevk etmiştir (Karakök, 2012). Yıldırım Bayezid'in bu düşüncesi karşısında hemen hemen bütün Anadolu Beylikleri Osmanlı'ya karşı birleşmişlerdir. Candaroğulları Beyliği ise Sivas'ta bulunan Kadı Burhanettin Beyliği ile anlaşmıştır. Yıldırım Bayezid'in orduları ile Candaroğulları üzerine gitmesi sonucu Kadı Burhanettin, Yıldırım Bayezid'e mektup göndermiştir. Bu tehdit karşısında Osmanlı Devleti geri adım atmıştır (Kesik, 2018). Birkaç denemeden sonra Osmanlı Devleti, Kadı Burhanettin'in Candaroğullarına yardımı ulaşmadan Süleyman Paşa'yı öldürerek Kastamonu'daki Candaroğulları Beyliğini ortadan kaldırarak kendi egemenliğini kurmuştur. II. Süleyman Paşa'nın bu ikiyüzlü tutumu kendisinin ve beyliğinin sonunu getirmiştir (Albayrak, 2018; Özaydın vd., 2016).

2.4.5. İsfendiyar Bey (1392- 1439)

Kötürüm Bayezid döneminde Sinop'un yönetiminden sorumlu olan İsfendiyar Bey, babası Kötürüm Bayezid ölünce beyliğin Sinop koluna hâkim olmuştur. 1392 yılında Osmanlı Devleti padişahı Yıldırım Bayezid ile yapılan savaşta kardeşi II. Süleyman ölünce beyliğini Osmanlı Devleti'ne bağlı olarak Sinop'ta devam ettirmiştir. 1402 yılında Timur ile Yıldırım Bayezid arasında gerçekleşen Ankara Savaşı'nda; Timur'un, Yıldırım'ı esir etmesine kadar bu şekilde varlığını devam ettirmiştir (Solak, 2017). Bir yandan Osmanlı Devleti ile iyi ilişkiler kurarken diğer yandan Osmanlı Devleti'nin Batı Anadolu'da ele geçirmiş olduğu Saruhanoğulları, Mentешеoğulları gibi beyliklerin beylerini kendi topraklarında misafir etmiştir (Keleş ve Yakupoğlu, 2005). Bu dönem de Yıldırım Bayezid, Sivas'ta hâkimiyet kuran Kadı Burhanettin'i ortadan kaldırma amacındaydı. Orduları ile çıkmış olduğu seferde Kadı Burhanettin'in güçleri üstün gelmiştir (Döğüş, 2014). Bundan dolayı İsfendiyar Bey, Kadı Burhanettin ile ilişkileri geliştirmek istemesi üzerine Yıldırım Bayezid bu beyliğin üzerine sefere çıkmış Sinop'u kuşattıysa da başarı sağlayamamıştır. Böylece Candaroğulları, İsfendiyar Bey ile Yıldırım Bayezid arasında yapılan anlaşma ile *Kıvrım Yolu* sınır kabul

edilmiştir. İsfendiyar Bey yaklaşık elli yıl boyunca Candaroğulları Beyliğini devam ettirmiştir (Özaydın vd., 2016).

1402 yılında gerçekleşen Ankara Savaş'ından sonra Candaroğulları Beyliği Osmanlı'ya bağlı beylik olmaktan kurtulmuş fakat Timur'dan çekinen İsfendiyar Bey gemi ile bugün ki Muğla yöresinde hâkimiyet kuran Menteşeoğulları Beyliğine giderek Timur'a bağlılığını sunmuştur. Timur bu harekete karşılık İsfendiyar Bey'e; Kastamonu, Tosya, Çankırı ve Kalecik gibi yerlerin topraklarını vermiştir (Kesik, 2018).

İsfendiyar Bey, Timur adına para bastırıldığını beyliğin Timur'a sadakat içerisinde olduğunu o dönem Anadolu'yu ziyaret eden İspanyol seyyahı Clavijo aynı zaman da Candaroğullarının Timur'a vergi verdiği bilgisini kaydetmiştir (Merçil, 1991; Kesik, 2018).

1402 yılında gerçekleşen Ankara Savaş'ından sonra Osmanlı Devleti'nde Yıldırım Bayezid'in oğulları arasında taht kavgası çıkmıştır. Candaroğulları Beyliğinin yöneticisi olan İsfendiyar Bey tedbirli davranarak, kendisine zarar gelmeyecek şekilde şehzadeleri desteklemiştir. Osmanlı şehzadelerinden Çelebi Mehmet Anadolu'da otoritesini sağladıktan sonra Rumeli'ye hâkim olan Süleyman Çelebi, Çelebi Mehmet üzerine saldırıya girişince İsfendiyar Bey'de Çelebi Mehmet ile hareket etmek zorunda kalmıştır. Aynı zaman da bu dönemler de İsfendiyar Bey, Musa Çelebi'nin, Sinop üzerinden Rumeli'ye geçmesine izin vermiştir. Çelebi Mehmet'in, Karaman ve Eflak üzerine gerçekleştirmiş olduğu seferlere oğlu Kasım Bey komutasında yardımcı ordu göndermiştir (Kesik, 2018, Özaydın vd., 2016).

İsfendiyar Bey, oğlu Hızır Bey'e; Çankırı, Kalecik ve Tosya'yı vermeyi planlıyordu. Bu sırada Çelebi Mehmet'e yardım için ordusu ile Rumeli'ye giden Kasım Bey bunu öğrenince babasına darıldı ve sefer dönüşünde kardeşine verilmesi planlanan yerleri kendisine verilmesini isteyerek Osmanlı Devleti'ne sığınmıştı. İsfendiyar Bey oğlunun bu davranışı karşısında istemiş olduğu Kalecik, Tosya ve Çankırı topraklarını Osmanlı'ya bıraktığını bildirmiştir (Merçil, 1991). Osmanlı Devleti hükümdarı olan Çelebi Mehmet bırakılan bu toprakları Kasım Bey idaresine vermiştir. Candaroğulları Beyliği böylece ikiye ayrılmış oldu. Daha sonra Çelebi Mehmet Samsun'u Cenevizlilerden ve Hızır Çelebi'den alarak Candaroğullarını çevrelemiştir (Döğüş, 2014).

Bu sıralarda Osmanlı taht değişikliğinden faydalanmak isteyen İsfendiyar Bey, oğlu Kasım

Bey'in hâkim olmuş olduğu toprakları geri alarak beyliğin sınırlarına dâhil etti. Osmanlı Devleti karşı saldırıya geçince Sinop'a çekildi ve 1423 yılında anlaşmaya göre İsfendiyar Bey, Osmanlı Devleti'ne bağlı olacak ve Osmanlı sefere çıktığında asker gönderecekti. Bunun yanında Küre'de çıkan Bakır madeninden de önemli miktarda vergi vermeyi kabul ediyordu (Kesik, 2018).

İlerleyen dönemlerde Osmanlı Devleti ile iyi geçinmek zorunda olduğunu anlayan İsfendiyar Bey, oğlu İbrahim Bey'in kızını Osmanlı Padişahı II. Murat ile evlendirerek kendisini sağlama almak istemiştir. Yetmiş yaşında iken İsfendiyar Bey vefat etmiştir. Candaroğulları Beyliği bu dönemde İsfendiyaroğulları olarak da anılmıştır. (Özaydın vd., 2016).

2.4.7. II. İbrahim Bey (1440-1443)

Candaroğulları Beyliğinin yöneticisi olan İsfendiyar Bey ölünce yerine *"Taceddin"* unvanı ile anılan oğlu İbrahim Bey geçmiştir. Osmanlı Devleti hükümdarı olan II. Murat'a kızını vermiştir. Bu dönemde herhangi bir olay gerçekleşmemiş olup barışçıl bir politika izlenmiştir (Kesik, 2018).

2.4.8. İsmail Bey (1443- 1461)- Kızıl Ahmed Bey (1461)

İbrahim Bey'in ölümü üzerine beyliğin başına *"Kemaleddin"* unvanı ile de anılan İsmail Bey geçmiştir. İsmail Bey iktidarının ilk yıllarında kardeşi Kızıl Ahmet Bey ile mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu amaçla Kızıl Ahmet babasından sonra beyliğin başına geçmek istiyordu. Bu amaçla Osmanlı devletinden yardım istemiş fakat Osmanlı Devleti bu konuda Kızıl Ahmet Bey'i desteklememiş kendisine Bolu sancağının yönetimini vermiştir (Solak, 2017).

Fatih Sultan Mehmet döneminde diğer Anadolu Beylikleri ile Osmanlı Devletinin arasından sorunlar olsa da Candaroğulları Beyliği ile herhangi bir sorun teşkil etmemiş tam aksine Fatih Sultan'ın 1452 kışında İstanbul'u kuşatması esnasında Candaroğulları Beyliği yardımcı kuvvetleri hazır bulunmuştur. Kuşatma başlamadan önce Bizans'a teslim ol çağrısında bulunan heyette Candaroğulları Beyliğinin yöneticisi olan İsmail Bey'in oğlu Kasım Bey de yer almıştır. İlerleyen dönemler de Fatih Sultan, Anadolu Türk Siyasi Birliğini gerçekleştirmek için beyliklerin ortadan kaldırma düşüncesini taşımaktaydı bu amacı

öğrenen İsmail Bey, Trabzon Rum İmparatorluğu vasıtasıyla Batı Hristiyan dünyasından yardım istedi fakat kendisine destek bulamamıştır (Albayrak, 2018). Fatih Sultan Mehmet ordusu ile sefere çıkıp Amasra'yı ele geçirince İsmail Bey, Fatih Sultan Mehmet'e hediye göndererek bağlılığını bildirdi. Bunun karşısında Fatih Sultan Mehmet Trabzon Seferi için İsmail Bey'den yardımcı kuvvet göndermesini isteyip, aynı zaman da Sinop limanına gelecek Osmanlı donanmasına gerekli yardımı yapmasını belirtmiştir (Kesik, 2018). Candaroğullarının göndermiş olduğu yardımcı kuvvetlerin komutanı olan Hasan Bey'i Ankara'da tutuklatmıştır. Böylece Fatih Sultan Mehmet içinde Kızıl Ahmet Paşa'nın da olmuş olduğu orduyu Sinop'a doğru gönderdi. Bunun üzerine İsmail Bey Sinop'a kadar çekilerek savunma hazırlıklarına başladı. Osmanlı Devleti, Sinop şehrini denizden ve karadan kuşatarak o dönemin ünlü tarihçisi olan Tursun Bey'in de kaleme almış olduğu mektupla teslim olmasını istemiştir. Böylece İsmail Bey yapacak bir şey olmadığını anlayınca şehri Fatih Sultan Mehmet'e teslim etmek zorunda kalmıştır. İsmail Bey'i huzuruna kabul eden Sultan Mehmet onu Bursa, Yarhisar taraflarına göndererek Ankara'da tutuklatmış olduğu oğlu Hasan Bey'e ise Bolu Sancakbeyliğini vermiştir (Özaydın vd., 2016).

Candaroğulları Beyliğine son veren Osmanlı Devleti, Kızıl Ahmet Paşa'yı da Mora Sancağına tayin ettiler fakat Kızıl Ahmet Paşa kaçarak Uzun Hasan'a sığınmıştır (Karakök, 2012: 1096).

2.5. Candaroğulları Beyliği'nde Sosyo- Kültürel Hayat ve Mimari

Karadeniz kıyısında kurulan Candaroğulları Beyliği genel olarak engebeli yeryüzüne sahip dağlık bir alanı oluşturmakta olup bu bölgede Türkmenler çoğunluklu nüfus yapısına sahiptir. Halk genelde köylerde tarım ve hayvancılıkla şehirlerde yaşayanlar ise ticaret ile meşgul olmuştur. Candaroğulları Beyliği Anadolu'da kurulan beylikler içinde Karamanoğullarından sonra en uzun süre varlığını devam ettiren beyliktir. Candaroğulları Beyliği hâkimiyet kurmuş olduğu alanda yaşayan halkın ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte halkın günlük hayatta ihtiyaç duymuş olduğu cami, medrese, imaret, zaviye gibi sosyal ve dini hayatta kullanılan birçok yapı yapmıştır (Özaydın vd., 2016: 421).

Sinop şehri o dönem de Karadeniz'e ulaşmak için kara ve deniz yolunun kesiştiği önemli noktalardan birisidir. Bu dönem de Cenevizli ticaret kolonileri Anadolu'nun iç bölgeleri ile

ticareti Sinop üzerinden gerçekleştirmektedir. Candaroğulları Beyliğinin bir diğer önemli merkezi olan Kastamonu bölgesinde Küre’de bakır madeni ve demir madeni bu beyliğe önemli kazanç sağlamıştır (Arvas, 2020).

Candaroğulları Beyliği döneminde Türkçeyi ilim dili haline getirmek için Türkçe eserler yazılmasına önem vermişlerdir. Bu dönem de Kastamonu Anadolu’da ilim merkezlerinden birisi haline gelmiştir. Bu dönem de birçok bilgin Candaroğulları Beyliğinde yaşamış olup; Kutbeddin Şirazi, Sinoplu hekim Mümin bin Mukbil bin Sinan, İsmail Bey, Kastamonulu Ömer bin Ahmed ve Yunus bin Halil gibi devrin önemli bilginlerini ağırlamıştır (Kesik, 2018).

3. KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu çalışmada Türkiye’de Candaroğulları Beyliği (İsfendiyaroğulları, Kızıl Ahmetler) hakkında yazılmış-yapılmış makale, bildiri, kitap ve kitap bölümü, yüksek lisans ve doktora tezleri ile ansiklopedi maddesi vb. gibi çalışmalar tespit edilmiş ve bu çalışmalarda beylikle ilgili yer alan bilgiler derlenip hem çalışmalar hakkında hem de bu çalışmalarda tespit edilen malumatlar verilmeye çalışılmıştır. Candaroğulları Beyliği hakkında yapılan bu çalışmalar, konu hakkındaki literatürler, web siteleri, YÖK Tez platformu, Türkiye Makaleler Bibliyografyası, Milli Kütüphane ve ilgili üniversitelerin ve illerin kütüphaneleri taranarak tespit edilmiştir. Bu sayede Candaroğulları Beyliğine dair kaynakların geçirdiği süreci müellifleri ve eserler üzerinden inceleme imkânı bulunmuştur. Bu bölüm beş alt başlık halinde hazırlanmıştır. Birinci alt başlıkta; Candaroğulları Beyliği ile ilgili Türkiye Üniversitelerinde yapılmış doktora ve yüksek lisans tezleri, ikinci alt başlıkta; Candaroğulları Beyliği ile ilgili Türkiye’de basılan müstakil kitapların listesi, kitapların içerisinde yer alan Candaroğulları Beyliğiyle ilgili kitap bölümlerine yer verilmiştir. Üçüncü alt başlıkta ise Candaroğulları ile ilgili Türkiye’de yazılmış Ansiklopedi maddeleri incelenmiş olup, dördüncü alt başlıkta; Candaroğulları Beyliği ile ilgili Türkiye’de yayımlanmış olan dergilerdeki makaleler verilmiştir. Beşinci alt başlıkta, Türkiye’de yapılmış kongreler ve sempozyumlarda Candaroğulları Beyliği ile ilgili hazırlanmış ve sunulmuş bildiriler listelenmiştir.

3.1. Tezler

Bu bölümde YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından “*Candar*”, “*Candaroğulları*”, “*İsfendiyaroğulları*”, “*Kastamonu*”, “*Sinop*”, “*İbn Neccar Camisi*” ve “*Hulviyyat-ı Şahi*” anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Bu taramalar sonucunda Candaroğulları Beyliği hakkında hazırlanmış olan çalışmaların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmamda bu yöntemle 6 adet Doktora Tezi ve 14 adet Yüksek Lisans Tezi tespit edilerek araştırmacıların bilgisine sunulmuştur. Candaroğulları Beyliği ile ilgili yapılmış en eski çalışmanın Deniz Esemeli tarafından 1990 yılında yazılmış olan *Sinop İli Türk Mimarisi* başlıklı Doktora Tezi çalışmaları olduğu tespit edilmiştir.

3.1.1. Doktora Tezleri

- Özkarcı, Mehmet, 1992. ‘‘Candarogulları Beyliği mimari eserleri’’, Basılmamış Doktora Tezi, 906 s.

1992 yılında Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu danışmanlığında Mehmet Özkarcı tarafından yapılan doktora tez çalışmasında Türkiye Selçuklu Devleti’nin yıkılış süreci ile Anadolu coğrafyasında kurulmuş olan beyliklerden Candarogulları Beyliğinin kuruluş sürecini, hâkimiyet alanını vermektedir. Bu çalışmanın asıl üstünde durduğu nokta olan Candarogulları beyliğinin Kuzey Anadolu coğrafyasında yapmış olduğu imar faaliyetleri çalışmalarından yola çıkarak bu imar faaliyetlerinin özellikleri ve günümüze değin ulaşan Candarogulları mimari eserleri hakkında kapsamlı bilgiler içermektedir. Candarogulları Beyliğinin mimari yapılarının, Osmanlı’nın mimari yapısından farklı birkaç örneğini veren Mehmet Özkarcı özellikle Sinop’ta bulunan İsmail Bey İlkokulu ve Emir şehabettin Türbesi’nin farklı özelliklerine de dikkat çekerek kendi türünde ayakta kalmış nadide bir eser olduğunu vurgulamıştır. Bu mimari eserlerin iki bölmeli oluşu ve farklı bir örtü sistemi kullanılan Türbe’nin Türk mimarisinde görölmediğine de özellikle değinmiştir. Candarogulları mimarisinde niş, alçı ve mermer kullanıldığını bilgisini veren Mehmet Özkarcı genel olarak Türkiye Selçuklu ve Osmanlı mimarisi özellikleri çerçevesinde şekillendiğini saptamıştır.

- Katıranı, Ümit, 2022. ‘‘Candaroglu Ailesinin Osmanlı Sistemine entegrasyonu: Bir Beylik ailesi şecere araştırması’’, Basılmamış Doktora Tezi, 0 s.

Ümit Katıranı tarafından yazılan bu çalışmanın amacı tez konusuna başlığını oluşturan Candaroglu Ailesinin, Osmanlı Devleti yönetimindeki rolünü anlatmaktadır. Bu bilgiden hareketle bu çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran en önemli noktanın Candarogulları Beyliğinin siyasi hâkimiyetini kaybettikten sonra Osmanlı Devleti’nin içinde varlıklarını nasıl devam ettirdiklerine odaklanarak Osmanlılaşma süreçlerini anlatmaktadır.

Çalışmanın kapsamı incelendiğinde Candarogulları Beyliğinin kuruluş hikâyesi, yöneticileri ve bağımsızlığa gidiş süreci ayrıntıları ile işlenmekte olup beyliğin kuruluş sürecinde Anadolu’da en güçlü beyliklerden birisi olduğu zaman zaman Bizans İmparatorluğu üzerine seferlere çıktığı ve Anadolu’nun siyasi yapısının oluşmasında etkin bir rol oynadığı bilgisini

vermektedir. Bu bilgileri girişte veren Katıranlı ilerleyen bölümlerde İsmail Bey Kolu, Kızıl Ahmet Bey Kolu, Mahmud Bey Kolu, Kasım Bey Kolu üzerine derin bilgiler vererek Candaroğullarının soyunun devamını incelemiştir. Candaroğulları soyunu Osmanlı vakıf sistemine katkıları ve vakıfları verilen çalışmanın son bölümünde ise hanedanın evlilikleri ile bilgisi vermesi yönü ile Candaroğulları soyuna ne oldu sorusuna cevap vermesi yönüyle alan yazındaki diğer örneklerinden ayıran bir diğer önemli husustur.

- Esemeli, Deniz, 1990. ‘‘Sinop İli Türk Mimarisi’’, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 406 s.

Deniz Esemeli tarafından yazılan bu çalışmada genel olarak Sinop ilinin mimarisi anlatılmakla birlikte bu şehirde tarih boyunca egemenlik kurmuş uygarlıkların eserleri sanat tarihi açısından incelenmiştir. Sinop’a hâkim olan uyarlılardan biri de Candaroğulları (İsfendiyaroğulları) Beyliğidir. Bu beylik döneminde yapılmış olan mimari eserler incelenerek beylikler dönemi mimarisi ve sanat anlayışı hakkında bilgiler verilmiştir. Her dönem de incelenen Sinop’un seyyahların gözünden de değerlendirmesi yapılmıştır. Bu çalışma İsfendiyaroğulları dönemi Sinop’u tanımak ve bu beyliğin Sinop’taki faaliyetlerini anlaşılması açısından oldukça önemlidir.

- Yavuz, Mustafa, 2023. ‘‘Kastamonu Medreseleri ve Uleması, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 321 s.

Mustafa Yavuz tarafından yapılan bu çalışma da Bayram Gazi, Hacı Hızır ve Toygar Murad Medreseleri hakkında bilgi vererek dönemin en önemli medresesi olan İsmail Bey Medresesi kapsamlı olarak incelenmiştir. Kastamonu’da; Beylikler Dönemi ve Osmanlı Dönemi Medreseleri ve eğitim faaliyetleri incelenmiştir. Candaroğulları medreseleri ve eğitim çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmak için oldukça değerli bir çalışmadır.

- Boydak, Fatma Şeyma, 2020. *Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi’ndeki Selçuklu ve Beylikler Dönemi Cildleri*, Basılmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 692 s.

Fatma Şeyma Boydak tarafından yazılan bu çalışma da Selçuklular ve Beylikler Dönemi Ciltleri üzerine araştırmalar yapılmış olup söz konusu Candaroğulları Beyliği dönemi İsmail

Bey Medresesi ve çeşitli dergâhlardan alınan eserleri incelemiştir. Böylece Candaroğulları dönemi eserlerinin ciltlerinde kullanılan malzemeler ve bu malzemelerin yapıları hakkında fikir sahibi olmak için oldukça değerli bir çalışmadır.

- Eyüpgiller, Kemal Kutgün, 1998. “ *Bir Kent Tarihi Kastamonu*”, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 167 s.

Kemal Kutgün Eyüpgiller tarafından yazılan bu çalışma altı bölümden oluşmakta olup üçüncü ve dördüncü bölümlerde Kastamonu şehrinin tarihi yapısı hakkında bilgi verilmektedir. Bu bölümlerde bir dönem Kastamonu’da egemenlik sürmüş olan Candaroğulları Beyliğinin bu şehre etkileri verilmiştir. Candaroğulları dönemi inşa edilen yeni mahalle ve yerleşim yerleri verilmekle birlikte şehrin sosyo-ekonomik yapısı hakkında da bilgilerin yanı sıra yine bu beylik döneminde Kastamonu da yapılan imar faaliyetleri medreseler, hamamlar, türbeler ve camiler hakkında da bilgi edinmek mümkündür. Bu çalışma ile Kastamonu tarihi, ekonomik ve sosyal yapısı hakkında bilgi edinmenin yanı sıra şehrin imarı konusunda da son derece detaylı bilgiler yer almaktadır.

3.1.2. Yüksek Lisans Tezleri

- Bostan, Muhammed, 2022. “ *Kuzeybatı Anadolu bölgesinde hüküm sürmüş bir devlet: Candaroğulları*” Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 129 s.

Muhammed Bostan tarafından 2022 yılında yazılan bu çalışmada Anadolu’nun kapılarının Türklere açılması sürecinden başlayarak Kuzey Anadolu Bölgesinde hâkimiyet süren devletleri vermiştir. Çalışmanın ana konusunu oluşturan Candaroğulları Beyliğinin bu bölgede kurulma süreci, Moğollarla ve Türkiye Selçuklu Devleti ile münasebetleri açıklanmakla birlikte bağımsızlık süreci hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca bu çalışmada Candaroğulları Beyliğinin siyasi hayatı, beyliğin beyleri açıklanmakla birlikte Venedikliler, Cenevizliler, Memlükler ve Osmanlı Devleti ile ilişkileri de verilmiştir.

- Temel, Zeynep, 2020. “*Candaroğulları (İsfendiyaroğulları) ve Aydınoğulları şehirleri*”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 194 s.

Zeynep Temel tarafından 2020 yılında yazılmış olan bu çalışma iki bölümden oluşmakta olup; birinci bölümde Candaroğulları döneminde yönetim merkezi olan Kastamonu ve diğer önemli ticaret şehri olan Sinop'la ilgili bilgiler verilmiştir. Bu iki şehrin Candaroğulları Beyliği dönemindeki faaliyetleri verilmekle birlikte yapılmış olan cami, türbe, mescit, haman, çeşme ve zaviyeler ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmiştir. Çalışmada ayrıca Kuzey Anadolu Bölgesinin Türk hâkimiyeti altına alınma süreci hakkında bilgi veren Zeynep Temel Candaroğulları Beyliğinin siyasi, kültürel ve iktisadi hayatı hakkında da değerli bilgiler vermektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise; Aydınoğulları Beyliği dönemiyle ilgili bilgiler içermekte olup Aydınoğullarının hâkimiyet alanı siyasi, iktisadi faaliyetleri verilmekte ve Batı Anadolu'daki imar faaliyetleri hakkında detaylı bilgiler yer almaktadır.

- Osta, Hicret, 2020. ‘*XV. yy. Candaroğulları sahası şairlerinden Uşşâkî ve divanı*’, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 491 s.

Hicret Osta tarafından kaleme alınan bu çalışmanın asıl konusunu oluşturan Uşşâkî ve Divanı'dır. Candaroğulları Beyliği döneminde Sinop'ta yaşamış olan Uşşâkî'nin hayatı ve edebi çalışmaları hakkında bilgi vermektedir.

- Arvas, Ehlinaz, 2020. ‘*Candaroğulları Beyliği Sikkeleri*’ Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 235 s.

Ehlinaz Arvas tarafından yapılan bu çalışmada Anadolu coğrafyasının Türkler tarafından yurt edinme süreci hakkında bilgiler verilmekte olup Anadolu coğrafyasında Türklerin ve Bizans İmparatorluğunun mücadele sahası hakkında bilgi vermektedir. Bu bilgilerden yola çıkarak Türkiye Selçuklu Devletinin kontrolü ele geçirmesinden daha sonra 1243 yılında yapılan Ankara Savaşı ile otoritesini kaybetmesine sebep olan süreci anlatmaktadır. Söz konusu bu tarihten sonra Anadolu coğrafyasında kurulmuş olan irili ufaklı beylikler hakkında bilgiler veren Arvas araştırma konusunu oluşturan Candaroğulları Beyliği beyleri dönemleri hakkında bilgiler sunarak bu dönemin sikkelerini incelemiştir.

Arvas çalışmasının özünü oluşturan sikke kavramını irdeleyerek nasıl ortaya çıktığı, basıldığı, basma teknikleri ve darphanede görevli kişileri detaylıca açıklamaktadır. Arvas, Candaroğulları Beyleri döneminde kullanılan sikkeler hakkında bilgi verip Kızıl Ahmed Bey döneminde kullanılan sikke ile ilgili soru işaretlerini de giderme açısından alan yazındaki diğerk örneklerden de ayrıldığını vurgulamıştır.

- Yücel, Ayşenur, 2020. ‘ ‘ *Kastamonu Candaroğulları camileri ve koruma sorunları* ‘ ‘, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 146 s.

Ayşenur Yücel tarafından kaleme alınan bu çalışma genel olarak Kastamonu hakkında bilgiler verdikten sonra Kastamonu sahasında hâkimiyet süren uygarlıklar hakkında bilgi vererek Kastamonu’nun tarihine ışık tutmaktadır. Kastamonu ve evresinin Türk kontrolü altına geçmesi süreci hakkında bilgi veren Yücel Candaroğulları Beyliğinin hâkimiyet alanı, beylerini, iktisad ve kültürel faaliyetleri hakkında bilgi vererek çalışmasının asıl konusunu teşkil eden Candaroğullarının Beyliği döneminde inşa edilmiş camiler hakkında bilgiler vermektedir.

Çalışmanın ana konusunu oluşturan Candaroğulları camileri ayrıntılı olarak işlenmiş olup camilerin pencere yapıları, ısınma şekilleri, giriş kapıları, yerden yükseklikleri ve çatı biçimleri incelenmiştir. Camiler de kullanılan malzemelerin genel olarak Kastamonu iklimi ile doğru orantılı olduğundan ve camilerde yapı malzemesi olarak Kastamonu’da bulunan malzemeler olan taş, ahşap, moloz taş ve Kastamonu kalkerini kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Camilerin i düzenleri hakkında bilgi veren Ayşenur Yücel, Candaroğulları Beyliği döneminden günümüze kadar birçok cami ulaştığını fakat bakımsızlıktan ve maddi destekten yoksun olduğunu belirterek yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu belirtmiştir. Ayrıca tarih boyunca sürekli yerleşim yeri olarak tercih edilen Kastamonu’nun tarihi zenginliklerini korunması gerektiği bilgisini de not düşmüştür.

- Solak, Emin, 2017. ‘ ‘ *Candaroğulları beyliği döneminde Sinop* ‘ ‘, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sinop Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 88 s.

Emin Solak tarafından yapılan bu çalışma da Sinop ilinin adının nereden geldiği, hâkim olan

uygarlıklar ve medeniyetler hakkında bilgi vererek 1071 Malazgirt Savaşı sonrası bölgeye önemli ölçüde Türk akını olduğu ve Sinop'un da içinde bulunduğu Kuzey Anadolu coğrafyasının Türkleşme süreci hakkında bilgiler veren Emin Solak Sinop'un; Beylikler Dönemi, Rum İmparatorluğu Dönemi, Selçuklular Dönemi ve Osmanlı idaresi altındaki Dönemi hakkında bilgiler vermektedir.

Candaroğullar idaresi altında bulunan Sinop ilini ayrıntılı olarak inceleyen Emin Solak Candaroğulları; sosyal, siyasi, beyliğin yöneticileri, kültürel ve dini hayatı hakkında bilgiler vererek bu beyliğin mimari eserleri hakkında verdiği bilgiler de son derece de önem arz etmektedir.

- Gürgözeler, Fatma, 2005. ‘ ‘ Candaroğulları Beyliği'nde ilmi ve kültürel faaliyetler ‘ ‘ Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 181 s.

Türklerin tarih sahnesine çıkış yeri olan Orta Asya'dan başlayarak, Anadolu coğrafyasına geliş süreçlerini anlatan Fatma Gürgözeler, Anadolu'da beylikler döneminde her beylik hakkında kısaca bilgiler vermektedir.

Çalışma iki bölümden oluşmakta olup birinci bölümde Türklerin Anadolu coğrafyasında egemen olma süreci ile beylikler dönemi verilmekte olup çalışmanın ikinci bölümünde ise Candaroğulları Beyliğinin kuruluşu, diğer beylik ve devletlerle münasebetleri, ilmi ve kültürel faaliyetlerini anlatarak Candaroğulları dönemine ait eserler hakkında detaylı bilgiler içermektedir.

- Yılmaz, Seval, 2000. ‘ ‘ Candaroğulları Beyliği vakıfları ‘ ‘, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 124 s.

Seval Yılmaz tarafından kaleme alınan çalışma üç bölümden oluşmakta olup birinci bölümde; Candaroğulları Beyliğinin tarihsel süreci hakkında bilgi verilmekte olup çalışmanın temelini oluşturan Candaroğulları Beyliği Vakıfları ise çalışmanın ikinci bölümü oluşturmaktadır. Son bölüm de ise Candaroğulları Beyliğinin sosyal ve ekonomik durumu hakkında bilgiler vermektedir.

Candaroğulları vakıf kültürünün son derece önemli olduğunu, camiler, zaviyeler, hanlar, hamamlar inşa ettikleri bilgisi veren Seval Yılmaz bu çalışmada vakıflar tarafından yapılan imar çalışmalarını ve bu imar yapılarının detayları hakkında açıklayıcı bilgiler nakşetmiştir. Bu camiler, hanlar, hamamların mimari özelliklerini kim tarafından yaptırıldığı ve nerede bulduklarını bilgilerini vermesi yönüyle önem arz etmektedir.

- Gedik, Ahmet, 2005, “ *Candaroğulları Beyliği mimarîsinde celi yazı* ” Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 125 s.

Ahmet Gedik tarafından kaleme alınan bu çalışmada celi yazının önemi üzerinde durarak, özellikle celi yazının sanat ve estetik noktasında önemli olduğuna fakat bu alanın bakir bir alan olduğuna ilginin son derece az olduğuna değinmekle birlikte, Candaroğulları döneminde ki celi yazı üzerine çalıştığını belirtmektedir.

Ahmet Gedik çalışmasında Kastamonu’da kurulmuş olan Candaroğulları Beyliğinin siyasi hayatı ve beyliğin beyleri hakkında bilgiler verdikten sonra İslam Yazı Sanatı hakkında bilgiler vererek celi yazının ne olduğunu bilgisini vermiştir. Çalışmanın ana merkezinde bulunan Candaroğullarında celi yazı üçüncü bölümde verilmekte birlikte kitabeler üzerinden açıklanmıştır. Kitabeler ve camiler üzerinde bulunan yazıların nerelerde olduğu okunuşu ve anlamları ile ilgili vermesi yönüyle alan yazında bu çalışmayı ön plana çıkarmaktadır.

- Özyürek, Dursun, 2018. *İsfendiyaroğlu Rüstem Bey divanı (Divan-ı Kasımı): İnceleme ve Metin*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 284 s.

İsfendiyaroğulları hakkında kısaca bilgi veren Dursun Özyürek bu çalışmasında İsfendiyaroğlu, Rüstem Bey’in edebi çalışmaları hakkında bilgi vermektedir. Bu çalışmanın önemi ise İsfendiyaroğlu ve beylikler dönemiyle ilgili bilgiler sunması ve bu dönemlerin gündelik hayatı hakkında bilgiler vermesi yönüyle oldukça değerlidir. Ayrıca klasik edebiyatımızın ilk Ramazaniyelerden biri olması yönüyle de oldukça değerlidir.

- Yakupoğlu, Cevdet, 1999. “*İsfendiyar Bey ve zamanı*”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 271 s.

Cevdey Yakupoğlu tarafından yazılmış olan bu çalışmanın ana konusu İsfendiyar Bey ve dönemi oluşturmakla birlikte İsfendiyar Bey'in ailesi ve kendisi hakkında bilgi veren yazar sonraki bölümlerde bu beyin Osmanlı Devleti ile ilişkileri hakkında detaylıca bilgi vermektedir. Ayrıca İsfendiyar Bey dönemini geniş bir açıdan ele alan Cevdet Yakupoğlu beyliğin sosyal, iktisadi, ilmi ve kültürel hayatı hakkında da kapsamlı bilgiler vermektedir bu alışma İsfendiyaroğlu, İsfendiyar Bey dönemi hakkında kapsamlı bilgiler vermesi yönüyle oldukça değerlidir.

- Necmi, Hamamcıoğlu, 2006. *Hulviyat-ı şahi (Giriş, İnceleme, Metin, Sözlük)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü yil niversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 171 s.

Candaroğulları Beyliği dönemi hakkında bilgi veren yazar Candaroğulları Beyliği'nin bir dönem yöneticiliğini yapmış olan İsmail Bey'in yazmış olduğu eser ve bu eserin incelemesi hakkında bilgi vermektedir. İsmail Bey ve dönemi hakkında bilgi veren Necmi Hamamcıoğlu böylece İsmail Bey döneminin edebi hayatına ışık tutması yönüyle önemlidir.

- Koçak, Sevilay Zamur, 2020. "*Ahşap stnlu camilerin taşıyıcı sistem performansları: Kastamonu rneği*", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ankaya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 143 s.

Ahşap stnlu camilerin performansları hakkında yazan Sevilay Zamur araştırma olarak Candaroğulları döneminde yapılmış olan Candaroğlu Mahmut Bey Cami'sini ve birkaç eseri konu olarak alarak bu eserlerle inceleme yapmıştır. Candaroğulları dönemi mimari yapıları hakkında fikir sahibi olmak ve bu yapıyı inceleyerek Beylikler Dönemi mimari hakkında bilgi sahibi olmak açısından oldukça değerlidir.

- Çetinkaya, şerafettin, 2019. *Kastamonu'nun tarih iki kazası Devrekâni ve Ginolu sahili / Two historical accident of Kastamonu, Devrekâni and Ginolu coast*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 153 s.

şerafettin etinkaya tarafından yazılan bu eserde genel olarak Kastamonu şehrinin tarihi

anlatılmakla birlikte bu şehrin kazası olan Devrekâni ve Ginolu şehirleri hakkında bilgi verilmiştir. Söz konusu bu iki kazanın sosyal, iktisadi, tarihi ve kültürel yapısı hakkında dönemin belgelerinden yola çıkılarak bilgi verilmiştir. Bu iki kazada bulunan tarihi yapılar çeşmeler, türbeler, medreseler, hamamlar gibi yapılar hakkında bilgiler de değerli okuyucuların bilgisine sunulmuştur. Bu çalışma Kastamonu özelinde Devrekâni ve Ginolu kazalarının sosyal, siyasi, iktisadi ve mimari yapıları hakkında bilgi sahibi olmak için değerlidir.

3.2. Kitaplar

Bu bölümde Candaroğulları Beyliği hakkında kaleme alınmış müstakil ilk dönem eserleri ile yine bu beylik hakkında yazılmış Türk yazarların kitapları ile yabancı yazarların Türkçe 'ye çevrilmiş eserlerine de yer verilerek ele alınmıştır. Elde edilen kaynaklara ulusal ve yerel kütüphaneler ile üniversite kütüphaneleri, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı e kitap arşivi gibi dijital ortamlar taranarak ulaşılmıştır. Çalışmamda toplam 83 adet eser incelenerek araştırmacılara sunulmuştur.

- Ahmed Eflaki, 2012. Ariflerin Menkıbeleri I. Cilt, (çev. Tahsin Yazıcı), İstanbul, Hürriyet Yayınları, 576 s.

Tahsin Yazıcı tarafından çevrilen bu eser iki cilt halinde yayınlanmış olup, Candaroğulları ile ilgili bilgiler eserin birinci ve ikinci cildinde de yer almaktadır. Ariflerin Menkıbeleri adlı bu eser de Candaroğulları ile ilgili ilk bilgilere sayfa 59'da karşılaşılmış olup bilgi de Moğol hükümdarı Keyhatu'nun tekrar hükümdar olup Anadolu'ya gelme süreci bilgisini vermektedir. Candaroğulları ile ilgili olan kısmı ise Sultan Mesud'a karşı, Rükneddin Kılıç Arslan tarafından Kastamonu bölgesinde ayaklanma çıkardığını anlatmakla birlikte bu isyanda Şemseddin Tamar Candar'ın yardımı olduğunu ve Şemseddin Tamar Candar'ı Kastamonu bölgesine tayin ettikten sonra memleketine geri döndüğünü ve 694 H./1294 M. yılında öldürüldüğünü belirtmiştir.

Aynı cildin 66'ncı sayfasında ise M.3/434'de Şemseddin Yamar Candar'ın oğlu olan Süleyman Paşa'nın, bağımsızlık için isyan ettiği bilgisini vermekle birlikte Kastamonu bölgesinde hüküm sürmekte olan Mahmut b. Yülük Arslan'ı ortadan kaldırarak bağımsızlık ilan etme sürecini anlatmıştır. Bu olay neticesinde Moğol hükümdarı Olcaytu Hudabende

tarafından büyük bir ordu hazırlanarak Anadolu'ya gelen Emir Çoban'a bağlılığını bildirmek zorunda kaldığından bahsetmiştir. Candaroğulları Beyliğinin 1335 yılına kadar bağımsızlığını ilan edemediğini yine Moğol hükümdarı Olcaytu'dan sonra Moğol tahtına geçen Ebu Said Bahadır Han adına sikke bastırıldığı bilgisinden ulaşıldığını veren yazar 736 H. sonra bağımsız olduğunu Sinop'u aldığını fakat Süleyman Paşa'nın tam ne zaman vefat ettiği bilgisine rastlanmadığını belirtmiştir.

İkinci cilt sayfa 15'te ise meşhur tarihçi Neşri tarafından Kastamonu ve çevresinde egemenlik süren Candaroğulları Devleti, İsfendiyar Bey (1392-1461) kızını Osmanlı padişahı II. Murad'a verdiği bilgisini vermekle birlikte II. Murad'ın kızı almak için göndermiş olduğu Devlet Erkânı hakkında bilgi vermiştir.

- Tursun Bey, 1977. Tarih-i Ebü'l Feth, (Haz. Mertol Tulum), İstanbul, Baha Matbaası, 217 s.

Bu eserin 105,106 ve 107 sayfalarında Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet döneminde Trabzon'a doğru sefere çıkan Osmanlı donanması için İsfendiyaroğlu İsmail Bey'den Osmanlı donanmasının ihtiyaçlarının karşılanması için Fatih Sultan Mehmet'in talimat verdiği bunun karşısında İsmail Bey'in oğlu Hasan Çelebi'yi Osmanlı donanmasına yardım etmesi için Ankara'ya gönderdiği bilgisini vermektedir. Ayrıca sonraki süreçte Osmanlı Devleti ile arası bozulan İsmail Bey'in, Osmanlı Devleti ile ilişkileri verilmekle birlikte Osmanlı Devleti'nin İsfendiyaroğullarının üzerine yürümesi sürecini etraflıca anlatmaktadır.

- Yazıcızade Ali, 2017. Tevarih-i Ali Selçuk (Oğuzname Selçuklu Tarihi), (Haz. Abdullah Bakır), İstanbul, Çamlıca Yayınları, 808 s.

Bu eserin 742 ve 743'üncü sayfalarında Candaroğulları Beyliğinin kurucusu Süleyman Bey'in beyliği kurma süreci ve faaliyetleri anlatılmakla birlikte Süleyman Bey'in diğer Türk Beylikleri ile siyasi ilişkileri ve mücadelesi bilgisi verilmektedir. Süleyman Bey'in, Çobanoğulları ve Pervaneoğullarını egemenliği altına alma sürecini veren Yazıcızade Ali Kastamonu merkezli kurulan Candaroğulları Beyliğinin hâkimiyet alanı hakkında bilgi vermiştir.

- Uzunçarşılı İ. Hakkı, 1984. Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 297 s.

İbrahim Hakkı Uzunçarşılı tarafından kaleme alınan bu eserde Candaroğulları Beyliğinin kuruluş sürecini anlatmakla birlikte Candaroğulları Beyliğinin kökeninin Türkmen olduğunu bu beyliğin bağımsızlığa kavuşmasında Anadolu Selçuklu Sultanı, Rükneddin Kılıç Arslan ile Gıyaseddin Mesut arasında vuku bulan savaşta Şemseddin Yaman Candar'ın, Sultan Mesud'u esirlikten kurtarması bunun onucunda İlhanlı hükümdarı Keyhatu tarafından Kastamonu ve çevresini Şemseddin Yaman Candar'a iktâ olarak vermesi Candaroğulları Beyliğinin kuruluş hikâyesini oluşturmaktadır.

Bu eserde genel olarak Candaroğulları Beyliğinin kuruluşu, beyliğin beyleri, diğer beyliklerle mücadeleleri verilmekle birlikte Candaroğulları Beyliği hakkında daha önce yazılmış olan belgeler ve bilgiler ışığında kısa notlar verilmiştir. Bu yönüyle bu kitap var olan bilgilerin karşılaştırılması imkânı vererek diğer kaynakları da incelemeye sevk etmektedir.

- Günay, U. Türkeş, 2012, Türklerin Tarihi Geçmişten Geleceğe, Akçağ Yayınları, Ankara.

Umay Türkeş Günay tarafından kaleme alınan bu kitap Türklerin Tarihini öncelik alarak Orta Asya Türk kültürleri hakkında bilgi vererek, 20. yy'da Avrupa'daki Türk yerleşimlerine kadar geniş bir yelpazede bilgi sunmaktadır. Bu çalışmada sayfa 334 ile 337 arasındaki bölümde Candaroğulları Beyliği hakkında bilgiler vermektedir. Yazar bu eserinde Candaroğulları Beyliğinin kuruluş hikâyesini anlatmakla birlikte Candaroğulları Beyliğinin en güçlü dönemini Süleyman Paşa döneminde olduğunu ve bu dönem de en geniş sınırlara ulaştığı bilgisini vermektedir. Yine bu kitap da Candaroğulları Beyliğinin diğer Türk Beylikleri ile ilişkileri anlatılmakla birlikte yazar özellikle Osmanlı Devleti ile ilişkileri hakkında bilgiler vermekte ve Candaroğulları Beyliğine son veren devlet olduğunu bilgisini vermektedir. Candaroğulları Beyliğinin Kuzey Anadolu coğrafyasının bayındır hale gelmesinde çok önemli katkıları olduğunu yine bu beyliğin önemli ilmi ve kültürel çalışmalar yaptığını beyan eden yazar aynı zaman da Süleyman Paşa'nın kültürel değerlerine ve geleneklerine bağlı olduğunu şu bilgiyle kanıtlamaktadır. Eşi öldüğünde oğlu İbrahim Paşa'nın cenazeye katıldığını ve katılan herkesin kaftanını ters giydiği bilgisini not

düşmüştür.

- Kesik, Muharrem, 2018. Anadolu Türk Beylikleri, Bilge Kültür Sanat, İstanbul.

Muharrem Kesik tarafından yazılan bu kitapta sayfa 176 ile 190 arasında Candaroğulları Beyliği hakkında geniş bilgiler yer almaktadır. Bu kitapta genel olarak Candaroğulları Beyliğinin kuruluş ve bağımsızlık süreci anlatılmakla birlikte, beyliğinin beyleri, kurulduğu coğrafya, diğer beyliklerle ilişkiler, sosyal, kültürel, ekonomik ve ilmi hayatları hakkında bilgiler verilmektedir. Yine bu kitapta Candaroğulları Beyliğinin bağımsızlığa kavuşmasının kanıtı olarak İlhanlı hükümdarı Bahadır Han'ın ölümü ile sağlandığı belirten yazar buna kanıt olarak Candaroğulları sikkelerinde ‘‘ *Es- sultan'ül – a'zam*’’ unvanının kullanılmasını belirtmektedir. Bu bilgi Candaroğulları Beyliğinin siyasi hayatı açısından son derece önemlidir.

- Peçevi İbrahim Efendi, 1982. Peçevi Tarihi II, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Çev. Bekir Sıtkı Baykal, Ankara.

Peçevi İbrahim Efendi, Macar kökenli Osmanlı tarihçisidir. Macaristan'ın Pecs şehrinde doğduğu için Peçevi lakabıyla tanınmaktadır. Yazar Peçevi tarihi diye yazmış olduğu eserinde özellikle Osmanlı padişahı Kanuni Sultan döneminde vuku bulan olayları anlatmakla birlikte III. Mehmet dönemiyle ilgili bilgiler de bulunmaktadır. Peçevi Tarihi isimli eserde Osmanlı padişahı, sadrazamlar, vezirler ve ulema sınıfı hakkında bilgiler vermektedir. Bu eser yüksek zümre ile halk kültürünün karışımı niteliğini taşımakla birlikte Osmanlı Devleti'nde yapılan çalışmalarla ilgili de yer yer bilgiler vermektedir. Kahve kültürü, barutun yapılması, matbaanın Osmanlı'ya gelmesi, kuyruklu yıldız vb. konularında da bilgiler vermesi yönüyle önemli bir eserdir. Peçevi İbrahim Paşa, Candaroğulları ile ilgili bu beyliğin yıkılmasına yakın dönemler de Kızıl Ahmetliler olarak devam ettiğini Şemsi Paşa'nın, Osmanlı'da üç Padişaha müshiplik ettiğini ve Şemsi Paşa'nın kendi soyunun Halid İbni Velid'e dayandığını iddia ettiği bir şiir yazdığını açıklayarak bu şiire İstanbul'da bir tellalın elinde rast geldiğini belirtmiştir. Yazarın Kızıl Ahmetler ve Şemsi Paşa hakkında detaylı bilgiler vermesi yönüyle bu eser önem arz etmektedir.

- Müneccimbaşı, Ahmet Dede, 2001, Müneccimbaşı Tarihi, I. Cilt, Çev. İsmail Erünsal, Kervan Kitapçılık A.ş., 304.s

17. yüzyıl önemli Osmanlı tarihçinden biri olan Müneccimbaşı Arapça olarak yazmış olduğu Sahaifü'l- Ahbar adlı eseri Osmanlı Tarihi açısından son derece önem arz etmektedir. "Camiü'd-Düvel" veya "Müneccimbaşı Tarihi" olarak da bilinmektedir.

Bu kitabın 136'.ncı sayfasında Osmanlı padişahı 1393 yılında Yıldırım Beyazıd Han'ın kendisine karşı isyan eden Kötürüm Bayezid'in memleketini almak için Osmanlı sınırlarına dâhil ettiğini Sinop'u ise Kötürüm Bayezid'in oğlu İsfendiyar'a bıraktığından söz etmektedir. 185 ve 186 sayfalarda ise Kastamonu hâkimi olan İsfendiyaroğlu Kasım Bey'in Osmanlı Devleti'ne sığınmasını ve Osmanlı hizmetindeki dönemi hakkında bilgiler verilmiştir. Aynı eserin 207 ve 208' inci sayfalarında ise 1425 yılında Osmanlı padişahı olan Sultan Murad'ın, İsfendiyaroğullarının kızıyla evlenme süreci ve kendi kızını ise İsfendiyaroğlu Kasım Bey ile evlendirmesini anlatmaktadır. Bu kitap Osmanlı dönemi hakkında Anadolu Beylikleri hakkında bilgi vermesi ve Osmanlı Devleti'nin siyasi gelişmeleri hakkında bilgi içermesi yönüyle önemli bir kaynaktır. Candaroğulları Beyliğinin devamı olan İsfendiyaroğulları ile Osmanlı Devleti'nin arasında vuku bulan siyasi gelişmeleri evlilik üzerinden değerlendirmesi yönüyle önemli bir kaynak olarak ön plana çıkmaktadır.

- Müneccimbaşı, Ahmet Dede, 2001, Sahaifü'l-ahbar fi Vekayü'l-a'sar, Çev.: İsmail Erünsal, Müneccimbaşı Tarihi II, İstanbul, Tercüman 1001 Temel Eser Yayınları, 304.s

Müneccimbaşı tarafından kaleme alınan bu eserin 323 ve 326'ncı sayfalarında Osmanlı Devleti ile İsfendiyaroğulları arasındaki gelişmeler konu edinmiştir. Osmanlı Devleti Padişahı Fatih Sultan Mehmet, Karadeniz seferine çıkan ordusu için İsfendiyaroğlu Kasım Bey'den orduya yardım göndermesini talep etmiştir. Fakat Fatih Sultan Mehmet İsfendiyaroğulları Beyliğine son verildiğini İsfendiyaroğulları, İsmail Bey'e ise Bursa'da ikamet edebileceğini belirtilmiştir. Kızıl Ahmet Bey'e, Mora Sancağı verilmiş ve ailesi ile birlikte taşınması için mücadele verilmişti fakat Kızıl Ahmed Bey, Bolu yakınlarından kaçarak ailesi ile birlikte Karamanoğullarına sığınmıştır. Yıldırım Bayezid Han dönemine kadar Karamanoğulları bünyesinde yaşayan Kızıl Ahmed bu dönemde Osmanlı Devleti'ne geri dönmüş ve ölene kadar yaşamıştır.

Müneccimbaşının bu eseri Candaroğulları ile Osmanlı Devleti siyasi ilişkilerini anlamak açısından son derece önemlidir. Candaroğulları Beyliğinin kolu olan İsfendiyaroğulları ve Kızıl Ahmed Oğullarının nasıl tarihe karıştıklarını son dönem siyaseti içinde değerlendirmesi yönüyle önemlidir.

- A. Zeki Velidi Togan, 1981. Umumi Türk Tarihine Giriş, I. Cilt, Enderun Yayınları, İstanbul, 539 s.

Zeki Velidi Togan tarafından yazılan bu kitap Türk tarihine geniş bir perspektiften bakması yönüyle önemlidir. Bu kitabın 326 ve 327'nci sayfasında İlhanlıların Anadolu'yu egemenlikleri altına alma süreci verilmekle birlikte bu dönem de vuku bulan olayda Şemseddin Yaman Candar'ın kahramanca savaşması üzerine kendisine Kastamonu ve çevresinin hediye edildiğini ve Şemseddin Yaman Candar'ın, Candaroğulları Beyliğinin kurucusu olduğu bilgisi verilmiştir. Bu kitabın 333 ve 335'inci sayfalarında ise Candaroğulları Beyliğinin, Bizans'a akınlar düzenleyip kalelerini kuşattıkları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Zeki Velidi Togan tarafından yazılan bu eser Türk tarihi hakkında kapsamlı, detaylı bilgiler vermesi ve aynı zaman da Anadolu'da egemenlik sürmüş olan Candaroğulları Beyliğinin kuruluş hikâyesi ve İlhanlı Devleti ile ilişkilerini vermesi yönüyle önemlidir.

- Uzunçarşılı, İbrahim Hakkı, 1984. Osmanlı Devleti Teşkilatında Medhal, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 520 s.

Bu eserde genel olarak Anadolu Selçuklu Devlet Teşkilatı ve Memlûkler'de Devlet Teşkilatı geniş kapsamlı olarak ele alınmıştır. Sayfa 132, 139, 143, 145 ve 148 sayfalarda Candaroğulları Beyliğinin süvari sayısı, donanması, toprak sitemleri hakkında kısaca bilgiler veren eser sayfa 167 ve 168 evkaf defterleri hakkında bilgi vermektedir. Bu kitap Anadolu Beyliklerini ve bu beyliklerden biri olan Candaroğullarının yapısı hakkında bilgi vermesi yönüyle önemlidir. Genel olarak bu eserde her başlık altında beyliğin ordu, donanma, toprak, nüfus ve ekonomik yapıları hakkında kısaca bilgiler yer almaktadır.

- Uzunçarşılı, İbrahim Hakkı, 1984. Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devletleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Bu kitabın sayfa 121 ve 147'nci sayfaları arasında Candaroğulları Beyliğinin kurulma süreci, beyliğin beyleri ve Candaroğulları Beyliğinin diğer Türk Beylikleri ile ilişkileri siyasi perspektiften anlatılmaktadır. Candaroğulları Beyliği ve Osmanlı Devleti arasındaki ilişkileri kapsamlı bir şekilde anlatan yazar Candaroğulları Beyliğinin iktisadi ve kültürel hayatı hakkında da bilgiler vermektedir. Bu eser Candaroğulları Beyliği yöneticilerinin Kuzey Anadolu coğrafyasını iktisadi açıdan kalkındırmasının önemini vererek bu bölgedeki madenlerin bölge halkına refah sağladığını belirtmiştir.

- Kerimüddin Mahmud-i Aksarayi, 2000. Müsameretü'l L-ahbar, Çev. Mürsel Öztürk, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Anadolu Selçuklu Tarihini anlamak için önemli bir yere sahip olan Aksarayi'nin bu eseri çok önem arz etmektedir. Aksarayi bu eserini İlhanlıların Anadolu'daki valisi olan Temurtaş'a ithaf etmiştir.

Yazar bu eserinde Ebu Said Bahadır Han'ın Anadolu'da bir toplantı tayin ettiğini bu toplantıya Candaroğulları Beyliği yöneticisi olan Süleyman Paşa'nın da katıldığını belirterek böylece Anadolu Selçuklu Beyleri bu toplantıya katılarak Ebu Said Bahadır Han'a bağlılıklarını bildirerek hediyeler verdikleri bilgisi vermiştir. Eser bu yönüyle İlhanlılar ve Beylikler Dönemini anlama açısından önem arz etmektedir.

- İbni Tagruberdi, 2013. En- Nücümüz-Zahire (Parlayan Yıldızlar) Selenge Yayınları, İstanbul.

Önemli Mısır (Memlük) tarihçileri arasında yer almaktadır. Eserinde dönemin önemli Mısır sultanlarını ayrıntılı bir şekilde, o dönemde olan olayları, salgın hastalıkları, kıtlıklar ve içtimai olayları ele alarak yazmıştır. Tagrıberdi'nin bu eserinde Can-ı bek Es Sufi'nin, İsfendiyar Bey'e sığınmadan önce kendisini kimseye teslim etmeyeceği karşısında söz istemiştir. Daha sonra Dulkadiroğullarına sığındığı bilgisi verilmiştir.

Memlük Sultanı, Baybars'a isyan eden Memlük Emiri Canıbek Es Sufi'nin bir süre İsfendiyar Bey tarafından desteklendiği ve himaye edildiğine dair bilgiler vermesi yönüyle bu eser önemlidir. Böylece bu eser İsfendiyaroğulları ve Memlükler arasındaki ilişkiler resmiyet kazandırması yönüyle önemlidir.

- Şihabeddin b. Fazlullah El-Ömeri, 2014. Türkler Hakkında Gördüklerim ve Duyduklarım (Mesaliku'l Ebsar), Çev. D. Ahsen Batur, Selenge Yayınları, İstanbul, 449 s.

Dımaşk'ta doğan ve Mısır'ın önemli devlet adamlarının başında gelen El Ömeri eserinin 146'ncı sayfasında Diyar-ı Rum'daki Türk Beylikleri başlığı altında Kastamonu yöresinde kurulan ve beyliğin beyi olan Süleyman Paşa hakkında ve beyliğin şehirleri hakkında bilgi vermektedir. Kısaca şehirlerdeki beylikler hakkında bilgi veren eser Türk coğrafyası hakkında kapsamlı bilgiler içermektedir.

- Alıç, Samet, 2021. Anadolu Beyliklerinde Siyasi Evlilikler, Selenge Yayınları, İstanbul, 152 s.

Samet Alıç tarafından kaleme alınan bu kitapta Candaroğulları Beyliğinin siyasi evlilikleri hakkında kapsamlı bilgiler yer almaktadır. Bu çalışmanın temelinde Candaroğullarının, Osmanlı Devleti ve diğer Türk Beylikleri ile evlilik münasebetleri ele alınsa da aynı zamanda bu beyliğin siyasi hayatı hakkında da bilgiler içermektedir. Bu eser Candaroğulları Beyliği ile Osmanlı Devleti arasındaki ilişkileri anlama açısından son derece önem arz etmektedir. Eserin 85 ve 91 sayfalarında siyasi evlilik konusunda detaylıca bilgilere yer verilmiştir.

- Turan, Osman, 2012. Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti, Ötüken Yayıncılık, İstanbul, 542 s.

Osman Turan tarafından yazılan bu kitap sekiz bölümden oluşmakta olup Candaroğulları ile ilgili bilgilere ilk olarak altıncı bölümde ulaşılmaktadır. Bu bölümde sayfa 298 de Moğol İstilasası sonucu Anadolu'da birçok bağımsız beyliklerin ortaya çıktığını ve bu beyliklerden biri olan Candaroğulları Beyliğinin de Kastamonu ve havalisinde Türk kültürünün yerleşmesi ve imar, ilmi çalışmalarda bulduklarından söz etmektedir.

- Kithir, Tuğrul, 2012. Beylikler ve Eserleri Anadolu'nun Beyleri, T Yayıncılık, İstanbul, 383 s.

Tuğrul Kithir tarafından kaleme alınan bu eserde Anadolu'da kurulmuş olan I. ve II. dönem

Türk Beylikleri ayrıntılı olarak işlenmiş olup bu beyliklerle ilgili araştırmalar mevcuttur. Eser de Candaroğulları ile ilgili bölüm 129 ile 151'inci sayfalar arasında mevcuttur. Yazar bu eserinde Candaroğulları Beyliğinin kuruluşunu, beyliğin yöneticilerini, diğer beylik ve devletlerle ilişkilerini detaylı bir şekilde vermektedir. Bu eseri asıl önemli kılan tarafı ise Candaroğulları Beylerinin yapmış olduğu imar ve ilmi çalışmalar eksenli vermiş olduğu bilgilerdir. Yazar Kastamonu ve çevresinde bulunan Candaroğulları Beylerine ait eserleri dönemin siyasi olayları ekseninde bilgiler ekleyerek yazmıştır. Candaroğulları Beyliğinin Beylerinin faaliyetleri hakkında bilgi veren yazar aynı zamanda bu beylerin eserlerini fotoğraflarla örnekleyerek vermesi yönüyle oldukça değerlidir.

- Şapolyo, Enver Behnan, 1972. Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, Güven Matbaası, Ankara, 267 s.

Candaroğulları Beyliğinin kurucusu ve kurulduğu yer hakkında kısaca bilgi veren eser Fatih Sultan Mehmet'in annesinin İsfendiyaroğullarına mensup olduğunu ve 1461 yılında yine Fatih Sultan Mehmet tarafından ortadan kaldırıldığı bilgisi yer almaktadır. Sayfa 209 ve 210 da Candaroğulları ile ilgili bu bilgiler yer almaktadır.

- Yazıcı, Nesimi, 2015. Türk Tarihi ve Kültürü (Anadolu'da Kurulan İlk Türk Devletleri), Ed. Cemil Öztürk, Pegem Akademi, Ankara, 474 s.

Nesimi Yazıcı tarafından yazılan bu bölümde Anadolu Türk Beyliklerinin ortaya çıkış süreci hakkında bilgiler verilmekte olup Candaroğulları ile ilgili bilgiler sayfa 73 ve 74 de bulunmaktadır. Candaroğulları Beyliğinin kuruluş tarihi ve kuruluş hikâyesi verilmiş olup Kastamonu ve çevresinde mimari çalışmalarda buldukları bilgisini kaydetmiştir.

- Yakupoğlu, Cevdet, 2017. Anadolu Beylikleri El Kitabı (Candaroğulları), Ed. Haşim Şahin, Grafiker Yayınları, Ankara, 464 s.

Cevdet Yakupoğlu tarafından yazılan Candaroğulları Beyliği adlı bölüm 425 ile 455'inci sayfaları arasında bulunmaktadır. Yakupoğlu tarafından Candaroğulları Beyliği hakkında yazılan bu bölümde Candaroğulları Beyliğinden önce bu bölgede hâkimiyet süren beylik ve bu beyliğin siyasi hayatı hakkında bilgi verilmiş olup sonraki bölümde ise Candaroğulları Beyliğinin kuruluş süreci, gelişimi ve yıkılışı hakkında bilgilerle devam etmektedir.

Candaroğulları Beyliğinin, beyleri, beylerin siyasi, ilmi ve mimarı çalışmaları hakkında bilgiler mevcut olup Candaroğulları Beyliğinin Anadolu Türk tarihindeki yeri ve öneminden ayrıca bahsetmektedir. Bu çalışma Candaroğulları'nın siyasi ve ilmi çalışmalarını anlamak ve değerlendirmek açısından önemlidir.

- Merçil, Erdoğan, 2015. Müslüman Türk Devletleri Tarihi, Bilge Kültür Sanat, İstanbul, 375 s.

Erdoğan Merçil tarafından kaleme alınan bu çalışmanın sayfa 257 ile 260 aralığının da Candaroğulları ile ilgili bilgilere yer vermiş olup bu bilgiler genelde Candaroğulları'nın Beyliğinin ortaya çıkışı, beyliğin İlhanlı hakimiyeti ve bağımsızlık sürecini anlatmakta olup Candaroğulları Beyliğinin beyleri ve bu beylerin dönemi, siyasi gelişmeleri ve çevre beylik ve devletlerle ilişkileri verilmiştir.

- Turan, Osman, 2012. Selçuklular ve İslamiyet, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 239 s.

Osman Turan tarafından yazılan bu kitap genel olarak kitabın isminden de anlaşılacağı üzere İslamiyet ve Türkler konusunu işlemiş olup Selçuklular öncülüğünde Anadolu'nun Türk yurdu olması sürecini detaylıca işlemiştir. Bu bilgiden hareketle Anadolu'ya yapılan Türk akınlarını anlatan yazar kitabın 74. üncü sayfasında Candaroğulları Beyliğinin başkentinin Kastamonu olduğunu ve bu beyliğin bu bölgede Türk kültürünün yerleşmesi, Türkçe yazı, tercüme eser çalışmaları ile öncülük ettiği bilgisini vermesiyle son derece önem arz etmektedir. Candaroğulları Beyliğinin aynı zamanda Kastamonu ve havalisinin kalkınmasına, imar ve ilmi çalışmaların merkezi haline dönüşmesinde öneminin büyük olduğunu vurgulamıştır.

- Turan, Osman, 1971. Selçuklular Zamanında Türkiye, Turan Neşriyat Yurdu, İstanbul, 752 s.

Sayfa 610'da Candaroğulları Beyliğinin 1292 yılında Çobanoğlu Yavlak Arslan'ın ölümü ile başladığı bilgisini veren yazar sayfa 611 de ise Candaroğulları Beyliğinin Kastamonu'da bir uc beyliği olarak kurulduğunu ve Kastamonu ve çevresini imar faaliyetleri ile ileri bir medeniyete dönüştürdüğü bilgisini vermektedir.

- Turan, Refik, 1995. Türkiye Selçuklularında Hükümet Mekanizması, Milli eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 211 s.

Refik Turan tarafından kaleme alınan bu çalışmada Selçuklu Devletinde vezirlik makamı hakkında bilgi verilmekte olup; vezirlik makamının yetkileri, görevleri, tayin edilme şekli vb. konularında bilgiler verilmektedir. Bu kitabın 152.'nci sayfasında Pervaneoğullarına 154 Candar'ın oğlu Süleyman Paşa tarafından Sinop ve Kastamonu'nun ele geçirilmesi sonucu Pervaneoğulları'nın yıkıldığı bilgisi verilmekle birlikte Candaroğulları'nın bağımsızlığa erişmesi verilmiştir.

- Yücel, Yaşar, 1970. Kadı Burhaneddin Ahmed ve Devleti, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 224 s.

Yaşar Yücel tarafından yazılan bu eserin sayfa 79'da Candaroğulları Beyliğinin beyi olan Kötürüm Bayezid'in, Kadı Burhaneddin Devleti ve Osmanlı Devleti hükümdarı Yıldırım Bayezid Han arasındaki ilişkiler anlatılmakta olup Yıldırım Bayezid Han'ın Kastamonu'ya saldırması üzerine Kötürüm Bayezid'in Sinop'a sığınması verilmiştir. Kitabın 107, 110 ve 111. 'inci sayfalarında ise Candaroğulları, Kadı Burhaneddin ve Osmanlı arasındaki siyasi ilişkiler verilmekte olup Candaroğulları Beyliğinin bölgedeki faaliyetleri ve önemi verilmiştir.

- Yücel, Yaşar, 1991. Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar I, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 292 s.

Yaşar Yücel tarafından yazılan bu eser Candaroğulları ile ilgili bilgiler kapsamlı bir şekilde yazılmış olup eser beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Candaroğulları öncesinde bölgede hâkimiyet süren Çoban Oğulları Beyliği hakkında bilgiler verilmektedir. İkinci bölümde ise Candaroğulları Beyliğinin tarih sahnesine çıkışı verilmekle birlikte beyliğin beyleri ve dönemlerinde gerçekleşen siyasi, sosyal, ekonomik ve iktisadi gelişmeler ekseninde anlatılmış olup üçüncü bölümde ise Candaroğulları Beyliğinin sosyal ve ekonomik durumu etraflıca anlatılmış ve özellikle bakır madeni, Ceneviz ve Venedik Ticaret kolonileri ile ticari faaliyetler verilmiş olup şehirlerin bayındır halde olduğu ve halkın refah içinde yaşadığı bilgisi vurgulanmıştır. Dördüncü bölümde ise Candaroğulları Beyliğinin kitabe ve paraları üzerine bilgiler mevcut olup son bölümde ise Anadolu Beylikleri

açıklanmıştır.

Bu kitap Candaroğulları Beyliği hakkında bilgilerin derli toplu olması ayrıca Candaroğulları Beyliği hakkındaki bütün bilgilere topluca ulaşılması noktasında oldukça önemlidir. Ayrıca verilen bilgiler kaynaklar ve dipnotlar neticesinde desteklenmekte, Candaroğulları Beyliğini her yönüyle incelemek için çok değerlidir.

- Yücel, Yaşar, 1991. Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar II, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 361 s.

Yaşar Yücel tarafından yazılan bu eserin 96.'ncı Candaroğulları, Celaleddin Bayezid'in, Kadı Burhaneddin'e Moğollara karşı yardımcı olması için ordu gönderdiği bilgisini vermektedir. 107 ve 108.'inci sayfalarda ise Amasya Emiri, Emir Ahmed'in saldıracağı haberini alan Kadı Burhaneddin'in Candaroğullarından yardım istemesi ve bunun sonucunda iki ateş arasında kalan Amasya Emiri'nin, Turhal kalesine sığınması anlatılmıştır. Kısaca bu kitapta Kadı Burhaneddin, Amasya Emiri Ahmed ve Candaroğulları arasındaki siyasi çekişmelerini ve mücadelelerini ayrıntılı bir şekilde vermektedir. Yine kitabın 142 ve 144 sayfaları arasında bu beylikler arasında vuku bulan çekişmeler anlatılmakta olup sayfa 294'te ise Timur ile Osmanlı Padişahı Bayezid arasında barışı sağlamak için Sinop Emiri İsfendiyar Bey'in de Erzincan 'a gittiğinden bahsetmektedir.

Özetle bu kitap Anadolu Türk Beyliklerini ve Beylikler Dönemi hakkında bilgi edinmek açısından son derece önemli olup Candaroğulları Beyliğinin Anadolu'daki siyasi yapıya etkisi anlamak ve yorumlamak açısından da son derecede önem arz etmektedir.

- Emecen, Feridun M., 2010. İlk Osmanlılar ve Batı Anadolu Beylikler Dünyası, Kitapevi, İstanbul, 236 s.

Beyliklerin kurulma süreci ile başlayan kitabın sayfa 19 da kurulan bu beyliklerden Kastamonu ve çevresinde Candaroğulları Beyliğinin ortaya çıktığını ve Batı Karadeniz'de kurulan diğer beylikler üzerinde nüfuz sahibi olduğunu vurgulamaktadır. Sayfa 40'da ise Candaroğulları Beyliğinin Bizans hududuna yakın bir coğrafya da güçlü bir beylik olarak var olduğunu, sayfa 46 ise Osmanlı Devleti ile Candaroğulları arasında ilk mücadelelerin yaşanmaya başladığını 50 ve 52.'nci sayfalarda ise Candaroğulları Beyliğinin Osmanlı'nın

Fetret Devrinde Mustafa'ya destek verdiğini ve Mustafa Çelebi'nin, İznik'e yerleştikten sonra yakalanarak idam edilmesi sonucu Candaroğulları Beyi olan İsfendiyar Bey'in Osmanlı'ya bağlılığını bildirmesi anlatılmaktadır.

Bu kitapta genel olarak beylikler dönemi işlenmiş olup bu beylikler arasında vuku bulan olaylar detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bu beyliklerden biri olan Candaroğulları Beyliğinin siyasi faaliyetleri ve Anadolu'nun şekillenmesindeki etkisini anlamak açısından son derece önemlidir. Candaroğulları uygulamış olduğu siyasetle, beylikler arasındaki ilişkileri etkilemiştir.

- Werner, Ernst, 2019. Büyük Bir Devletin Doğuşu: Osmanlılar (1300-1481), Çev. Yılmaz Öner- Orhan Esen, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 493 s.

Osmanlı Devleti'nin tarihini geniş bir perspektiften değerlendiren Ernst Werner kitabın 116.'ncı sayfasında Anadolu'da kurulan Türk Beylikleri ve bu beyliklerin merkezlerini vermiştir. Bu bilgidен hareketle Anadolu'da etkili olan 16 beylikten birinin de Candaroğulları Beyliği olduğunu Batı Karadeniz merkezli olarak var olduğunu eklemiştir.

- Sevim, Ali, Yücel, Yaşar, 1991. Klasik Dönemin Üç Hükümdarı Fatih-Yavuz-Kanuni, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 299 s.

Adında anlaşılacağı üzere Osmanlı Devleti'nin üç önemli padişahı ve bu dönemlerde meydana gelen siyasi gelişmeler ele alınmış olup; Candaroğulları ile ilgili var olan bilgilere Fatih Sultan Mehmet döneminde rastlanmaktadır. Eserin 45, 46 ve 47.'nci sayfalarında Osmanlı Devleti ile Candaroğulları arasında geçen ilişkilere yer verilmekte olup Fatih Sultan Mehmet Han'ın Karadeniz Seferine çıkması sürecinde meydana gelen Candaroğulları Beyliği iç siyasetindeki durumun Osmanlı Devleti'ne yansımaları verilmiştir. Candaroğulları Beyliği içinde yaşanan bu başa geçme mücadelesi sonucu Osmanlı Devleti kısa sürede savaşız bu beyliği kendi topraklarına katmıştır. Bu eser Candaroğulları Beyliğinin son dönemini anlamak ve yorumlamak açısından önemlidir.

- Sevim, Ali, Yücel, Yaşar, 1989. Türkiye Tarihi Fetih, Selçuklu ve Beylikler Dönemi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 299 s.

Ali Sevim ve Yaşar Yücel tarafından yazılan bu eser genel olarak Türklerin Anadolu'yu yurt edinme süreci sonrası Anadolu coğrafyasını Türkleştirme politikası anlatılmaktadır. Bu çalışmanın 252 ve 561 sayfa aralığında Candaroğulları Beyliği işlenmiş olup bu beyliğin daha çok beyleri ve siyasi hayatı üzerine bilgilere yer verilmiştir.

- Sevim, Ali, Yücel, Yaşar, 1990. Türkiye Tarihi I, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 446 s.

Sayfa 199 ile 206 arasında Candaroğulları Beyliğinin beyleri, beyliğin parçalanma süreci hakkında kapsamlı bilgiler yer almıştır.

- Maden, Fahri, 2012. XVIII. Yüzyılın Sonlarında Kastamonu, Roza Yayınevi, İstanbul, 174 s.

Fahri Maden tarafından yazılan bu eser genel olarak Kastamonu tarihine ışık tutması yönüyle oldukça değerlidir. Kitabın içeriği incelendiğinde tarih boyunca Kastamonu'da egemenlik kurmuş uygarlıklar ve bu uygarlıkların siyasi mücadeleleri hakkında bilgiler vermektedir. Candaroğulları ile ilgili kısmı ise 4 ve 6.'ncı sayfaları aralığıdır. Genel olarak Candaroğulları Beyliğinin siyasi hayatı üzerinde duran yazar Osmanlı Devleti ile İsfendiyaroğulları arasındaki ilişkileri incelemiştir.

- Maden, Fahri, 2016. Seyyahların Gözüyle Kastamonu, Roza Yayınevi, İstanbul, 835 s.

Anadolu'ya özellikle Kastamonu'ya gelen seyyahları anlatan yazar, kitabın ilk bölümünde dünyaca ünlü seyyah İbn Batuta'nın, Kastamonu'ya gelmesi ve Kastamonu'da izlenimlerini anlatmaktadır.

- Eğilmez, Mustafa, Uğur, Özcan, 2020. Kastamonu Hurufat Defterleri (1690-1840) Yalın Yayıncılık, İstanbul, 585 s.

Sayfa 26 ile 30 arasında yer alan bölümde Candaroğulları Dönemi Kastamonu'su hakkında bilgi verilmekte olup, Kastamonu şehrinin unsurları ve İsfendiyar Bey döneminde yapılan yapıların şehrin kültürel ve imar yönünden katkısını olduğunu ve bu dönem de Kastamonu

bölgesinin gelişme kaydettiğinin belirtmiştir.

- Hoca Sadettin Efendi, 1992. Tacüt- Tevarih I-II, Çev. İsmet Parmaksızoğlu, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 383 s.

İsmet Parmaksızoğlu tarafından çevrilen bu eserin 207 ve 208.'inci sayfalarında Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezid ile Candaroğulları Beyi Kötürüm Bayezid dönemi mücadelesi ve siyasi ilişkileri anlatılmakta olup ikinci kitapta ise Karamanoğulları üzerine sefere çıkan Osmanlı Devleti'nin, İsfendiyar Beyden yardımcı kuvvet istemesi süresince gelişen siyasi olaylar anlatılmaktadır.

- Atsız, 2015. Aşıkpaşaoğlu Tarihi, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 218 s.

Kitabın 79.'uncu sayfasında Yıldırım Beyazıt'ın Kastamonu'yu fethetme süreci ve İsfendiyar Beyin, Sinop'a kaçmasını anlatmaktadır.

- Şimşirgil, Ahmet, 2020. Kayı II Osmanlı Tarihi Cihan Devleti, Timaş Yayınları, İstanbul, 360 s.

197 ile 200 sayfaları arasında Fatih Sultan Mehmet dönemi Candaroğulları Beyliğinin devamı olan İsfendiyaroğlu İsmail Bey ile mücadelesi anlatılmakla bu süreç sonunda Candaroğulları Beyliğinin iki kola yarıldığı bilgisi verilmektedir.

- Çiftçi, Fazıl, 2021. Candaroğlu İsmail Bey Şahsiyeti ve Eserleri, Konu Yayıncılık, 72 s.

Fazıl Çiftçi tarafından kaleme alınan bu eser dört bölümden oluşmakta olup Kastamonu'da kurulan Candaroğulları Beyliği hakkında bilgi verdikten sonra Candaroğlu İsmail Bey'in hayatı ve Kastamonu ve çevresinde yaptırmış olduğu mimari eserleri detaylıca incelenmiştir. Eser İsmail Bey dönemindeki gelişmeleri ve İsmail Bey'in yaptırmış olduğu eserleri detaylıca vermesinden dolayı son derece önemlidir.

- Alican, Mustafa, Ersan, Mehmet, 2014. Türklerin Kayıp Yüzyılı Beylikler Devri Türkiye Tarihi, Timaş Yayınları, İstanbul, 208 s.

Beş bölümden oluşan kitabın üçüncü bölümünde Anadolu Türk Beylikleri ve Devletleri başlığı altında sayfa 88 ile 96 aralığında Candaroğulları Beyliğine yer verilmektedir. Bu eser Candaroğulları Beyliğinin kuruluş süreci ve sonraki süreçte meydana gelen gelişmeleri sorular ekseninde cevaplayarak Candaroğulları Beyliğinin Batı Karadeniz bölümünün Türkleşmesinde önemli bir yerinin olduğu bilgisini vermektedir. Bu eser soru cevap şeklinde olduğu için alan yazındaki diğer eserlerden farklı bir öneme sahiptir. Çünkü okuyucun ya da araştırmacının kafasındaki sorulara direk cevap vermektedir.

- Çiftçi, Fazıl, 2018. Kastamonu Camileri, Türbeleri ve Diğer Tarihi Eserleri I, Özeller Matbaacılık, 445 s.

Bu eser yedi bölümden oluşmakta olup Çobanoğulları ve Candaroğulları Beylikleri hakkında bilgi vererek başlayan yazar Selçuklu/Çobanoğulları mimari eserleri ve Candaroğulları Dönemi mimari eserlerini ayrıntılı olarak vermiştir. Candaroğulları Dönemine ait dini ve sivil mimariye fazlaca yer veren Fazıl Çiftçi Candaroğulları Dönemine ait; cami, türbe, medrese, mescit, çeşme, şadırvan, han, hamam gibi mimari yapıları isim isim inceleyerek özelliklerini anlatmıştır. Candaroğulları Dönemine ait yapıları ayrıntılı bir şekilde işlemesi ile bu eser önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

- Çiftçi, Fazıl, 2018. Kastamonu Camileri, Türbeleri ve Diğer Tarihi Eserleri II(İlçeler), Özeller Matbaacılık, 445 s.

Fazıl Çiftçi tarafından yazılan eser Kastamonu'nun ilçelerinde yer alan Candaroğulları Beyliği dönemine ait mimari yapıları incelemiştir.

- Karagöz, Nail, 2020. Candaroğlu İsmail Bey'den İbadet Tadında Tarifler Hulviyyat Sultanın Tatlılar, Altınordu Yayınları, Ankara, 635 s.

Üç bölümden oluşan kitabın birinci bölümünde Candaroğlu İsmail Bey'in hayatı, düşünce yapısı, hizmetleri, kişiliği, dini anlayışı ve Türk diline katkıları verilirken örnekler üzerinden bu bilgiler açıklanmıştır. İkinci bölümde ise Hulviyyat kavramı açıklanmış olup son bölümde ise Hulviyyat'ın Latinizesi verilmiştir.

İsmail Bey'in fıkıh üzerine yazdığı Hulviyyat adlı eseri; namazın kılınışı, oruç, gibi bilgiler vermesi yönüyle önemli bir eserdir.

- Abdülkadiroğlu, Abdülkadir, 1997. Kültürümüzden Esintiler, Anıl Matbaa ve Cilt Evi, Ankara, 679 s.

Bu kitabın 416 ile 470 sayfaları arasında Candaroğlu İsmail Bey'in Hulviyyat'ı Sultani adlı eseri üzerine araştırmalar ve incelemeler mevcuttur. Candaroğulları Beyliğinin ilmi ve kültürel çalışmaları ile dönemin diğer beyliklerinden çok önde olduğunu yazan yazar, Türkçe'nin kültür dili olması için bu dönemde çok sayıda eser yazılıp, tercüme yapılmış aynı zaman da telif çalışmalarının da yapıldığını belirtmektedir. İsmail Bey'in İstanbul fethedilirken bizzat bulunduğunu ve Osmanlı egemenliğine yardımcı olduğu notunu da düşmektedir. İsmail Bey'in ilmi çalışmalara önem verdiğini yazan yazar Hulviyyat adlı eserinin 700 sayfa olduğunu belirten yazar Hulviyyat kelime anlamı olarak tatlı anlamına geldiğini buradaki amacın ise halkın maneviyatının yükselmesi düşüncesinden ileri geldiğini belirtmiştir.

Bu eser Candaroğulları Döneminde yapılan ilmi ve kültürel çalışmaları anlama açısından oldukça önemlidir.

- Ebu Bekr-i Tihrani, 2001. Kitab-ı Diyarbekriyye, Çev. Mürsel Öztürk, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 402 s.

Akkoyunlu ve Karakoyunlu Devletleri hakkında yazılmış tek tarih kitabı olan Kitab-ı Diyarbekriyye, yer yer Candaroğulları ile olan ilişkilere de değinmiştir. Bu eserin 2.'nci sayfasında Uzun Hasan'ın Candaroğulları ve Karamanoğulları boy beylerini Osmanlı'ya karşı kışkırtması sonucu Fatih Sultan Mehmet Hanın sefer düzenliğinden bahseden yazar sayfa 235'te ise Fatih Sultan Mehmed'in, Candaroğulları üzerine sefer düzenlediği ve bu beyliğe son verdiği bilgini vermiştir.

- Aziz B. Erdebeşir-i Esterabadi, 2021. Bezm U Rezm, Çev. Mürsel Öztürk, Türk Tarik Kurumu Yayınları, Ankara, 530 s.

Kadı Burhaneddin'in hayatı ve siyasi faaliyetleri üzerine yazılmış bir kitap olsa da

Anadolu'daki olayları açıklaması yönüyle son derece önemli bir tarihi kaynaktır. Bu kitabın 289.'ncü sayfasında Amasya Emiri Ahmed'in, Candaroğlu Kötürüm Bayezid'den yardım istemesini ve oğlu İsfendiyar Bey ile yardımcı ordu gönderdiğinden bahseden yazar 295 ve 298 de ise Osmanlı Devleti'nin Amasya Emiri Ahmed'i yendiğini bunun karşısında Candaroğlu Beyi olan Kötürüm Beyazıt'ın Osmanlı'dan af istemesi sonucu gelişen gelişmeleri aktaran yazar sayfa 373 ve 374 ise Osmanlı Devleti padişahı Murad ile Beyazıt arasında gelişen siyasi olayları bunun sonucunda Candaroğulları Beyliğinde iç çekişme yaşandığı bilgisini vermiştir.

Bu eser Anadolu'da Türk Beylikleri arasında meydana gelen ilişkileri ve çekişmeleri anlamak ve yorumlamak açısından son derece önemlidir. Çünkü dönemin şartlarını bütün gerçekliği ile anlatmaktadır.

- Dinç, Güven, Dökü, Eray, Şimşek, Fatma, 2010. Ahmet Gökoğlu Not Defterleri I Paflagonya Heykelleri Hakkında Notlar, Ege Yayınları, İstanbul, 313 s.

Bu çalışmada Batı Karadeniz bölgesinde bulunan tarihi kalıntıların incelenmesi ve hangi medeniyete ait olduğuna dair şecereleri ayrıntılı olarak verilmiştir. Bu eser incelendiğinde Candaroğulları Dönemine ait olan mimari eserlerinde bulunduğunu görülmektedir. Bu kitap Batı Karadeniz bölgesinde bulunan tarihi eserleri toplu olarak arşivlediği ve nerede bulunduğuna dair bilgileri kaydettiği için oldukça önemlidir.

- Atik, Kayhan, 2001. Lütfi Paşa ve Tevarih-i Al-i Selçuk, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 538 s.

Lütfü Paşa'nın yazmış olduğu kitabı inceleyen yazar sayfa 98 ve 103 Candaroğulları Dönemi ile ilgili bilgiler vermekte olup Osmanlı ile ilişkileri anlatılmaktadır. Yıldırım Beyazıt'ın, Kastamonu üzerine yürümesi üzerine İsfendiyar Bey'in kaçmasını ve ilerleyen süreçte II. Murad'ın, İsfendiyar Bey'in kızı ile evlendiğine dair bilgi vermiştir.

- Dukas, Mikhael, 1956. Bizans Tarihi, Çev. VL. Mirmiroğlu, İstanbul Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 223 s.

Önemli bir tarihi kaynak olan bu eserin 54.'üncü sayfasında Osmanlı Devleti'nde, Fetret

Devrinde meydana gelen taht kavgaları sonucu Musa Çelebi'nin İsfendiyar oğullarına sığınması anlatılmakla birlikte sayfa 126'da ise II. Murad'ın Sırp bir prensesle evlenmesini konu edinmekte ve aslında Murad'ın İsfendiyaroğullarının kızı ile evli olduğunu belirtmektedir. Sayfa 148 ve 149 da ise İsfendiyaroğullarının İstanbul'un fethinde Osmanlı Devleti'ne yardımda bulunduğunu hatta İsfendiyar Bey, oğlu Kasım Bey ile birlikte yardımcı bir kuvvet gönderdiği bilgisinin yanı sıra bazı kaynaklarda Kasım Bey'in adının Kaya Bey olarak geçtiğini bu bilginin kesinlikle doğru olmadığı farklı kaynakları örnek göstererek kanıtlamıştır.

- Yaman, Talat Mümtaz, 1935. Kastamonu Tarihi IV asrın sonlarına kadar, Ahmed İhsan Matbaası Ltd. İstanbul, 230 s.

Talat Mümtaz Yaman tarafından yazılan bu kitap Kastamonu coğrafyasını tanıtarak başlamakta olup; genel olarak Kastamonu bölgesinin fiziki yapısı ve iklimi hakkında bilgiler vermektedir. Candaroğulları Beyliği hakkındaki ilk bilgilere sayfa 84'te Anadolu Selçuklu Devleti içinde vuku bulan savaşta Muzaffereddin Yavlak Aslan'ın candarlarından biri olan Şemseddin Yamam Candar'ın, Anadolu Selçuklu yöneticisi Sultan Mesud'u esaretten kurtarma süreci anlatılmaktadır. Savaşta bu başarısından dolayı İlhanlı hükümdarı Gayhatu, Kastamonu bölgesinin hâkimi olan Muzaffereddin Yavlak Aslan'ın ölmesini sonucu bu bölgeye Şemseddin Yaman Candar'ı vali olarak atamıştır.

Candaroğulları ile ilgili asıl kapsamlı bilgilere ise sayfa 95 ile 173 aralığında değinilmiş olup; bu bilgiler genelde Candaroğulları Beyliğinin kuruluş süreci, beyliğin beyleri, siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel çalışmalarının yanı sıra beylik beylerinin dönemlerinde yaptırmış oldukları eserleri de detaylıca anlatmaktadır. Bu kitabı diğer çalışmalardan ayıran en önemli nokta ise Candaroğulları hakkında yazılmış olan bilgileri ve bu bölgeyi ziyaret etmiş olan önemli seyyahların gözlemleri üzerinden anlatmasıdır. Bu önemli eser Candaroğulları hakkında ve Kastamonu yöresi hakkında bilgi sahibi olmak yönünden değer taşımaktadır.

- Öney, Gönül, 1989. Beylikler Devri Sanatı XIV-XV. Yüzyıl (1300-1453), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 83 s.

Gönül Öney tarafından kaleme alınan bu eser 1300 ve 1400'lü yıllar arasında beylikler tarafından yapılan başlıca mimari eserleri kapsamakta olup; bu beyliklerin hem Anadolu

Selçuklu Devleti'nin devamı niteliğinde eserler yaptıklarını hem de kendilerine özgü mimari denemeler ortaya koydukları bilgisini vermektedir. Bu eser beyliklerin mimari eserlerini anlamak aynı zaman da Sanat Tarihi açısından da son derece de önem arz etmektedir. Candaroğulları Beyliği hakkında özel bir sınıflama yapmayan eser genel olarak camiler, hanlar, hamamlar, medreseler vb. başlıklar altında beyliklerin mimari yapıları hakkında bilgiler vermekte olup bu mimari eserleri kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır. Bu eser Sanat Tarihi ve beyliklerin mimari çalışmaları açısından önemlidir.

- Behçet, Mehmet, 1998. Kastamonu Eski Eserleri (Kastamonu Asar-ı Kadimesi) Haz. Musa S. Cihangir, Kastamonu Valiliği İl Özel İdaresi Yayınları, Kastamonu, 194 s.

Kastamonu tarihi açısından son derece de önem arz eden bu eser Kastamonu tarihini, devir devir, uygarlık dönemleri içinde anlatmaktadır. Sayfa 19 ile 26 arasında Kastamonu'da Candaroğulları Beyliğinin hâkimiyeti hakkında bilgi veren yazar bu beyliğin siyasi hayatının yanında ilmi ve kültürel çalışmalarını da kapsamlı bir şekilde vermiştir. Bu çalışma da aynı zaman da Kastamonu ve kazalarında imar edilen mimari eserleri de kapsamlı bir şekilde incelemesi yönüyle de son derece de önemlidir.

- Yılmaz, Mehmet, 2007. Kastamonu Bibliyografyası, İstanbul, 207 s.

Mehmet Yılmaz tarafından yazılan bu eser Kastamonu ve Kastamonu tarihi hakkında kısaca bilgi vererek başlamakta olup Kastamonu hakkında yapılan ve yazılan çalışmaları içermektedir. Kastamonu tarihi hakkında bilgilere ise sayfa 137 ile 156 arasında rastlanmakta olup Candaroğulları ile ilgili kısaca bilgilere değinilmiştir. Bu eser Kastamonu hakkında araştırma yapacak araştırmacı için derli toplu kaynaklar sunması açısından değerlidir.

- Sevim, Ali, Yücel, Yaşar, 1989. Türkiye Tarihi Fetih, Selçuklu ve Beylikler Dönemi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 538 s.

Genel Türk Tarihi hakkında bilgiler vermekte olan eserin sayfa 252 ile 261 arasında Candaroğulları Beyliğinin siyasi hayatı hakkında bilgiler verilmiştir. Bu eser Anadolu Türk Beyliklerini içerisinde olan Candaroğulları Beyliğinin yapısını anlama açısından değerlidir.

- Cahen, Claude, 1994. Osmanlıdan Önce Anadolu'da Türkler, çev. Yıldız Maran, E Yayınları, İstanbul, 166 s.

Bu eserin 303 ile 305 sayfaları arasında Candaroğulları Beyliği hakkında bilgiler yer almakta olup Candaroğulları Beyliğinin Kuzey Anadolu'da Eflâni merkezli kurulduğunu ilerleyen yıllarda Süleyman Paşa tarafından beyliğin sınırlarının genişlediğinden bahsetmekte olup 13. yy da Türklerin temsilcisinin Candaroğulları'nın olduğunu belirtmektedir.

- Zorlu, Çığır Doğu, 2015. Anadolu Türk Beylikleri Tarihi, Kamer Yayınları, İstanbul, 294 s.

Anadolu'da kurulan I. ve II. dönem Türk Beylikleri hakkında bilgi yeren yazar sayfa 206 ile 215 arasında Candaroğulları Beyliği siyasi, sosyal, ekonomik, ilmi ve kültürel faaliyetleri hakkında bilgiler vermektedir.

- Kırıkoğlu, Sami ve diğerleri, 1973. Kastamonu İl Yıllığı.

Bu eser Kastamonu tarihine ışık tutması yönüyle oldukça değerlidir. Kastamonu'yu her yönüyle inceleyen ve anlatan bu eser 6 ve 7'.nci sayfaları arasında Candaroğulları Beyliği siyasi ve kültürel hakkında bilgiler vermektedir.

- Sakaoğlu, Necdet, 1966. Çeşm-i Cihan Amasra, Latin Matbaası, İstanbul, 312 s.

Eserin 128'.inci sayfasında Sinop'un İsfendiyaroğullarının elinde olduğu bilgisine yer veren yazar sayfa 138 de ise Fatih Sultan Mehmed Hanın, Sinop Seferi hakkında bilgiler yer almakta olup Trabzon Seferi öncesinde gelişen olayları detaylıca yer veren eser kısaca Osmanlı Devleti ile İsfendiyaroğulları Beyliği arasındaki ilişkiler anlatılmaktadır. Bu eser Candaroğulları(İsfendiyaroğulları), Osmanlı Devleti arasındaki ilişkileri anlamak ve yorumlamak açısından oldukça önemlidir.

- Merçil, Erdoğan, 1993. Müslüman Türk Devletleri Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 412 s.

Sayfa 287 ile 290 arasında Candaroğulları Beyliği hakkında bilgiler veren yazar Candaroğulları Beyliğinin mimari ve ilmi kültürel faaliyetlerine özellikle değinmiştir.

- Acar, Hüsnü, 2006. Tarihte Kastamonu, Çetin Matbaacılık, İstanbul, 224 s.

Sayfa 58 ile 84 arasında Candaroğulları Beyliği ile ilgili bilgiler yer almakta olup bu beylik hakkında detaylı bilgiler vermiştir. Bu eser Kastamonu ve Kastamonu tarihi açısından kapsamlı bilgiler içermesi yönüyle oldukça değerlidir.

- Ersan, Mehmet, 2010. Türkiye Selçuklu Devletinin Dağılışı, Birleşik Yayınları, Ankara, 190 s.

Sayfa 147 ve 148’de Moğollar ile Türkmenler arasındaki savaşı anlatmak olup Moğolların yenilgisi sonucu Şemseddin Yaman Candar’ın ordu ile hareket ederek Moğollara yardım etmesi ve mağlup olmaktan kurtarması sonucu Eflani ve çevresinin Şemseddin Yaman Candar’a ikta olarak verilmesi anlatılmaktadır. Bu eser Candaroğulları Beyliğinin kuruluş hikâyesini anlamak açısından oldukça değerlidir.

- Texier, Charles, 1997. ‘‘Küçük Asya’’Bithynia, Haz. Raif Kaplanoğlu, Avrasya Etnografya Vakfı Yayınları, İstanbul, 225 s.

1832 ve 1843 yıllarında hükümet yetkilisi olarak iki defa Anadolu ve İran bölgesine gelen Texier eserinin 18’inci sayfasında Anadolu Selçuklu Devleti yıkılınca Pontus bölgesinde Candaroğulları’nın kurulduğunu belirtirken Texier; İzmit, İznik ve Bursa çevresini gezmiştir. Son olarak Bolu ve Gerede civarını da gezerek bu bölge hakkında bilgiler vermiştir.

- Ruy Gonzales De Clavijo, 2008. Timur’un Hayatı ve Karadeniz’den Semerkant’a Seyahatler, Çev. Zeynep Ertan, Pozitif Yayınları, İstanbul, 276 s.

Timur’un elçilerinin İstanbul’dan başlayarak Karadeniz üzerinden Semerkant’a seyahatini içeren eserin sayfa 121 de o zamanlar İsfendiyaroğullarının egemenliği altında olan Ginolu limanına uğradıklarını daha sonra ise Sinop limanında gördüklerinin bilgisini veren yazar İsfendiyaroğullarının hali hazırda Timur’a vergi verdiklerini İsfendiyaroğulları ülkesinde ise

Timur'un paralarını kullandıklarını belirtmektedir. Bu eser Anadolu'da Moğol hâkimiyetinin gücünü ve İsfendiyaroğulları ile ilişkilerini anlama açısından oldukça önemlidir.

- Hammer, Joseph Von, 1991. Osmanlı Tarihi C. I, Çev. Mehmet Ata, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 522 s.

Hammer tarafından yazılan bu eser de İsfendiyaroğulları ile bilgilere fazlaca rastlanmaktadır. Sayfa 51'de Sinop ve çevresinin İsfendiyaroğlu Kötürüm Bayezid tarafından yönetildiğinin anlatan yazar, Osmanlı'nın elinde bulunan Kastamonu ve civarının ise Şehzade Süleyman tarafından yönetildiği bilgisini vermiştir. Osmanlı'ya karşı ayaklanan Aydın ve Menteşe beyleri İsfendiyaroğullarına sığınmış, sığınan beyleri isteyen ve isteklerine olumlu yanıt alamayan Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid sefere çıkınca Aydın ve Menteşe beyleri Timur'a sığınmış ve bölgenin tamamı Osmanlı kontrolüne girdiği bilgisini vermiştir. Sayfa 87 de ise İsfendiyar Bey'in oğlunun Menteşe'ye Tatar Şehinşahi'nin himayesini istemeye geldiğinin belirten yazar sayfa 216 ve 217'de ise Fatih Sultan Mehmet Han'ın Trabzon seferi öncesinde İsfendiyaroğullarını tamamen kontrolü altına alma sürecini anlatmaktadır. Bu eser İsfendiyaroğullarının diğer beylikler ve Osmanlı Devleti ile ilişkilerini anlama ve yorumlama açısından oldukça önemlidir.

- Faroqhi, Suraiya, Fleet Kate, 2016. Bir Dünya Gücü Olarak Osmanlı İmparatorluğu, C. II, Kitap Yayınevi, İstanbul, 806 s.

Sayfa 113 ve 115 arasında Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon Seferi öncesinde İsfendiyaroğulları ile münasebeti sonrası İsfendiyaroğullarını ortadan kaldırması ve kontrolü altına alma sürecini anlatmaktadır. Bu eser Osmanlı-İsfendiyaroğulları ilişkilerini anlamak için önemlidir.

- Fleet, Kate, 2016. Türkiye Tarihi 1071-1453 Bizans'tan Türkiye 'ye, Çev. Ali Özdamar, 600 s.

Kate Fleet tarafından yazılan bu eserin sayfa 123'de Anadolu yarımadasının kuzeyinde İsfendiyaroğullarının güçlü olduğu bilgisini veren yazar sayfa 152 ve 153'te ise Sinop ve Kastamonu'yu elinde tutan Candaroğullarının ekonomik olarak güçlü olduğunu, coğrafi

olarak Karadeniz’de önemli bir noktada olduğunu vurgulamaktadır. Osmanlı ve Candaroğulları ilişkilerini de veren yazar bu bölgenin her ne kadar Yıldırım Bayezid Han döneminde Osmanlı yönetimine girse de ilerleyen süreçte Timur tarafından tekrar bağımsızlık verildiğini fakat Candaroğulları’nın tamamen ortadan kalkmasının ancak Fatih Sultan Mehmet Han ile tamamen Osmanlı Devleti egemenliği altına girdiği bilgisini vermiştir. Bu eser Candaroğulları Beyliğinin coğrafyasını ve diğer beylik ve beyliklerle ilişkilerini anlama ve yorumlama açısından oldukça değerlidir.

- Donald, M. Nicol, 2016. Bizans’ın Son Yüzyılları 1261-1453, Çev. Bilge Umar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 582 s.

Sayfa 502 de Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet’in İsfendiyaroğullarına son vererek bu beyliğin beyini Filibe’ye sürgün edildiğini yazmaktadır. Bu eser İsfendiyaroğullarının bölgeden nereye gittiklerini anlama açısından önemlidir.

- Özhan, Öztürk, 2012. Pontus: Antikçağ’dan Günümüze Karadeniz’in Etnik ve Siyasi Tarihi, Nika Yayınevi, Ankara, 951 s.

Öztürk Özhan tarafından kaleme alınan bu eser Karadeniz ve çevresini anlama açısından oldukça değerlidir. Bu eserin sayfa 273 ve 27’te beylikler döneminde Kastamonu ve çevresinde kurulan beylikleri anlatarak bu beyliklerden birinin de Candaroğulları olduğunu ve Candaroğullarının siyasi, sosyal, ilmi faaliyetleri hakkında bilgiler vermiştir. Bu eser Candaroğulları hakkında bilgi edinmek ve bölgeyi yorumlamak açısından oldukça değerlidir.

- Johann Wilhelm Zinkeisen, 2011. Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, C. I, Çev: Nilüfer Epçeli, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 6955 s.

Zinkeisen tarafından yazılan bu eser İsfendiyaroğulları ile ilgili oldukça fazla bilgiye rastlamak mümkündür. Eserin 44’üncü sayfasında Sinop ve Kastamonu çevresinin V-İsfendiyaroğullarının yönetimi altında olduğunu, sayfa 185’te Osmanlı padişahı I. Murat’ın düğününe Candaroğulları Beyinin de katılmakla birlikte hediyeler sunduğunu belirten yazar sayfa 258 den 265’e kadar ise Osmanlı Devleti ile İsfendiyaroğulları arasında vuku bulan olay neticesinde Yıldırım Bayezid’in İsfendiyaroğullarını yönetimi altına aldığını bilgisini

veren yazar 303 ve 308 de Osmanlı'nın Fetret Devrinde iken Candaroğullarının siyasetini ve tavrını vermiştir. Sayfa 402 ve 481 de İsfendiyaroğulları beylerinin Osmanlı Devleti'ne vergi verdiğini anlatan yazar sayfa 594'te II. Murat ölünce eşini zorla Anadolu Beylerbeyine verilme sürecini anlatmaktadır. Bu eser Candaroğullarının siyasi ve sosyal hayatı hakkında oldukça değerli bilgiler vermesinin yanı sıra Osmanlı Devleti ile ilişkileriyle de ilgili oldukça önemli bilgiler vermektedir.

- Charles King, 2015. Karadeniz, Çev. Zülal Kılıç, Kitap Yayınevi, İstanbul, 346 s.

Sayfa 141'de Osmanlı Padişahı II. Mehmet'in Sinop Seferini ve Sinop'u alırken hiç zorlanmadığını anlatmaktadır. Bu eser Fatih Sultan Mehmet döneminde İsfendiyaroğulları ile ilişkileri hakkında bilgi edinmek için oldukça önemlidir.

- Heyd, W., 2000. Yakındoğu Ticaret Tarihi, Çev. Enver Ziya Karal, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 647 s.

Sayfa 615'de Sinop'un 1330'da Kastamonu Beyi Süleyman Paşa tarafından alınma sürecini anlatan yazar daha sonra Süleyman Paşa tarafından 12 kadırgalık filo yapıp Karadeniz de Ceneviz ve Venedik ticaret kolonileri ile mücadelesini vermiştir. Sayfa 616'da ise Sinop'un tam korsan limanı olduğunu ve Karadeniz'in en önemli limanı olduğu bilgisini veren yazar doğal korunaklı özelliği ile ön plana çıktığı bilgisini vermiştir. Bu eser Candaroğullarının ekonomik faaliyetlerini ve Karadeniz'deki kolonilerin ticari faaliyetlerini tarih içinde anlamak ve yorumlamak açısından oldukça değerlidir.

- P. Minas Bjişkyan, 1998. Karadeniz Kıyıları Tarihi ve Coğrafyası: Pontos Tarihi, Çev. Hrand D. Andreasyan, Çivi Yayınları, İstanbul, 250 s.

Sayfa 69 da Sinop'un Osmanlı egemenliği altına girene kadar Candaroğlu İsmail Bey'in 1461 yılına kadar kontrolü altında tuttuğunu bilgisini veren yazar Osmanlı Devleti'nin Trabzon seferi esnasında burayı kontrolü altına aldığını vermiştir. Bu eser Karadeniz kıyı kentlerini ve limanlarını coğrafik yönden incelemesi nedeniyle değerlidir.

- Fallmerayer, Jacob Philip, 2011. Trabzon İmparatorluğu Tarihi, Çev. Ahmet Cevdet Eren, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 339s.

Sayfa 246 da Trabzon Rum İmparatoru David, Osmanlı Devleti'ne karşı Sinop hâkimi İsmail Bey ile ittifak yapmak istediği, sayfa 253'te ise Sinop hâkimi İsmail Bey'in Osmanlı saldırıları karşısında Papa II. Pius'a elçi göndererek yardım isteğinde bulunduğu bilgisini veren yazar sayfa 254'te ise Osmanlı Padişahı Fatih Sultan Mehmet'in amacının Trabzon'u almak olduğunu bu suretle asla Sinop'a saldırmayacağını İsmail Bey'e iletmiştir. Sonraki süreçte ise Fatih Sultan Mehmet Han'ın Sinop hâkimi İsmail Bey'e saldırarak bu bölgeye hâkim olduğunu Candaroğulları ailesini ise Filibe'ye intikal ettirildiği bilgisi verilmektedir. Kısaca Fallmerayer bu eserinde Trabzon Rum İmparatorluğunun tarihini ayrıntılı olarak yazdığı bu eserinde Trabzon yolu üzerinde bulunan Sinop'un stratejik özelliği gereği Osmanlı tarafından ele geçiriliş süreci kapsamlı bir şekilde anlatılmaktadır.

- Jorga, Nicolea, 2005. Osmanlı İmparatorluğu Tarihi C. I, Çev. Nilüfer Epçeli, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 464 s.

Sayfa 278 de Karamanoğlu Ali Bey ile İsfendiyaroğlu Kötürüm Bayezid'in ilişkisinin iyi olduğunu anlatmaktadır. Sayfa 279 da ise Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid'in İsfendiyaroğulları kontrolü altında olan Kastamonu alırken şehre herhangi bir zarar verilmediğini dikkatli davranıldığı bilgisini veren yazar sayfa 280-281 de ise Kötürüm Bayezid'in elinde sadece Sinop'un kaldığını belirtmiştir. Sayfa 303'te ise Osmanlı Devleti Fetret Devrinde iken cereyan eden Şehzadeler arasındaki rekabette İsfendiyaroğullarının Şehzade İsa Bey'e destek verdiğini belirten yazar sayfa 324'te Osmanlı Padişahı I. Mehmet'in Kastamonu Küre'sini İsfendiyaroğullarına verdiğini anlatmıştır. Sayfa 389 da ise İsfendiyaroğlu İsmail Bey'in Osmanlı Padişahı II. Murat ile yapmış olduğu savaşta çok ağır yaralandığını ve Sinop'a sığındığı bilgisini vermiştir. Hatta bu savaşta İsmail Bey'in işitme yetisini tamamen kaybettiği bilgisini de eklemiştir. II. Murat ile barışı tam anlamıyla sağlayan İsfendiyar Bey kızını II. Murat'a vermiştir. Bu eser İsfendiyaroğlu Beyliği ile Osmanlı Devleti arasındaki ilişkiyi analiz etme ve oluşan dengeleri açıkça anlatması yönüyle oldukça değerlidir.

- Keçiş, Murat, 2013. Trabzon Rum İmparatorluğu ve Türkler (1204- 1404) Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 176 s.

Murat Keçiş tarafından yazılan bu eserin 119'uncu sayfasında Kastamonu'da Kötürüm

Bayezid egemenliği olduğunu belirten yazar daha çok Orta Karadeniz'deki Türk Beylikleri ile Trabzon Rum İmparatorluğu arasındaki ilişkileri anlatmaktadır.

- Alican, Mustafa vd., 2014. Türklerin Kayıp Yüzyılı Beylikler Devri Türkiye Tarihi, Timaş Yayınları, İstanbul, 208 s.

Sayfa 82 ile 96 arasında Candaroğulları Beyliği ile ilgili bilgiler vermektedir. Bu eser Candaroğulları ile ilgili bilgileri sorular ekseninde cevaplamaktadır.

- Musalı, Namıq, Yakupoğlu, Cevdet, 2022. Kastamonu Beylerinin Mektupları, Matsa Basımevi, Kastamonu, 224 s.

Eser Beylikler Döneminde Kastamonu ve çevresini anlatmakla birlikte Kastamonu'da egemenlik kurmuş olan Çobanoğulları ve Candaroğulları Beylikleri hakkında bilgi vererek söz konusu bu iki beyliğin beyleri ile ilgili mektupları, devletlerarası yazışmaları hakkında bilgiler vermektedir. Bu kitap Candaroğulları ve Osmanlı'nın Timur Devleti ile ilişkilerine başka yönden ele aldığı için oldukça değerlidir.

- Doukas, Mikhael, 2008. Tarih Anadolu ve Rumeli 1326, 1462, ev. Bilge Umar, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 321 s.

Sayfa 77'de Osmanlı Fetret Devrinde şhzade Musa'nın Candaroğullarına sığınma süreci ile ilgili bilgiler veren yazar Osmanlı Padişahı Sırp Maria ile evlenme süreci hakkında bilgi vermektedir. Sayfa 184'te ise Osmanlı Padişahı Murat'ın daha önceden Candaroğlu İsfendiyar Bey'in kızı ile evli olduğunu yazan yazar sayfa 205'te ise Osmanlı tahtına geçen II. Mehmet'in tahta geçişi sonrası len II. Murat'ın eşi olan İsfendiyar Bey'in kızını zorla Anadolu Beylerbeyi İşhak Bey'e verdiği bilgisini yazmıştır. Sayfa 304'te ise Fatih Sultan Mehmet Han'ın Sinop'u alma sürecini yazmıştır. Bu eser Osmanlı ile İsfendiyaroğulları Beyliği arasında vuku bulan olayları detaylıca yazması yönüyle değerlidir.

- Golden, Peter, B. 2012. Türk Halkları Tarihine Giriş, ev. Osman Karatay, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 494 s.

Peter Golden tarafından yazılan bu eserin sayfa 361'de Kuzeybatı Anadolu merkezli

Çobanoğlularının yıkılması ile Şemseddin Yaman Candar tarafından Candaroğulları'nın kurulduğunu yine bu beyliğin kuruluş hikâyesi ve beyleri hakkında bilgi veren yazar sayfa 371'de ise I. Bayezid'in Candaroğulları Beyliğinin topraklarının çoğunluğunu ilhak ettiğini yazmıştır. Bu eser Candaroğulları'nın siyasi hayatı hakkında kapsamlı bilgiler vermesi yönüyle değerlidir.

- İncalcık, Halil, 2018. Devlet-i Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 377 s.

Halil İncalcık tarafından yazılan bu değerli eserin sayfa 67'de Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezid'in Anadolu beyliklerini kontrol altına alma sürecini anlatmakla birlikte Candaroğlu Süleyman'ı yendiğini bilgisini vermiştir. Sayfa 77'de ise Timur'un Kastamonu ve çevresinin yönetimini İsfendiyar'a verdiğini belirten yazar sayfa 84 ve 90 arasında ise Osmanlı Devleti Fetret Devrindeki, Candaroğulları'nın tutumunu ve ilerleyen süreçte Osmanlı Devleti ile ilişkilerini anlatmaktadır. Sayfa 114'te ise İsfendiyar Bey'in Uzun Hasan'a sığınma sürecini anlatmaktadır. Bu eser Osmanlı Devleti ile Candaroğulları Beyliği arasındaki ilişkileri yorumlamak oldukça değerli olmasının yanı sıra Timur'un Anadolu siyasi yapısına etkilerini analiz etme açısından da oldukça önemlidir.

- Yakupoğlu, Cevdet, 2010. Bartın Vakıfları, (1214-1514) T.C. Bartın İl Özel İdaresi, Zonguldak, 389 s.

Cevdet Yakupoğlu tarafından yazılan bu eser Bartın tarihine ışık tutması yönüyle oldukça değerlidir. Candaroğulları Beyliği'nin Bartın ve civarına da bir dönem hâkim olduğunu belirten yazar bu beyliğin vakıflarına dair kapsamlı bilgiler vermektedir. Ayrıca eser tarih içinde Bartın'a hâkim olan uygarlıklar hakkında bilgi vermesi yönüyle de oldukça değerlidir.

- Koca, Salim, 2012. Anadolu Türk Beylikleri Tarihi, Berikan Yayınevi, Ankara, 303 s.

Anadolu Türk Beylikleri hakkında kapsamlı bilgi veren eserin sayfa 167 ile 183 arasında Candaroğulları Beyliğinin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatı hakkında bilgiler vermektedir.

3.3. Ansiklopedi Maddeleri

Bu bölümde ülkemizde yayımlanmış ansiklopedilerin taranması sonucu Candaroğulları Beyliği ile ilgili hazırlanmış 14 adet ansiklopedisi maddesi tespit edilmiş olup araştırmacılara sunulmuştur.

- Günal, Zerrin, 2000. “İsfendiyar Bey”, *DİA*, XXII, Ankara: TDV Yayınları, s. 512-514

İsfendiyaroğulları dönemi hakkında ayrıntılı bilgilere yer veren yazar Zerrin Günal, genel olarak Osmanlı Devleti ile Candaroğulları ilişkileri hakkında bilgiler vermektedir. Bu bilgilere ek olarak Candaroğulları ve Anadolu Beylikleri ilişkileri, Timur Devleti ile münasebetlere de yer veren yazar İsfendiyaroğulları Beyliğinin yöneticisi olan İsfendiyar Bey ve oğlu Kasım Bey arasındaki mücadeleler hakkında da bilgiler verilmiştir. Bu ansiklopedi maddesi İsfendiyaroğullarının siyasi yapısını analiz etmek ve dönem içinde bu beyliğin sosyal, siyasi ilişkilerinin yanı sıra ekonomik ve ilmi çalışmaları hakkında fikir edinmek için son derece de önem arz etmektedir.

- Yücel, Yaşar, 1993. “Candaroğulları”, *DİA*, VII, Ankara: TDV Yayınları, s. 146-149.

Yaşar Yücel tarafından yazılan bu ansiklopedi maddesinde Candaroğulları Beyliğinin kuruluşu ve kurucuları anlatılmakla birlikte bu beyliğin belli bir dönem İlhanlı hâkimiyeti altında yaşadığı bilgisini veren yazar bu bilgiye kanıt olarak Candaroğlu Süleyman Bey’in sikkelerde “*es-sultanü'l-azam*” unvanını kanıt göstermiştir. Yaşar Yücel, Candaroğulları hakkında bilgi vermesinin yanı sıra dönemin diğer beylikleri ile ilişkiler, Osmanlı Devleti ile siyasi çekişmeleri dönem dönem vermiştir. Candaroğulları iç dinamiklerinin dış siyasete yansımalarını da veren yazar Candaroğullarını geniş perspektiften okuyucuya sunmuştur.

- Özcan, Abdülkadir, 2022. “Kızıl Ahmed Bey”, *DİA*, XXV, Ankara: TDV Yayınları, s. 542- 543.

Kızıl Ahmed Bey hakkında bilgi veren yazar İsfendiyaroğullarında iç karışıklığa sebep

olduğunu belirtmiştir. Kızıl Ahmed Bey önce kardeşi İsmail Bey ile mücadeleye girişmiş başarılı olamayınca Osmanlı Devleti'ne sığındığını anlatmıştır. Kızıl Ahmed'in Osmanlı Devleti, Akkoyunlu ve Karamanoğulları gibi devletlere sığındığını, buralarda kaldığı süre boyunca ise hem Candaroğullarına hem de Osmanlı Devleti'ne karşı saldırı girişimlerinde bulunduğu bilgisini veren yazar Osmanlı Devleti ile Akkoyunlu Devleti arasında vuku bulan Otlukbeli savaşının çıkmasında etkili olan şahsiyetlerden birinin de Kızıl Ahmed olduğu bilgisini vermiştir. Kızıl Ahmed ile Osmanlı Devleti'nin arası Yıldırım Bayezid zamanında düzelmiş hatta Osmanlı Devleti adına savaşlara katılmış ve mücadeleler vermiştir. Bu ansiklopedi maddesi Kızıl Ahmed Bey'in şahsiyetini ve bu dönemde gerçekleşen siyasi olayları anlamak açısından değerlidir.

- Yavaş, Doğan, 1999. "İbn Neccar Cami", *DİA*, XX, Ankara: TDV Yayınları, s. 231.

Candaroğlu Adil Bey zamanında yapılmış olan bu caminin özellikleri hakkında bilgi veren yazar Beylikleri Döneminin önemli eseri olduğunu belirtmiştir.

- Çobanoğlu Ahmed Vefa, 2001. "İsmail Bey Külliyesi", *DİA*, XXIII, Ankara: TDV Yayınları, s. 87-90.

Candaroğulları Beyliğinin en büyük ve en önemli eseri olduğu bilgisini veren Ahmed Vefa bu külliyenin özellikleri, yapısı ve faaliyetleri hakkında bilgiler vermiştir.

- Afyoncu, Erhan, 2010. "Şemsi Ahmed Paşa", *DİA*, XXXVIII, Ankara: TDV Yayınları, s. 527-529.

İsfendiyaroğlu Kızıl Ahmed Bey'in torunu olan Şemsi Paşa, Osmanlı Devleti'ne birçok alanda hizmet etmiştir. Padişahlarla birlikte sefere çıkıp Rumeli Beylerbeyliği gibi görevlerde bulunmuştur. Bu ansiklopedi maddesi ile Candaroğulları ailesinin Osmanlı içine uyum sağladığını ve akrabalık ilişkilerini anlamak mümkündür.

- Şahin, İlhan, 2001. "Kastamonu", *DİA*, XXIV, Ankara: TDV Yayınları, s. 585-588.

Kastamonu hakkında genel bilgiler vererek başlayan yazar Kastamonu’da hâkimiyet kurmuş olan uygarlıkları tarihi sıra ile anlatmıştır. Candaroğullarının da bu şehre hâkim olması XIV. yy civarına denk geldiği bilgisini veren yazar bu beyliğin Kastamonu’ya kattıkları ve dönemin diğer beylikleri ve özellikler Osmanlı Devleti ile olan siyasi ilişkilerine yer vermiştir.

- Öz, Mehmet, 2009. ‘‘Sinop’’ *DİA*, XXXVII, Ankara: TDV Yayınları, s. 252- 256.

Sinop hakkında kapsamlı bilgi veren yazar özellikle Candaroğulları egemenliği altında olduğu dönem için de bu merkezin ticarete aktif olarak yer aldığını Venedik ve Ceneviz ticaret kolonileri ile mücadele içinde bulunduğu bilgisini veren yazar dönemin önemli seyyahlarının uğrak yeri olduğunu İbn Battuta’yı örnek vererek açıklamıştır. Hatta bu seyyah Sinop’a geldiğinde buranın yönetiminde Candaroğullarının olduğunu seyyahın izlenimlerini de vererek yazmıştır. Bu madde ile Sinop’un tarih içindeki önemini ve Candaroğulları dönemindeki izlenimleri hakkında bilgi verdiği için değerlidir.

- Koca, Salim, 2002. ‘‘ Candaroğulları’’, *TA*, VI, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, s. 1270-1280.

Salim Koca tarafından yazılan bu ansiklopedi maddesinde Candaroğulları Beyliğinin ortaya çıkış hikâyesinin yanı sıra bu beyliğin kurulmadan önce Moğolların Kuzey Anadolu coğrafyasında etkin rol oynadıklarını ve bunun karşılığı olarak da Eflani ve çevresinin ikta olarak Şemseddin Yaman Candar’a verilme süreci ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bu beyliğini kuruluşu, beyliğin beylerini ve siyasi faaliyetleri hakkında bilgiler veren yazar Sinop, Kastamonu çevresinin imar edilmesinde Candaroğullarının önemini anlatmaktadır. Yine bu beyliğin çevre devlet ve beyliklerle ilişkilerinin veren yazar bu coğrafyayı anlamak açısından ilişkileri kapsamlı incelemiştir.

- Darkot, Besim, 1993. ‘‘Kastamonu’’, İA, VI, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, (M.E.B.), S. 399-403.

Kastamonu hakkında bilgi veren yazar Kastamonu coğrafi özellikleri hakkında bilgi vererek başlamıştır. Kastamonu tarihini tarih içinde kronolojik olarak bilgi vermiştir. Kastamonu da egemenlik süren uygarlıktan biri olan Candaroğullarının kuruluşu ve bu beyliğin beyleri,

siyasi hayatı, mimarisi ve sosyal hayatı hakkında bilgi veren Besim Darkot Kastamonu coğrafyasını ve tarihini bir bütün olarak verdiği bu ansiklopedisi maddesi ile okuyucuya Kastamonu'yu bir bütün olarak sunması yönüyle değerlidir.

- Günal, Zerrin, 2018. ‘‘ Candaroğulları Beyliği’’, *İslam Tarihi ve Medeniyeti*, İstanbul: Siyer Yayınları, s. 159-172.

Candaroğulları soy kütüğü hakkında bilgi veren Zerrin Günal, bu ailenin, bu bölgeye nereden geldiği üzerine araştırmaları yazmış olup, beyliğin beyleri, diğer beylikler ve Osmanlı Devleti ile ilişkilerini de detaylıca anlatmıştır. Timur Devleti yöneticilerinin Anadolu halkına ve İslamiyet'e karşı tutumlarına da değinen Zerrin Günal, Timur beylerinin Anadolu halkına karşı kötü bir tutum içinde olduklarını ancak bu tutumun Timur Beylerinden biri olan Emir Çoban'la değiştiği bilgisini eklemektedir. Candaroğulları beyliğinin siyasi varlığını korumak ve denge oluşturmak için zaman zaman Osmanlı Devleti'ne karşı Memlükler ve Kadı Burhaneddin Devleti ile iş birliğine giriştiklerini belirtmiştir. Aynı zaman da Candaroğulları Beyliği Kastamonu ve çevresini ilim merkezi haline getirdiklerini özellikle Mevlâna ailesinden Çelebi Arif ile yakın ilişki içinde olduklarını hatta Arif Çelebi'nin birkaç kez hediyelerle birlikte ziyarette bulunduğu bilgisini eklemiştir. Bu ansiklopedi maddesi Candaroğullarının siyasi, sosyal hayatı dışında Timur Devleti'nin Anadolu'ya ve Anadolu halkına bakışını sunması yönüyle değerlidir.

- J. H., Mordtmann, 1993. ‘‘ İsfendiyaroğulları’’, *İA*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi (M.E.B.), s. 1072-1074.

İsfendiyaroğulları adını nerden geldiği hakkında bilgi veren yazar Bizans tarafından bu beyliğin Umuroğulları ve Amurios oğulları olarak adlandırdıkları bilgisini eklemiştir. Genel olarak bu ansiklopedi maddesinde beyliğin siyasi faaliyetleri ve Osmanlı Devleti ile ilişkileri hakkında bilgi verilmiştir.

- Anonim, 1994. ‘‘ Anadolu Türk Devletleri’’ *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, VIII, Konya: Kombassan Yayınları, s. 550-561.

Candaroğulları'nın kuruluş hikâyesi ile başlayan bu bölüm de beyliğin tarihçesi, yöneticileri ve yöneticilerin siyasi, sosyal, kültürel faaliyetleri anlatılmakta olup bu beyliğin diğer

beylikler ve devletlerle olan ilişkileri verilmiştir. Candaroğullarının Karadeniz ticareti için Cenevizliler ile mücadele içinde olmalı Kefe'nin alınmasındaki başarıları anlatılmıştır. Candaroğulları-Osmanlı ilişkileri hakkında bilgi veren yazar bu beyliği yine ortadan kaldıran devletin Osmanlı olduğunu bilgisini vermektedir. Ayrıca Candaroğulları Beyliğinin ilmi ve kültürel hayatı hakkında kapsamlı bilgiler yer alan eserin Türkçe'nin bu coğrafya da yaygınlaşması için çalışmalarını vermesi yönüyle de oldukça değer arz etmektedir.

- Özaydın, Abdülkerim vd., 2006. ‘Fetihten Sonra Anadolu’da Kurulan İlk Türk Devletleri, Siyasi, Dini, Kültürel, Sosyal İslam Tarihi, VIII, İstanbul: Kayıhan Yayınları, s. 308-323.

Candaroğulları Beyliğinin kuruluşu, yöneticileri ve yöneticilerin beyliğin gelişimi noktasında yapmış oldukları siyasi, ekonomik, kültürel, ilmi çalışmaları detaylıca veren yazar bu beyliğin diğer beylik ve devletlerle ilişkileri yönüyle de açıklamıştır. Osmanlı Devleti’ne karşı denge siyasetini takip ederek siyasi hayatlarını uzattıklarını söyleyen yazar Kuzey Anadolu coğrafyasının Türkleşmesinde de son derece etkili faaliyetler yürüttüklerini belirtmiştir. Bu coğrafyanın refah içinde yaşamasına ve Sinop, Kastamonu çevresindeki ilmi ve kültürel faaliyetleri hakkında bilgi veren yazar bölgenin bayındır hale gelmesin de en etkili uygarlıklardan biri olduğunun altını özellikler çizmiştir.

3.4. Makaleler

Bu bölümde YÖK Akademik, Türkiye Makaleler Bibliyografyası, Dergipark, İSAM gibi dijital veri tabanlarında ‘Candar’, ‘Candaroğulları’, ‘Kastamonu’, ‘İsfendiyaroğulları’, ‘Sinop’, ‘İbn Neccar Camisi’ gibi anahtar kelimeleri ile tarama yapılarak Candaroğulları hakkında yazılmış olan 28 adet makaleye rastlanılmış ve araştırmacıya sunulmuştur.

- Dögüş, Selahattin, Osmanlı Candaroğulları İlişkileri (Ottoman Candaroğulları Relation), GANTEP Sosyal Bilimler Dergisi, 2015, 13(4), s. 1043–1053.

Bu makale Osmanlı Devleti ile Candaroğulları arasındaki siyasi ilişkileri ele almakta olup Candaroğulları ile Osmanlı Devleti'nin aynı boydan geldiği bilgisini veren yazar bu iki devletin iyi ilişkiler kurduklarını belirtmiştir. Bu düşüncelerine ek olarak Osmanlı Devletinin

Anadolu siyasi birliğinin kurma sürecinde ve Bizans'a karşı fetih hareketlerinde fili olarak asker gönderdiği bilgisini vermektedir. Candaroğulları Beyliğinin ortadan kalkmadan önce bu iki devlet arasında evlilikler yoluyla ilişkiler kurulduğunu belirten yazar Candaroğulları ailesinin Osmanlı yönetiminde etkili olduğunu da belirtmiştir.

- Karakök, Tunay, "Candaroğulları Beyliği Döneminde Sosyal ve Kültürel Hayata Dair Bir Değerlendirme". Kastamonu Eğitim Dergisi, 2012, 20(3), s.1091-1106.

Söz konusu bu çalışmada Türkiye Selçuklu Devleti'nin 1240 tarihli Babailer İsyanı ve 1243 yılında gerçekleşen Köseadağ Savaşı sonrası girdiği yıkılma süreci anlatılmaktadır. Bu süreçte Anadolu Beyliklerinin doğuşu, Anadolu'nun bu yeni dönemde ki sosyal, siyasi ve ekonomik durumları içinde; Kuzeybatı Anadolu'da Kastamonu-Sinop ve ankırı bölgelerini hâkimiyet sağlayarak burada bağımsızlığını ilan etmiş ve Fatih Sultan Mehmet dönemine kadar varlığını devam ettirmiş olan Candaroğulları Beyliği ve bu beylik döneminde bölgenin sosyal ve kültürel hayatı ele alınmıştır.

- Taş, Kenan Ziya, "Bolu Sancağındaki Candaroğulları Vakıfları", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 1994, (4), s. 363–374.

Kenan Ziya Taş tarafından yazılan makale de Osmanlı Devleti ve Candaroğulları arasından siyasi nüfuz bölgesi olan Bolu ve çevresindeki mücadeleler anlatılmakla birlikte Candaroğulları döneminde kurulan Vakıflar, Bolu sancağı özelinden açıklamaya çalışılmakta olup bu vakıflar ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Ayrıca bu alışma Candaroğulları Beyliğinin sosyal ve kültürel hayatı hakkında bilgi vermesi nedeniyle önem arz etmektedir.

- Yakupoğlu, Cevdet, "Candaroğulları Sarayında Bir Osmanlı Gelini Selçuk Hatun", Çankırı Araştırmaları, 2013, 8(11), s. 33-58

Bu alışmada Osmanlı Devleti ile Candaroğulları Beyliği arasında oluşan hısımlık durumu değerlendirilerek daha önce bu iki devlet arasındaki evlilikler hakkında bilgi verilmiştir. Osmanlı padişahı elebi Mehmet'in kızı, II. Murat'ın kız kardeşi olan Selçuk Hatun'un, Candaroğulları II. İbrahim Bey ile evlenerek Candaroğlu sarayına gelin olması anlatılmakla

birlikte, Selçuk Hatun'un Kastamonu'daki hayatı ve sosyal çalışmaları anlatılmaktadır.

- Bayraktar, Mehmet Sami, “Bafra ve Çarşamba da Beylikler Döneminden Kalan Tarihi Yapılar”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research), 2013, 6(25), s. 111–139.

Söz konusu makale Samsun-Ordu çevresinde egemenlik süren beyliklerin günümüze kadar ulaşan tarihi yapılarını değerlendirerek, Candaroğullarının bu bölge de hâkimiyet sürmesi ve burada yapılar inşa etmesi beyliklerin Anadolu'yu imar etmesinin en güçlü kanıtı olarak sunulmuştur. Candaroğulları Beyliğinin Bafra dolaylarında yaptırmış olduğu Hızır Bey Türbesi ve Hızır Bey Hamamı bu makalenin ana konusunu oluşturmaktadır.

- Yakupoğlu, Cevdet ve Musalı, Namiq, “Kastamonu Turnalı Caminde Candaroğulları ve Osmanlılar Zamanına Ait Yeni Bulunmuş Vakıf Hatim Cüzleri”, Vakıflar Dergisi, 2020, (54), s. 201–233.

Candaroğulları Beyliği hakkında bilgi verilerek özellikle Candaroğlu Ali Bey tarafından yaptırılmış olan Turnalı Camii hakkında ayrıntılı açıklamalar verilmiştir. Bu bilgiden hareketle yapılan saha çalışmalarında 58 adet cüz bulunduğu bu cüzlerin ise Candaroğulları dönemin de hatim okuma ile bağlantısı olduğu anlaşılmıştır. Bu cüz metinleri aynı zaman da Kastamonu'da egemenlik kuran Candaroğulları Beyliğinin vakıf kültürü ve hat, kitap sanatının boyutunu, bölgenin ilim ve kültür merkezi olduğunu kanıtlar niteliktedir.

- Kurtaran, Uğur, “Candaroğulları Beyliği'nin Osmanlı Devleti ile İlişkileri ve Beyliğin Osmanlı Hâkimiyetine Geçişi”, Çankırı Araştırmaları Dergisi, 2012, (9), s. 9–19.

Söz konusu bu çalışma da Candaroğulları Beyliği ile Osmanlı münasebetlerini anlatılmakla birlikte Candaroğulları Beyliğinin, Osmanlı egemenliğine girişini anlatılmaktadır.

- Yakupoğlu, Cevdet, XIV-XV. Yüzyıllarda Candaroğulları Beyliğinde Dini Yaşayış ve Düşünce. Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 2000, 8(1), 171–184.

Cevdet Yakupoğlu tarafından yazılan bu eserde Candaroğulları hakkında bilgi verilerek söz konusu bu beyliğin dini hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Beyliğin yaptırmış olduğu cami ve türbeler hakkında bilgi verilerek Candaroğulları beylerinin ilmi çalışmalara önem verdiklerini anlatılmaktadır.

- Keleş, Hamza, Yakupoğlu, Cevdet, “Ankara Savaşı’na Kadar Osmanlı-Candaroğulları Münasebetleri,” Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 2005, vol. 13, no. 1, pp. 207–222.

Anadolu’da en güçlü konumda olan Osmanlı Devleti ve Candaroğulları arasındaki siyasi gelişmeleri inceleyen bu makale çalışmasında söz konusu iki devletin sık sık karşıya geldikleri ve mücadele içinde oldukları bilgisi verilmiş olmakla birlikte aynı zamanda dostane ilişkiler geliştirdiklerini de anlatmaktadır. Bu çalışma Ankara savaşına kadar olan süreçte Candaroğulları ve Osmanlı Devleti arasındaki ilişkileri yorumlamak açısından oldukça değerlidir.

- Sevim, Sezai, Candaroğulları Sülalesinden Kaya Bey’in Balıkesir'deki Camisi ve Vakıfları, Vakıflar Dergisi, 1994, sayı: 23, s. 19-24

Candaroğulları Beyliğinin kuruluşu ve beyleri hakkında bilgi veren yazar Osmanlı Devleti ile ilişkileri hakkında bilgiler vermektedir. Candaroğlu Kasım Bey’in oğlu olan Kaya Bey hakkında bilgiler vermekte olup bir dönem Balıkesir’de yaşadığını burada mal mülk edindiğini aynı zamanda bu civarda çalışmalar yaptığını belirtmektedir.

- Kurul, Mustafa, Serin, Nezahat, Kastamonu İbn Neccâr Camisi Üzerine Bir Değerlendirme, Tarih Okulu Dergisi (TOD) = Journal of History School (JOHS) [Tarih Okulu], 2016, sayı: 28, s. 765-801

Kastamonu da Candaroğulları döneminde yapılmış olan İbn Neccar Cami’nin 1353 yılında Candaroğlu Adil Bey döneminde Hacı Nusret tarafından yapıldığı bilgisini veren yazarlar bu çalışmasında caminin özelliklerini yapı malzemelerini ve Candaroğulları Beyliği hakkında bilgiler vermektedir.

- Gedik, Ahmet, Candaroğlu Celâleddin Bayezid Dönemine Ait İki Kitâbeye

İlişkin Tashîhi Gereken Bazı Hususlar, İSTEM: İslâm San’at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi, 2007, cilt: V, sayı: 9, s. 211-220

Candaroğulları Beyliği hakkında bilgi veren yazar Candaroğlu yöneticisi olan Candaroğlu Kötürüm Bayezid Bey döneminde yazılmış olan kitabelere ilişkin açıklamaları içermektedir. Bu kitabelerle ilgili yapılmış olan çalışmalardaki bilgilerin tashihi üzerine bilgiler mevcuttur. Bazı bilgilerin yanlış çevrildiğini kaynak göstererek açıklamıştır.

- Karagöz, Nail, Candaroğlu İsmail Bey ve Hulviyyât Adlı Eserindeki “Fıtır Sadakası” Bâbı, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, 2012, sayı: 20, s. 267-288

Candaroğlu İsmail Bey ve dönemi hakkında bilgiler verilmekle birlikte özellikle İsmail Bey’in kişiliği ve edebi hayatı hakkında bilgiler verilmiştir. Yazar bu çalışmasında İsmail Bey dönemini anlattıktan sonra İsmail Bey’in yazmış olduğu Hulviyyat adlı eserinin yazım amacını, adının anlamını ve içerdiğini bilgileri açıklayıcı bir şekilde yazmaktadır. Bu anlamda bu makale yazım amacı olarak oldukça değerlidir.

- Eser, Erdal, Kûre-i Hadid Köyü’nde Candaroğlu İsmail Bey Camii, Vakıflar Dergisi, 1997, sayı: 26, s. 237-248

Candaroğlu İsmail Bey tarafından yaptırılmış olan Kastamonu’nun Araç ilçesi Demirciler köyünde yer alan cami ve türbede ayrıntılı olarak incelenmiş olup bu yapılardaki yazıtlar hakkında bilgiler verilmiştir.

- Özdirek, Recep, Candaroğlu İsmâil Bey’in Hulviyyât İsimli İlmihal Kitabında İbadetlerin Fazilet ve Hikmetleri, Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi, 2013, sayı: 17-18, s. 109-125

İsfendiyaroğlu İsmail Bey’in yazmış olduğu eserinin ilk ilmihal kitaplarından biri olduğuna dikkat çeken yazar İsmail Bey ve şahsiyeti hakkında bilgiler vermektedir. Candaroğulları dönemi hakkında yazan yazar özellikle İsmail Bey dönemi hakkında detaylı saptamalar yapmaktadır. İsmail Bey’in yapmış olduğu çalışmalarla Kastamonu’yu ilim merkezi haline getirdiğini belirtmiştir. Bu makale İsmail ve şahsiyetinden yola çıkarak Hulviyyat adlı eserini kapsamlı şekilde açıkladığı ve hadislerle karşılaştırdığı için oldukça değerlidir.

- Aydın, Hasan- Z. Sevgen Perker, Geleneksel Mimaride Ahşap Kullanımının Kastamonu Kasaba Köyü Candaroğlu Mahmut Bey Camii Özelinde İncelenmesi = The Review on the Wooden Material Usage in Traditional Architecture Specific to Kastamonu's Kasaba Village's Candaroglu Mahmut Bey Mosque, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi = The Journal of International Social Research, 2017, cilt: X, sayı: 48, s. 285-291

Candaroğulları dönemi hakkında kısaca bilgi veren yazarlar bu dönemde inşa ettirilmiş olan Mahmut Bey cami ve bu caminin yapısal özellikleri hakkında bilgi vermektedir. Aynı zamanda bu caminin UNESCO tarafından 2014 yılında dünya geçici mirası listesine alındığını ve bu caminin hiç çivi kullanılmadan ahşap geçirme yöntemi ile inşa edildiğini özellikle belirtmektedir. Bu eser Anadolu'da ahşap sanatının beylikler dönemindeki en önemlisini oluşturarak Anadolu kültürüne ve tarihine önemli bir kalıntı olduğunu belirten yazar bu çalışması ile Candaroğulları mimarisi hakkında da bilgi vermektedir.

- Albayrak, Meltem (2018). Candaroğulları Beyliği'nin Kuruluşu ve Osmanlı Beyliği ile Münasebetlerine Dair Bir Değerlendirme, Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD) , 4 (7) , s. 73-100

Söz konusu bu makale de Candaroğulları beyliğinin kuruluşu, beyliğin beyleri ve siyasi faaliyetleri anlatılmakla birlikte bu beyliğin Osmanlı Devleti ile ilişkileri değerlendirilerek özellikle Osmanlı Fetret Devrinde Candaroğulları Beyliğinin politikasının önemli olduğunu Candaroğullarının hayatını uzattığını yazan yazar Candaroğullarının Anadolu'nun şekillenmesinde en etkili beyliklerden birisi olduğunu söylemektedir. Bu beyliğin Kastamonu ve Sinop bölgesinin imar edilmesinde etkisinin çok önemli olduğunu da belirtmektedir.

- Musalı, Namıq, Yakupoğlu, Cevdet, (2020). Candaroğlu İsfendiyâr Bey'in Timurlu Hükümdarı Mîrzâ Şâhruh'a Gönderdiği Farsça Mektup 1430. Ortaçağ Araştırmaları Dergisi, 3(2), s. 402–415.

İsfendiyar Bey'in yazmış olduğu mektup hakkında bilgiler veren bu makale de aynı zamanda Candaroğulları, Osmanlı Devleti, Timur Devleti ve Karakoyunlu Devleti arasındaki siyasi

münasebetleri de değerlendirmiştir. Ankara savaşı öncesi Emir Timur ile uzun uzun görüşen İsfendiyar Bey'in Timur üzerindeki etkisi ve Ankara Savaşı'ndaki sorü açıkça belirtilmiştir. Bahse konu olan Farsça mektup çevrilerek diplomasi bilimine de önemli bir katkı sunulduğu belirtilen eser de Candaroğulları Beyliğinin siyasetini de anlama açısından oldukça değerlidir.

- Arvas, Ehlinaz, 2020. Candaroğulları Beyliği'nin İktisadî Yapısına Genel Bir Bakış. Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi (Journal of Social Sciences And Education), 3(2), s. 491-499.

Söz konusu makale de Candaroğullarının kuruluşu beyliğin beyleri ve siyasi faaliyetlerinin yanı sıra iktisadi hayatı hakkında geniş bilgilere yer veren yazar bu beyliğin sınırları içinde çıkan madenleri ticarete aktif bir şekilde kullandığını belirtmektedir. Aynı zamanda Anadolu beylikleri içinde ekonomik olarak en rahat beylik olduğunu bu coğrafyanın ucuz olduğunu gezginlerin notlarından örnek vererek açıklamıştır. Söz konusu beyliğin sikkelerinin değerli olduğu aynı zamanda ticari ve zirai hayatın canlı olduğu deniz ve kara ticareti noktasında önemli bir konumda olduğunu belirtmiştir.

- Yücel, M. Yaşar (1964). Candar-Oğlu Çelebi İsfendiyar Bey 1392-1439. Tarih Araştırmaları Dergisi, 2(2), s. 157.

Candaroğulları Beyliği hakkında bilgi veren yazar özellikle İsfendiyar Bey dönemi hakkında bilgi vermekte olup İsfendiyaroğulları ve Osmanlı Devleti münasebetlerini, İsfendiyar Bey'in Fetret Devri'ndeki tutumu hakkında bilgiler veren yazar aynı zaman da bu beyliğin ilmi ve sanat alanındaki çalışmaları hakkında da bilgiler vermektedir.

- Yavuz, Mustafa (2023). Candaroğlu İsmail Bey ve Medresesi (1419-1479). Bitlis İslamiyet Dergisi, 5(1), s. 1-29.

Söz konusu makale ile yazar Candaroğulları hakkında kısaca bilgi vererek özellikle yirmi yıllık beyliğin yönetici olan İsmail Bey dönemi hakkında ayrıntılı bilgiler vermekte olup İsmail Bey iktidarı süresince bu bölgeyi ilmi çalışmaların merkezi haline getirdiğini, vakıf eserleri yaptırdığını, kütüphaneler açtırdığını yazmıştır. Aynı zaman da medrese kurarak bu medrese de eğitim veren müderrislerin hayatları hakkında da bilgiler mevcuttur. İsmail

Bey'in önemli bir bilgin olduğunu kendisinde Türkçe fıkıh eserinin olduğunu yazmıştır.

- Ülkütaşır, Mehmet Şakir, 1949. Sinop'ta Selçukîler Zamanına Ait Tarihî Eserler, Türk Arkeoloji Dergisi, (5), s. 112-151.

Sinop ve Sinop tarihi hakkında bilgi veren yazar Sinop'ta hâkimiyet sürmüş olan uygarlıkların tarihçeleri hakkında bilgi vermekte olup bu uygarlıklardan biri olan Candaroğulları döneminde şehirde yapılmış mimari çalışmalar hakkında da bilgi verilmiştir.

- Katırcı, Ümit, 2022. 15. ve 16. Yüzyıllarda Bolu Sancakbeyleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (55), s. 89-100.

1460, 1496 tarihleri arasında Bolu sancağına atanmış olan sancak beyleri üzerine bir çalışma olmakta olup bu sancağına tayin edilen sancak beylerin çoğunun İsfendiyaroğulları ailesine mensup olduklarını ve yıllarca bu bölgeyi yönettiklerini belirtmiştir. Bolu sancağına İsmail Bey'in oğlu Hasan Bey, Kızıl Ahmed Bey, Mirza Bey olmak üzere uzun yıllar buranın yönetiminde etkili olduklarını bilgisini vermektedir.

- Bakır, Abdülhalik, Gökşen, Ali, 2020. Geç Orta çağlarda Tokat Kastamonu Çorum ve Amasya Vakıfları, Oğuz-Türkmen Araştırmaları Dergisi, 4(1), s. 10-44.

Savaşlar ve istilalarla yıkıntı haline gelen Anadolu şehirlerini tekrar imarı için çalışma yapan yöneticilerden birkaçı hakkında bilgi veren yazar özellikle Candaroğulları Beyliği yöneticisi olan İsmail Bey'in Kastamonu ve çevresinde tekrar imar faaliyetleri yürüttüğü burada kurmuş olduğu vakıf ve medreselerle bu bölgeyi ilim irfan merkezi haline getirmesi ile ilgili bilgiler mevcuttur.

- Tan, Nail, 1989. Kastamonu'da Candaroğulları Dönemine Ait Mimari Eserler, Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Dergisi C. 1, Sayı.2, s. 66-70- 92-93.

Candaroğulları Beyliği hakkında bilgi veren Nail Tan bu beyliğin Kastamonu ve Sinop civarında yaptırmış olduğu mimari eserler hakkında bilgi vermekte olup bu eserler hakkında detaylı açıklamalar mevcuttur. Ayrıca söz konusu beyliğin bu bölgeyi bayındır hale

getirmesinde kendine ait mimari üslubunun olduğunu ve önemli çalışmalar yaptırdığını belirtmektedir.

- Taş, Ziya, 1993. Bolu Sancağındaki Candaroğulları Vakıfları, OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi), Sayı.4, s. 363 - 374.

Candaroğulları dönemi hakkında kısaca bilgi veren yazar özellikle Candaroğulları ve Osmanlı Devleti döneminde vakıflar hakkında bilgi vermekte olup Candaroğulları döneminde Evkaf Defterlerine vakıfların kayıt edildiği bilgisini vermektedir. Vakıfların bırakıldıkları yerleri ayrıntılı olarak inceleyen yazar evlada, kuran kursuna, zaviye ve tekkelere bırakılan vakıflar hakkında bilgi vermiştir.

- Yücel, Mehmet Yaşar, 1963. Kastamonu'nun İlk Fethine Kadar Osmanlı-Candar Münasebetleri (1361-1392), Tarih Araştırmaları Dergisi, 1(1), s. 133-144.

Söz konusu makale adında da anlaşılacağı üzere Osmanlı Devleti ve Candaroğulları Beyliği ilişkileri üzerine yazılmakta olup bu iki devletin ilişkilerini dönemselsel olarak ele almıştır. Kötürüm Bayezid, I. Murat dönemi ile incelemeye başlayan yazar bu iki yönetici arasında ilişkilerin son derece de dostane olduğunu fakat Osmanlı Devleti'nin Anadolu yönlü genişlemesini tehdit olarak algılaması üzerine çevre beyliklerle gerek akrabalık ilişkileri kurarak gerekse anlaşmalar yaparak denge politikası yürütmüştür. Osmanlı Devleti ile ilişkilerini aynı zamanda bu beyliğin iç siyasetini de etkileyerek kısa süreli savaş yaşamasına sebep olduğu bilgisini vermektedir. Sonuç olarak yazar Yıldırım Bayezid dönemi ile beyliğin siyasi hayatının son bulmasına bu denge siyasetinin pek etkili olmadığını belirtmektedir. Söz konusu bu makale ile Osmanlı- Candaroğulları ilişkilerini analiz etmek ve yorumlama açısından oldukça değerlidir.

- Solak, Kürşat, 2012. Memlûk Devleti ve Kuzey Anadolu, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2(03), s. 109-121.

Söz konusu makale de Anadolu'da Timurtaş'ın etkisini kıran unsurlardan birinin de Memlûkler olduğunu söyleyen yazar Anadolu'nun güneyi ile ilişki içinde olduğunu kadar Kuzey'i ile ilişki kurulmadığını anlatmakla birlikte Memlûkler ve Candaroğulları'nın sürekli

hediyeyeşip mektuplaştığını bilgisini vermektedir. Hatta Anadolu'da Osmanlı Devleti'ne karşı Memlûkler'le iş birliğini belirten yazar coğrafi uzaklıktan dolayı bu durumun uzun sürmediğini ancak Candaroğulları'ndan bazı yöneticilerin Memlûk Devletinde üst kademe de etkili olup yönetici oldukları bilgisini de eklemiştir. Buna kanıt olarak da Seyfeddin Beysak b. Abdullah eş-Şeyhî ez-Zâhirî Mısır'da bir dönem emirlik yapmıştır.

3.5. Bildiriler

Bu bölümde ulusal ve uluslararası sempozyumlar da sunulmuş olan bildiri kitapları araştırılarak toplam 40 adet bildiriye ulaşılmış ve araştırmacıya sunulmuştur.

- Turan, Refik, 1989. ‘‘ Selçuklular Döneminde Kastamonu’’, Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Tebliğler Kitabı, Kastamonu Eğitim Yüksekokulu Koruma Derneği, Ankara, s. 1-6.

Kastamonu ve çevresinin Türk egemenliğine geçişini anlatan Refik Turan, Türkiye Selçuklu Devleti öncesi, sonrası ve Moğol istilası sürecini anlatmaktadır. Kastamonu coğrafyasının önemli olduğunu, savunma noktasında avantajlı bir arazi yapısına sahip olduğunu belirten yazar aynı zamanda beyliğin yapmış olduğu ilmi ve kültürel faaliyetleri hakkında bilgi vermektedir.

- Cumbur, Müjgân, 1989. ‘‘Kastamonu Tarihinde Ahiler ve Esnaf Kuruluşları’’, Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Tebliğler Kitabı, Kastamonu Eğitim Yüksekokulu Koruma Derneği, Ankara, s. 7-15.

Söz konusu bildiriye Kastamonu ve çevresinin iktisadi hayatı hakkında bilgi veren yazar bu coğrafyanın oldukça verimli olmasının yanı sıra vilayetlerdeki iktisadi ve tarımsal çalışmalardan yola çıkarak esnaf ve zanaatkârlar gibi meslek kuruluşları hakkında bilgi vermektedir. Aynı zamanda Cumbur Kastamonu'daki dükkân sayıları hakkında bilgi vererek şehrin ekonomik hayatı hakkında çıkarımlarda bulunmaktadır.

- Koparan, Kazım Yaşar, 1989. ‘‘ Memlûk Kaynaklarına Göre XV. Yüzyılda Kastamonu ve çevresi’’, Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Tebliğler Kitabı, Kastamonu Eğitim Yüksekokulu Koruma Derneği, Ankara, s. 17-27.

Söz konusu bu bildiri de Memlük kaynaklarında Kuzey Anadolu coğrafyası hakkında fazla bilgiye rastlanmadığını belirten yazar, birkaç Memlûklü yazarın özellikle Makrizi'nin İsfendiyaroğlu Beyliği olan beyliğe uzun yıllar yöneticilik yapmış İsfendiyar Bey dönemi hakkında bilgi vererek Candaroğulları-Osmanlı Devleti ilişkileri hakkında bilgi vermektedir.

- Abdulkadiroğlu, Abdülkerim, 1989. ‘‘Cevahirü’l Esdaf’ın Müellifi veya Mütercimi Meselesi’’, Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Tebliğler Kitabı, Kastamonu Eğitim Yüksekokulu Koruma Derneği, Ankara, s. 35-42.

Söz konusu bu bildiri de Cevahirü’l Esdaf adlı eserin Candaroğlu(İsfendiyaroğlu) Bayezid Bey’in oğlu için tercüme ettirdiği fakat bu eseri kimin yazdığının anlaşılamadığını yazan Abdülkerim Abdulkadiroğlu bu konuda var olan bilgileri karşılaştırmıştır.

- Abdulkadiroğlu, Abdülkerim, 1989. ‘‘Candaroğlu İsmail Bey ve Hulviyyat-ı Sultani adlı eseri üzerine notlar’’, Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Tebliğler Kitabı, Kastamonu Eğitim Yüksekokulu Koruma Derneği, Ankara, s. 45-54.

Söz konusu bu bildiri de Kastamonu’da kurulmuş olan Candaroğulları (İsfendiyaroğulları) Beyliğinin ilmi ve kültürel çalışmalara çok önem verdiğini özellikle İntidar-ı Süleymanı, Hüseyin Mesnevisi, Cevahirü’l Esdaf, Miracname, Hülasetüttıp, Risale-i Münciye, Hülviyyat-ı Sultan, gibi birçok eserler yazılarak ilmi çalışmalar yapıldığını belirten yazar bu konudaki araştırmalarını yazmıştır.

- Çınar, Hüseyin, 2012. ‘‘ Osmanlı ve Candaroğulları Hanedanları Arasında Evlilik İlişkileri’’, Kuzey Anadolu’da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları-Candaroğulları – Pervaneoğulları. Kastamonu-Sinop-Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 14-27.

Söz konusu bildiri adından da anlaşılacağı üzere Osmanlı Devleti ve Candaroğulları hanedanları arasında vuku bulan evlilikleri incelemektedir. Devletler gerek barışı korumak, gerekse akrabalık ilişkileri kurmak gibi amaçlarla birçok kez siyasi evlilikler yapmışlardır. Bu durum Osmanlı Devleti ile Candaroğulları Beyliği içinde geçerlidir. Bu iki devlet

aralarındaki barışı korumak için zaman zaman siyasi evlilikler yapmışlardır. Buna en güzel örnek ise Osmanlı padişahı I. Murat'ın evlilik bağı ile Candaroğulları ile akraba olmasıdır.

- Solak, Kürşat, 2011. ‘‘Memlûklerin Candaroğulları Beyliği ile Mûnasebetleri’’, Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları – Pervaneoğulları. Kastamonu-Sinop-Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 424-437.

Söz konusu bildiri çalışmasında genel olarak Candaroğulları ve Memlûkler arasındaki ilişkiler anlatılmakla birlikte Anadolu coğrafyasında etkin olan Moğollarla Memlûkler ilişkilerini beylikler üzerinden açıklayan yazar Memlûklerin Anadolu'daki en güçlü müttefiki olarak Karamanoğullarını almaktadır. Kürşat Solak Memlûklülerin Moğol Anadolu valisi olan Timurtaş'ı öldürmesi sonucu rahat bir nefes aldıklarını ve Anadolu'nun kuzeyi ile de ilişki kurduklarını anlatan yazar Candaroğulları ile ilk ilişkiyi Candaroğlu İbrahim Bey döneminde kurduklarını belirtmiştir. Memlûkler de vuku bulan taht kavgasında Anadolu'ya kaçan Canibeg es- Sufi Suriye üzerinden İsfendiyaroğullarına sığındığını burada umduğunu bulamayınca Osmanlı Devleti'ne geçtiğini belirtmektedir. Söz konusu bu bildiride coğrafi olarak birbirine uzak olan bu iki devletin ilişkileri genel de hediyeleşme ve mektuplaşma şeklinde kaldığını fakat ticari ilişkiler kurduklarını belirtmiştir.

- Tunç, Zekiye 2011. ‘‘Kuzey Anadolu'nun Türkleşmesinde Candaroğulları Beyliğinin Önemi’’, Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları – Pervaneoğulları, Kastamonu-Sinop-Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 319-334.

Söz konusu bu bildiri çalışmasında Kastamonu tarihine ışık tutmaktadır. Kastamonu da egemenlik kurmuş olan uygarlıklar hakkında kısaca bilgi veren Zekiye Tunç Candaroğullarının bu bölgede hâkimiyet kurması ve sonrasında gelişen olayları kısaca anlatmaktadır. Candaroğulları Beyliğinin bu bölgenin Türkleşmesinde etkisinin son derece fazla olduğunu yine bu beyliğin yapısı hakkında bilgi vermekle birlikte ilmi ve kültürel hayatta Türkleşme çalışmalarıyla ilgili bilgiler de vermektedir.

- Karakök, Tunay, 2011. ‘‘Candaroğulları Beyliği Döneminde Sosyal Kültürel Hayat'a Dair Bir Değerlendirme’’, Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi

Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 79-96.

Söz konusu bu bildiri çalışmasında Candaroğulları Beyliği hakkında bilgi verilmekle birlikte bu beyliğini siyasi, sosyal ve kültürel hayatı hakkında da bilgiler mevcuttur. Bu beyliğin bulunmuş olduğu coğrafyanın Türkleşmesinde ve İslamlaşmasındaki etkisini değerlendiren yazar Candaroğulları kültürü hakkında bilgiler vermiştir.

- Savi, Saime İnal, 2011. ‘Farsça Kaynaklarda Candaroğulları ve İsmail Bey, Kuzey Anadolu’da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 3-13.

Candaroğulları hakkında bilgi veren yazar, özellikle İsmail Bey dönemi hakkında bilgiler vermekte olup bu dönemin Farsça kaynaklardaki yansıması hakkında bilgiler vermektedir. Menakıp, Bezm u Rezm gibi kaynaklarda İsfendiyaroğlu İsmail Bey dönemi ile ilgili bilgiler incelenmiştir.

- Özköse, Kadir, 2011. ‘İbn Batuta Seyahatnamesi Bağlamında Çankırı, Kastamonu ve Sinop Zaviyelerinin Sosyo-Kültürel Dinamikleri’, Kuzey Anadolu’da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 79-96.

Söz konusu bildiri çalışmasında Kastamonu ve civarı hakkında bilgi vermek de olup dini bilginlerin ve önderlerin görevlerini yazmaktadır. Bu bölgede yapılmış olan dini kurumları yazan yazar buralarda halkın dini görevlerini yerine getirdiklerini anlatmıştır. Yine İsfendiyaroğlu Beylerinin cami, zaviye çalışmaları ile birlikte bu bölgeye seyahat etmiş olan İbn Battuta’nın izlenimlerini de aktarmaktadır.

- Akyol, İbrahim, 2011. ‘Beylikler Döneminde Çankırı’da Dini Tasavvufi Hayat’, Kuzey Anadolu’da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin,

Söz konusu bildiri çalışmasında Çankırı özelinde yapılmış olan medrese, zaviye, cami gibi dini yapıların kurulmasıyla Çankırı İslami kimlik kazanmıştır. Özellikle Candaroğlu Kasım Bey'in bu bölgede yaptırmış olduğu dini yapılarla bu bölge dini-tasavvufi hayatın sosyal merkezi olmuştur.

- Acar, Türkan, 2011. ‘‘Kastamonu İsmail Bey İmareti/Camii'nin Çözümlemeli Plan İncelemesi’’, Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 122-145.

Söz konusu bildiri çalışmasında Kastamonu merkezde bulunan tabhaneli cami kategorisinde bulunan İsmail Bey Cami incelenmekte olup bu caminin o zamanlar misafirler için çok amaçlı olarak yapıldığını fakat zamanla ihtiyaç kalmadığından dolayı sadece dini işlevinin kaldığı belirten yazar bu caminin beylikler dönemi diğer eserleri ile karşılaştırarak incelemiştir. Aynı zaman da İsmail Bey Caminin süsleme ve yapı özellikleri hakkında da detaylı bilgilere yer verilmiştir.

- Çelik, Âdem, vd., 2011. ‘‘Selçuklu ve Beylikler Devrinde Çankırı'da İmar Faaliyetleri’’, Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 171-200.

Söz konusu bildiride Çankırı da yapılmış olan imar faaliyetleri üzerine araştırma yapılmış olup bu faaliyetler hakkında bilgi verilmiştir. Özellikle Candaroğlu Kasım Bey döneminde zaviye, hamam, cami gibi yapıların yapıldığını yine Kasım Bey'in oğlu olan Rüstem Çelebi'nin de Medrese kurduğunu belirtmektedir. Söz konusu bilgilerden yola çıkarak yazar bu yapıların görsellerini ekleyerek bilgi vermiştir.

- Yakupoğlu, Cevdet, 2011. ‘‘Kastamonu Hanönü İlçesinde Candaroğulları Dönemine Ait Tatlı Hatun Hanı ve Yeni Bulunmuş İnşa Kitabesi’’, Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı

Söz konusu bildiri de Candaroğullarının siyasi hayatı ile ilgili bilgiler yer almakta olup aynı zaman da bu beyliğin en önemli yöneticilerinden biri olan İsfendiyar Bey dönemi ile ilgili bilgilerde mevcuttur. İsfendiyar Bey'in eşi olan Tatlı Hatun da kendi adına Sinop ve çevresinde vakıflar yaptırmıştır. Yakın dönemde Kastamonu Hanönü ilçesi Gökçeagaç köyünde kitabe bulunduğu bilgisini veren yazar kitabeni çevirisini yayınlamıştır. Beylikler döneminde Kuzey Anadolu coğrafyasında han örneklerinin olması bu coğrafyanın iktisadi açıdan canlı olduğunu da göstermektedir.

- Taş, Kenan Ziya, 2011. "Kuzey-Batı Anadolu'da Osmanlı Öncesi Vakıflar", Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 218-230.

Söz konusu bu bildiri çalışmasında Osmanlı Devleti öncesi vakıflar ele alınmıştır. Osmanlı Tahrir Defterleri ve Evkaf Defterlerindeki vakıflar incelenmiştir. Bolu sancağı merkezli yapılan incelemeler sonucunda Candaroğlu Süleyman Paşa'ya ait çok sayıda vakıf çıkmıştır. Bu vakıf eserleri; camiler, medreseler, hamamlar, zaviyeler ve mescitler oluşturmaktadır.

- Çetin, Halil, 2011. "İsfendiyaroğlu İsmail Bey İmareti", Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 231-243.

Söz konusu bu bildiri çalışmasında İsfendiyaroğlu İsmail Bey hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. İsmail Bey'in son derece çalışkan olduğunu hatta yaptığı çalışmalarla Anadolu beylikleri döneminin kültür yönünden gelişmiş ve canlı olduğu belirtilmektedir. Buna örnek olarak da 219 ayrı kaynaktan faydalanarak Hanefilik mezhebine göre yazmış olduğu Hulviyat-ı Şahi(Sultan Tatlıları) örnek verilmektedir. İsmail Bey İmaretinde ise medrese, kümbet gibi yapılar bir arada bulunmakta aynı zamanda bura da yemek konaklama başta olmak üzere ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçları karşılanmaktaydı.

- Arslan, Erdal, 2011. "Kastamonu'da Beylikler Döneminden Günümüze Ulaşan

Vakıflar'', Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 244-273.

Söz konusu bu bildiri çalışmasında Candaroğulları dönemi vakıfları ele alınmıştır. Bu vakıf eserleri coğrafya olarak oldukça geniş alana yayılmakta olup bu vakıflar genelde toplumun temel ihtiyaçlarını gidermek için yapılmıştır. Camiler, han, hamamlar, türbeler, mescit, medrese gibi yapılarla sadece dini ihtiyaçlar değil aynı zamanda toplumun temizlik ve eğitim gibi ihtiyaçları da dikkate alındığını belirtmektedir.

- Akarsu, Seda, 2011. ''Candaroğulları Beyliği Dönemi'nde Tıp'', Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 276-298.

Söz konusu bu bildiri çalışması ile Candaroğulları döneminde Kastamonu ve çevresinde yapılan tıp çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir. Dönemin en önemli tıp bilginlerinin başında gelen Geredeli İshak bin Murat ve Amasyalı Şerafettin Sabuncuoğlu gibi tıp bilginleri mesleki bilgileri artırmak için Kastamonu'ya geldiğini ve buranın tıp açısından gelişmiş bir merkez olduğunu belirtmektedir. Candaroğulları döneminde yazılmış olan tıp kitapları ile antik dönem de yazılan kitaplar karşılaştırılarak dönemin tıp seviyesi ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Candaroğulları dönemi sağlık ve tıp eğitimi çalışmalarının ileride olduğu görülmektedir.

- Unat, Yavuz, 2011. '' Candaroğulları Dönemi'nde Kastamonu'da Bir Bilim Adamı: Fethullah Şirvani'', Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 299-318.

Söz konusu bu bildiri de Candaroğulları döneminde bilim çalışmaları hakkında bilgi verilmektedir. Bu bilgiler verilmeden Candaroğulları Beyliği hakkında bilgi verilmekte olup bu beylik dönemindeki bilimsel çalışmalar açıklanmıştır. Semerkantlı bir bilgin olan Fethullan Şirvani İsmail Bey döneminde Kastamonu'ya gelmiş ve medreselerde eğitim vermiştir. Şirvani, Anadolu'ya pozitif bilimleri getiren kişi olarak tanınmakta olup

Candaroğulları döneminde bilimsel çalışmalarda bulunmuştur. Ünlü eserleri hakkında da bilgiler verilmekte olup bu eserler; el- Mülahas fi'l- Hey(Astronomi Seçkisi) ve el- Tezkire fi 'ilm el- Hey'e(Astronomi Tezkeresi) vb. tartışılan eserlerden bazılarıdır.

- Yıldırım, Rıza, 2011. ‘İsfendiyaroğlu İsmail Bey İmaretı’, Kuzey Anadolu’da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 344- 372.

Söz konusu bildiri sözlü kültür ürünü olan Makbel’i incelemiştir. 14. yy açısından önemli bir din tarihi kitabıdır. Sünni-Şii bilgileri içeren kitabın önemlerde dini bir ayrışma olmadığını herkesin tasavvufi inancını yaşadığı belirtmektedir. Candaroğulları dönemi dini yaşantısı hakkında bilgi vermesi yönüyle bu çalışma oldukça değerlidir.

- Gök, Nejd, 2011. ‘Candaroğlu Kasım Bey’in (867/1462) Tarihli Beratının Klasik Dönem Osmanlı Beratlarıyla Diplomatika Yönünden Mukayesesi ve Tahlili’, Kuzey Anadolu’da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 373-386.

Candaroğullarından günümüze ulaşan en önemli vesikalardan biri olduğunu belirten yazar bu vesikanın Diplomatic özelliklerini Osmanlı Devleti’ne göre daha iyi karşıladığını o zamanlar için çok iyi bir kütüphane sınıfına sahip olduğunu belirtmektedir.

- Döğüş, Selahattin, 2011. ‘Osmanlı Fütuhatına Candarlı Sahasından Gelen Yardımlar’, Kuzey Anadolu’da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 407- 423.

Söz konusu bildiri de Osmanlı Devleti ile Candaroğulları Beyliği ilişkileri incelemekte olup bu iki devletin birbirleriyle ilişkileri kapsamlı şekilde açıklanmıştır. Bu çalışma Candaroğulları ile Osmanlı Devleti arasındaki siyasi gelişmeleri anlamak açısından oldukça değerlidir.

- Karasalihoğlu, Murat, 2011. ‘‘ Batı Karadeniz’de Beylikler Dönemi Eserleri ve Yerleşimlerdeki Antik Dönem Algısı’’, Kuzey Anadolu’da Beylikler Dönemi Sempozyumu (Çobanoğulları- Candaroğulları- Pervaneoğulları, Kastamonu- Sinop- Çankırı), Ed. Halil Çetin, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, Çankırı, s. 440-462.

Söz konusu bildiride beylikler döneminde yerleşim yeri olarak seçilen yerlerin önceki dönemde seçilen yerlerle bağlantısı incelenerek sonuçları ortaya konulmuştur. Bu çalışma ile Candaroğulları ve Beylikler Döneminde yerleşim yerlerine ve günümüze kalan eserleri karşılaştırıldığında bu bölge de önceden kurulmuş olan medeniyetlerle bağlantısının kopuk olmadığını kültürel devamlılık olduğunu belirtilmiştir.

- Gezici, Murat, 2017. ‘‘Kastamonu ve Civarında Türk Boy Damgaları’’ Uluslararası Malazgirt’ten Osmanlı’ya Selçuklu Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ed. Mustafa Eğilmez vd., Kastamonu Üniversitesi, s. 375- 387.

Candaroğulları döneminden kalma olan damgalar incelenmiş hem İsmail Bey Cami hem de Sultanzade Azade Hatun mezar damgasının benzerlik göstermesinden yola çıkarak yazar Candaroğulları boyunun kayı değil Bayat boyundan geldiğini belirtmektedir. Bu çalışmada Kastamonu ve civarındaki Türk boy damgaları incelenmiş ve sonuçları yazılmıştır.

- Karagöz, Nail, 2017. ‘‘Hanefi- Maturidi Geleneğın Anadolu’ya Etkileri Bağlamında Candaroğlu İsmail Bey’in Düşünce Yapısı’’, Uluslararası Malazgirt’ten Osmanlı’ya Selçuklu Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ed. Mustafa Eğilmez vd., Kastamonu Üniversitesi, s. 395-415.

Söz konusu bildiri çalışması İsmail Bey’in yazmış olduğu Hulviyyat-ı Şahi adlı eserini Hanefi- Maturidi geleneğine uygun olarak verdiğini belirten yazar Anadolu’da bu geleneğın yaygın olduğunu belirtmektedir. Bu çalışma genel olarak İsmail Bey dönemi ilmi ve kültürel yaşantısından yola çıkarak inanış üzerine değerlendirmeleri vermektedir. Bu yönüyle Candaroğulları Beyliğı ilmi hayatı hakkında bilgi olunabileceğı için oldukça önem arz etmektedir.

- Öntuğ, Murat, 2019. ‘‘ Kastamonu’da Ahilik ve Ahi Vakıfları’’, Milli

Kültürümüzün Mayası Halk Kültüründe Ahilik ve Kastamonu, Ed. Metin Eriş, Kastamonu Valiliği Yayınları, Kastamonu, s. 61-75.

Söz konusu bu bildiri Anadolu’da ahilik ve ahilik kültürü hakkında bilgi verilmekle birlikte bu teşkilatın Kastamonu- Sinop civarındaki faaliyetleri hakkında bilgiler verilmektedir. Ahilerin medreselerde, tekkelerde ve zaviyelerde eğitim çalışmalarında etkin rol aldıklarını bu dönem de etkin rol alan Ahi Abdülislam, Ali Mihal, Ahi Fetullah gibi önderler öncülüğünde çalışmaları açıklanmaktadır.

- Gemici, Nurettin, 2019. ‘‘Seyyahlar Gözüyle Kastamonu’’, Milli Kültürümüzün Mayası Halk Kültüründe Ahilik ve Kastamonu, Ed. Metin Eriş, Kastamonu Valiliği Yayınları, Kastamonu, s. 61-75.

Söz konusu bu bildiri tarihsel dönem içinde Kastamonu ve çevresine gelen Seyyahların gözlemlerini ve izlenimlerini aktarmaktadır. Nurettin Gemici tarafından yazılan bu bildiri de Candaroğulları döneminde Kastamonu ve civarına Safranbolu bölgesinden giren ve gördüklerini anlatan İbn Battuta Kastamonu hakkında ucuz bir şehir olmasının yanı sıra halkının refah içinde yaşadığını, buradaki zaviyelerde konakladığını belirtmektedir. Bu da Candaroğulları Beyliğinin dini ve sosyal hayatının yanı sıra iktisadi hayatı hakkında da okuyucuya bilgi vermektedir.

- Yakupoğlu, Cevdet, 2018. ‘‘Beylikler Dönemi ve Kastamonu’’, Uluslararası Kastamonu Türk Dünyası Kültür Başkenti Sempozyumu: Anadolu’nun Fethi’nden Milli Mücadele’ye Sosyo- Kültürel Yapısıyla Kastamonu, Ed. Metin Eriş, Kastamonu Valiliği Yayınları, Kastamonu, s. 62-72.

Söz konusu bildiri de Çobanoğulları ve Candaroğulları döneminde Kastamonu siyasi hayatı hakkında bilgi verilmekle birlikte Kastamonu’nun kültürel ve sosyal hayatı da yansıtılmaktadır.

- Başkan, Yahya, 2018. ‘‘14. Yüzyıl Kaynaklarında Kastamonu Şehri’’, Uluslararası Kastamonu Türk Dünyası Kültür Başkenti Sempozyumu: Anadolu’nun Fethi’nden Milli Mücadele’ye Sosyo-Kültürel Yapısıyla Kastamonu, Ed. Metin Eriş, Kastamonu Valiliği Yayınları, Kastamonu, s. 74-

Söz konusu bildiri çalışmasında Beylikler Döneminde Kastamonu şehrinin sosyal, siyasi, dini ve kültürel hayatı hakkında bilgiler verilmektedir. Çok yönlü bakış açısı ile yazılan bu bildiri çalışmasında birden farklı kaynaklar incelenerek açıklanmaya çalışılmıştır.

- Göksu, Erkan, 2018. “Moğolların Anadolu Politikası ve Kastamonu”, Uluslararası Kastamonu Türk Dünyası Kültür Başkenti Sempozyumu: Anadolu’nun Fethi’nden Milli Mücadele’ye Sosyo- Kültürel Yapısıyla Kastamonu, Ed. Metin Eriş, Kastamonu Valiliği Yayınları, Kastamonu, s. 85-97.

Söz konusu bildiri çalışmasında Moğolların Anadolu’ya karşı siyasi politikası ve sonucunda Kastamonu’ya oluşan göçler incelenmekte olup Kastamonu şehrinin coğrafi ve askeri bakımdan güvenli bir konumda olması şehrin Türkmenlerin kalıcı yerleşim yeri haline gelmesine sebep olmuş bunun sonucunda da şehrin kültürel özelliğini günümüze kadar koruyabilmiştir. Sonuç olarak da beylikler döneminde ve Osmanlı döneminde de Kastamonu şehri Türkmen varlığını, kimliğin devam ettirdiği bilgisini vermektedir.

- Şeker, Mehmet, 2018. “İbn Batuta’nın Seyahatnamesinde Kastamonu’da Kültür Hayatı ve Ahilik”, Uluslararası Kastamonu Türk Dünyası Kültür Başkenti Sempozyumu: Anadolu’nun Fethi’nden Milli Mücadele’ye Sosyo- Kültürel Yapısıyla Kastamonu, Ed. Metin Eriş, Kastamonu Valiliği Yayınları, Kastamonu, s. 169-175.

Söz konusu bildiri çalışmasında Anadolu ve Kastamonu bölgesine yönelik İbn Battuta’nın izlenimlerini vermekle birlikte Candaroğulları yönetimi altında olan Safranbolu, Kastamonu şehirlerinin, tarımsal, iktisadi ve buralardaki ahi kültürü hakkında bilgiler vermektedir.

- Unat, Yavuz, 2018. “İlim ve Kültür Merkezi Olarak Kastamonu”, Uluslararası Kastamonu Türk Dünyası Kültür Başkenti Sempozyumu: Anadolu’nun Fethi’nden Milli Mücadele’ye Sosyo- Kültürel Yapısıyla Kastamonu, Ed. Metin Eriş, Kastamonu Valiliği Yayınları, Kastamonu, s. 177-193.

Söz konusu bildiride Candaroğulları ve Osmanlı Devleti döneminde Kastamonu’da açılmış olan Medreseler ve eğitim kurumları incelenerek yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. Tarih boyunca özellikle Candaroğulları Beyliği döneminde medrese, zaviye gibi kurumlar açılarak bu şehrin kültürel hayatını ileri dereceye getirmeyi amaçlandığı ve şehrin kültürel olarak döneminin en gelişmişlerinden biri olduğuna dikkat çekilmiştir.

- Turan, Refik, 2001. ‘‘Kastamonu’nun Türkler Tarafından Fethi ve İskânı’’, Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri (21-23 Mayıs 2000), Kastamonu Valiliği İl Özel İdari Müdürlüğü Yayınları, s. 1-2.

Söz konusu bu bildiri çalışmasında Kastamonu Tarihi hakkında bilgiler yer almakta olup, tarih içinde Kastamonu’da egemenlik kuran uluslar hakkında bilgi verilmiştir. Bu uluslardan biri de Candaroğulları Beyliği olup bu beyliğin tarihi hakkında bilgiler verilmekte olup Anadolu'nun Türkleşme sürecinde ki Stratejik önemine dikkat çekilmiştir.

- Önder, Mehmet, 2001. ‘Sultan Cem’in Kastamonu Valiliği ve Şair Ayni’nin Kastamonu Ağıdı’’, Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri (21-23 Mayıs 2000), Kastamonu Valiliği İl Özel İdari Müdürlüğü Yayınları, s. 9-12.

Söz konusu bu bildiri çalışmasında Fatih Sultan Mehmet’in, Çiçek Hatun’dan dünyaya gelen oğlu Cem’i, Kastamonu’ya vali olarak ataması anlatılmakla birlikte 1461 yılında Osmanlı Devleti tarafından Kastamonu’da o zaman hâkim olan Candaroğulları Beyliğine son verilmesi ve Candaroğulları dönemi bu şehrin kültürel hayatı hakkında bilgiler verilmektedir.

- Taş, Kenan Ziya, 2001. ‘Osmanlı Devleti’nin Kuruluş Yıllarında Kastamonu ve Havalisi’’, Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri (21-23 Mayıs 2000), Kastamonu Valiliği İl Özel İdari Müdürlüğü Yayınları, s. 31-36.

Kenan Ziya Taş tarafından yazılan bu bildiri çalışmasında Kastamonu ve civarı anlatılmakla birlikte Candaroğulları Beyliği ile Umuroğullarının aynı beylik olduğu üzerine var olan bilgiler karşılıklı olarak incelenmektedir. Yazar bu bilgileri verirken tarihi bilgilerden yola çıkarak söz konusu iki beyliğin farklı olduğunu egemenlik alanından ve Bizans, Rum kaynakları ve İbn Battuta gibi seyyahların notlarından yola çıkarak

karşılaştırmaktadır. Ayrıca Osmanlı Tahrir Defterleri içindeki bilgiler de karşılaştırmalı olarak incelenmekle birlikte Candaroğulları Beyliğinin kuruluş yerinin ve hâkimiyet alanının farklı olduğunu bir dönem de Candaroğullarının da bu hâkimiyet alanının denk gelmesinden dolayı bu karışıklığın ortaya çıktığı bilgisini vermektedir.

- Şahin, Kamil, 2001. ‘‘ Selçuklu ve Osmanlı Döneminde Kastamonu’da Tıp Çalışmaları Üzerine Bazı Gözlemler’’, Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri (21-23 Mayıs 2000), Kastamonu Valiliği İl Özel İdari Müdürlüğü Yayınları, s. 41-48.

Söz konusu bu bildiri çalışmasında Selçuklu ve Kastamonu coğrafyasında yapılmış olan tıp müesseseleri ve yapıları üzerine bilgiler verilmekte olup yine bir dönem Kastamonu’da hâkimiyet kurmuş olan Candaroğulları dönemindeki tıp çalışmaları üzerine de bilgiler verilmektedir. Candaroğlu İsmail Bey döneminde yapılan tıp çalışmaları hakkında bilgiler veren yazar Mü’min b. Mukbil’in, Miftahu’n-Nur ve Haza’inü’s-Sürür göz hastalıkları ile ilgili eserini İsmail Bey adına kaleme aldığı bilgisini vermektedir. Bu bildiri çalışması Candaroğulları dönemi tıp bilgisi hakkında bilgi sahibi olmak için değerlidir.

- Baydil, Emin, 2001. ‘Tarihi Coğrafya Açısından Kastamonu Coğrafyasına Ait Bazı Tespitler ’’, Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri (21-23 Mayıs 2000), Kastamonu Valiliği İl Özel İdari Müdürlüğü Yayınları, s. 49-54.

Söz konusu bu bildiri çalışmasında Kastamonu şehrinin fiziki yapısının tarihi coğrafyaya etkisi anlatılmakla birlikte bu özelliklerin bölgede hâkimiyet kuran uygarlıklar üzerine etkisi anlatılmıştır. Candaroğulları Beyliğinin bu coğrafyadan nasıl etkilendiğinin ve iktisadi hayatı hakkında bilgiler vermektedir.

- Yakupoğlu, Cevdet, 2001. ‘Candaroğulları Döneminde Kastamonu’da İçtimai ve İktisadi Hayat’’, Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri (21-23 Mayıs 2000), Kastamonu Valiliği İl Özel İdari Müdürlüğü Yayınları, s. 55-80.

Söz konusu bildiri de Candaroğulları Beyliği dönemi sosyal ve iktisadi hayat hakkında bilgiler verilmekle birlikte bu beyliğin hâkim olduğu şehirler, köyler ve kasabalar incelenerek buralardaki medreseler, zaviyeler ve vakıflar hakkında bilgiler verilmiştir.

Aynı zaman da bu beylik tarafından yaptırılmış olan dini müesseseler hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Bu yerleşim yerleri incelenerek Türkçe'nin kullanımı üzerine örnekler sunulmuş olup İbn Battuta ve el-Ömeri gibi seyyahların gözlemlerine de yer verilmiştir.

- Kankal, Ahmet, 2001. 'Fetihten XVI. Yüzyılın Sonuna Kadar Kastamonu Şehrinde İskân ve Nüfusuna Dair Genel Gözlemler', Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri (21-23 Mayıs 2000), Kastamonu Valiliği İl Özel İdari Müdürlüğü Yayınları, s. 89-120.

Söz konusu bildiri çalışmasında Kastamonu'ya hâkim olan uygarlıklar ve bu uygarlıklar döneminde Kastamonu şehrinin yapıları hakkında bilgiler verilmekte olup Candaroğulları dönemi Kastamonu şehir imarı ve yapıları hakkında detaylı açıklamalar yapılmıştır. Candaroğulları dönemi Kastamonu şehrinin gelişimi hakkında bilgisi sahibi olmak için değerli bir çalışmadır.

SONUÇ

Anadolu Selçuklu ile Moğollar arasında gerçekleşen 1243 Kösedağ Savaşı'ndan sonra Anadolu Selçuklu Devleti yıkılış sürecine girerken Anadolu'da siyasi birlik bozulmuş ve bunun sonucunda irili ufaklı beylikler bağımsızlıklarını ilan etmeye başlamışlardır. Anadolu Selçuklu Devleti'nin hâkimiyet alanında kurulan bu beyliklere Tavaif-i Müluk adı verilmiştir. Bu beyliklerin çoğu uçlarda Bizans sınırında, Batı Anadolu'da ve Kuzey Anadolu dağlarının olduğu bölgede kurulmuştur. Anadolu'da Moğol etkisinin azalmasıyla birlikte bağımsızlıklarını teker teker ilan eden irili ufaklı beyliklerden biri de Anadolu coğrafyasının Kuzey Batısında yer alan Candaroğulları Beyliğidir.

Kuzey Batı Anadolu'da kurulan Candaroğulları Beyliği(1292-1461) yılları arasında Anadolu'da en uzun süre hâkimiyet sağlamış beyliklerden biridir. Candaroğulları Beyliği, Karadeniz ticaretinin için önemli bir konumda olduğu için çevre ticaret kolonileri ve devletlerle mücadele içinde olmuştur. Bu beylik Bizans sınırına yakın Karadeniz'e sınırı olan bir beyliktir. Bizans İmparatorluğuna yakın konumda olmasından ötürü Osmanlı Devleti ile zaman zaman birlikte hareket ederek mücadele etmiştir. Karadeniz ticareti içinse Venedik ticaret kolonileri ile mücadele etmek zorunda kalan beylik coğrafi olarak stratejik bir konuma sahiptir. Candaroğulları Beyliği ilmi ve kültürel çalışmalara değer vermiş ve bu konuda Candaroğlu İsmail Bey yazmış olduğu *Hulviyyat-ı Şahi* isimli fıkıh eseri ile örnek teşkil etmiştir. Bu beylik Kuzey Anadolu'da yapmış oldukları mimari eserlerle ve kurmuş oldukları medreselerle Kastamonu ve çevresini kültür merkezi haline getirerek Anadolu'nun Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında önemli etkileri olmuştur.

Anadolu'nun kayıp yüzyılı olarak adlandırılan Beylikler Dönemi hakkında yazılan eserler oldukça azdır. Candaroğulları Beyliği hakkında yazılan birinci el kaynaklar yine oldukça az olmakla birlikte bu beylik hakkında bilgileri bölgeye seyahat etmiş olan yabancı gezginlerden almaktayız. Bu nokta da en önemli seyyah ve gezgin olan *İbn Battuta* değerli eseri ve kendi adı ile anılan *İbn Battuta'nın Seyahatnamesi* adlı eseridir. Tarih müellifleri ve eserleri hakkında Türkçe kaleme alınmış birkaç kitaptan biri olan İbrahim Hakkı Uzunçarşılı'nın; Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devleti'nin yanı sıra Muharrek Kesik, Anadolu Beylikleri kitabı önemlidir. Türk Tarihinde Kastamonu Tebliğler(bildiriler) Sempozyumunda eserleri olan Refik Turan, Müjgân Cumbur ve Abdülkerim Abdulkadiroğlu gibi yazarların yanı sıra önemli makale çalışmalarında

bulunmuş olan Selahattin Döğüş, Osmanlı Candaroğulları İlişkileri adlı makalesi, Tunay Karakök, Candaroğulları Beyliği Döneminde Sosyal ve Kültürel Hayata Dair Bir Değerlendirme, Cevdet Yakupoğlu, Candaroğulları Sarayında Bir Osmanlı Gelini Selçuk Hatun adlı makaleleri dönem hakkında bilgi vermektedir. Bunun yanında önemli ansiklopedi maddeleri yazan Zerrin Günal “İsfendiyaroğulları” ve Yaşar Yücel’in yazmış olduğu “Candaroğulları” gibi bilgilerde bu beylik hakkında gerekli bilgilere ulaşmak mümkündür.

Bu çalışmada Türkiye’de Candaroğulları Beyliği hakkında yazılmış makale, bildiri, kitap, ansiklopedi maddesi ve tezler vb. gibi çalışmalar tespit edilmiş ve bu çalışmalarla ilgili beylikle alakalı bilgiler derlenip hem çalışmalar hakkında hem de tespit edilen bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Bu sayede Candaroğulları Beyliği tarihine dair kaynakların geçirdiği yazar ve eserlerini inceleme imkânı bulunacaktır. Bu çalışmam da Beyliğin tarihçesinden önce Kastamonu ve Kastamonu tarihi incelenmiş olup bu bölgede Candaroğulları Beyliğinin kuruluşu, beyliğin beyleri, sosyo-kültürel hayatları hakkında bilgiler verilerek en nihayetinde adı geçen beylikle ilgili araştırmacılara yardımcı olacağını düşündüğüm bir bibliyografya denemesi ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Anadolu Türk Tarihi’nin dönüm noktalarından birisi olan Beylikler Devri’nin önemli parçası olan Candaroğulları Beyliği hakkında ülkemizdeki Türkçe çalışmalar araştırmamız kapsamına alınmış olup bazı noktalarda ise yabancı dilde neşredilmiş ve sonrasında Türkçe ‘ye çevrilmiş olan eserler de bu çalışma da yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan kaynakların değerlendirilmesi başlığı altında yer alan tezler konusunda; YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında sosyal, beşeri ve fen bilimleri alanında yapılan tez çalışmaları “Candar”, “Candaroğulları”, “İsfendiyaroğulları”, “Kastamonu” ve “Sinop” kelimeleri ile aramalarım sonucu 6 adet Doktora Tezine 14 adette Yüksek Lisans Tezine rastlamış bulunmaktayım. Bu araştırmalarım sonucunda 1990 yılında Deniz Esemeli tarafından yazılmış olan “Sinop İli Türk Mimarisi” adlı Doktora Tezi en eski çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yine aynı bölümde yer alan kitaplar başlığı altında ise 83 adet kitaba rastlanmıştır. Bu bölümde yer alan 83 adet kitaplar birinci el kaynaklar, modern kaynaklar ve kitap bölümlerinden oluşmakta olup, 14 adet ansiklopedi maddesine rastlanmıştır. Bu bölümün

devamında olan Makalelere ise Türkiye Makaleler Bibliyografyası, İSAM, Dergipark ve YÖK Akademik adlı internet sitelerinin taranması sonucu 33 adet makaleye rastlanmıştır. Bu makalelerin çoğunluğu ise Candaroğulları Beyliğinin siyasi hayatının yanı sıra ilgili beyliğin sosyal, kültürel, mimari ve iktisadi alanlardaki faaliyetlerini ortaya koymaktadır. Bu yayınlanan makalelerin hepsi ulusal ölçekteki dergilerde yayınlanmış olup beylik hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Beylik ile ilgili bildirimleri incelendiğinde ise 40 adet bildiri çalışması tespit edilmiştir. Bu bildiri çalışmaları incelendiğinde ise ulusal ölçekteki sempozyumlar da sunulduğu görülmüş ve bildiri kitabı haline getirildiği tespit edilmiştir. Yapılan bu bildiri çalışmalarının çoğunluğu Candaroğulları Beyliğinin siyasi, sosyal, kültürel, mimari hayatı hakkında bilgi veren çalışmalar olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak XIII ve XV. yüzyıllar da Anadolu tarihi için önemli bir siyasal unsur olan Candaroğulları Beyliği hakkında bu denli geniş kapsamlı bir içeriğin hazırlanması bu beylikle ilgili eksiksiz bir yardımcı kaynak oluşturma iddiasından çok sürekli olarak güncelleştirilebilecek ve geliştirilebilecek ‘‘ Candaroğulları Bibliyografyası ’na ‘ ’ duyulan gereksinimin somut bir ifadesi olarak değerlendirilmesidir.

KAYNAKLAR

- Albayrak, M. (2018). Candaroğulları Beyliği'nin Kuruluşu ve Osmanlı Beyliği ile Münasebetlerine Dair Bir Değerlendirme. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 4 (7): 73-100.
- Arslanoğlu, O. (2011). Nasrullah Kadı ve Kastamonu Kent Tarihindeki Yeri, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 124 s.
- Arvas, E. (2020). Candaroğulları Beyliği'nin İktisadî Yapısına Genel Bir Bakış. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3 (2): 491-499.
- Baydil, E. ve İbret, B. Ü. (1999). Kastamonu Şehrinin Tarihi Gelişimi ve 1924/1925 Şehir Planı Üzerine Bir Değerlendirme". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 7 (1): 3-18.
- Berberoğlu, M. (2010). Beylikler Döneminde Sinop. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ, 133 s.
- Çelebi, K. (2010). *Cihannüma*, İstanbul Büyükşehir Kültür AŞ Yayınları, İstanbul, s.731.
- Güldal, F. (2003). Fetihden Osmanlılara Kadar Sinop Şehri Tarihi. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, s.117.
- Günel, Z. (2017). *Candaroğulları, İslam Tarihi ve Medeniyeti, XI, Anadolu Beylikleri*, Ed. Mehmet Şeker, İstanbul: Siyer Yayıncılık, s.187-202.
- Karasalihoğlu, M. (2020). "Prehistorik Çağlardan Doğu Roma Dönemi Sonuna Kadar Kastamonu Kentinin Kültürel Tabakalaşması", *Mediterranean Journal Of Humanities*, (10): 79-300.
- Kafesoğlu, İ. (1972). *Selçuklu Tarihi*. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s. 105-106.
- Kamil, Ş. (2000). "Selçuklu ve Osmanlı Dönemi'nde Kastamonu'da Tıp Çalışmaları Üzerine Bazı Gözlemler", *I. Kastamonu Kültür Sempozyumu*, 21-23 Mayıs 2000, Bildiriler, Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dekanlığı Kastamonu 2001, s. 41-48.
- Karakök, T. (2012). Candaroğulları Beyliği Döneminde Sosyal ve Kültürel Hayata Dair Bir Değerlendirme, Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20: 83-85.
- Katıracı, Ü. (2022). "15. ve 16. Yüzyıllarda Bolu Sancakbeyleri". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (55): 89-100.
- Keleş, H. ve Yakupoğlu, C. (2005). Ankara Savaşı'na Kadar Osmanlı-Candaroğulları Münasebetleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1): 207-222.
- Kesik, M. (2018). *Anadolu Türk Beylikleri*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, s.157-202.

- Kesik, M. (2018). *Anadolu Türk Beylikleri*, Bilge Kültür Sanat, İstanbul.
- Maden, F. (2021). Türk İdaresi'nde Kastamonu Şehrinin Tarihi ve Fiziksel Gelişimi, *Osmanlı'da Toplum, Şehir ve Ticaret-I*, Ed. Erkan I, Son Çağ Akademi, Ankara, s.71.
- Merçil, E. (1991). Anadolu Beylikleri, *DİA*, III, İstanbul: TDV Yayınları, s.138-139.
- Merçil, E. (1991). *Müslüman Türk Devletleri Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s. 226-284.
- Perk, H. ve Öztürk, H. (2003). *Candaroğulları Beyliği Sikke Definesi*, İstanbul, 2003
- Solak, E. (2017). Candaroğulları Beyliği Döneminde Sinop, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sinop, 88 s.
- Strabon. (1998). *Coğrafya Anadolu (Kitap XII, XIII, XIV)*, Çev. Adnan Peleman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Antik Kaynaklar Dizisi. I. Baskı, İstanbul, 1989, s.16.
- Şahin, İ. (2001). Kastamonu, *DİA*, XXIV, İstanbul: TDV Yayınları, s. 585-588.
- Şahin, O. E. (2017). Gastumanna'dan Kastamonya'ya Bir Şehir, *Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi*, (4): 247-256.
- Şahin, B. (1992). Cumhuriyet Öncesinde Kastamonu'nun İdari-Nüfus ve Etnik Yapısı (1839-1903), *Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, 474 s.
- Taneri, A. (1993). Candar, *DİA*, İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Yayınları, VII, s. 145-146.
- Turan, O. (1998). *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- Özaydın, A. (2006). *Fetihden Sonra Anadolu'da Kurulan İlk Türk Devletleri, Siyasi, Dini, Kültürel, Sosyal İslam Tarihi*, VIII, İstanbul: Kayıhan Yayınları.
- Yücel, Y. (1993). Candaroğulları, *DİA*, VII, Ankara: TDV Yayınları, s. 146-149.
- Yaşar, Y. (1998). *Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar, 13.-15.Yüzyıllarda, Kuzey-Batı Anadolu Tarihi, Çobanoğulları-Candaroğulları Beylikleri*, TTK Yayınları, İkinci Baskı, Ankara.
- Yinanç, M. (1944). *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, Bürhaneddin Matbaası, İstanbul, s. 7-8.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Candaroğulları Beyliği Haritası; <https://bberksan.blogspot.com/p/anadolu-beylikleri.html>, 23.10.2023.

Candarogullari Sikkeleri, Haluk Perk, Hüsnu Öztürk, *Candarogullari Beyligi Sikke Definesi*, İstanbul, 2003

İbn Neccâr Camii, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ibn-neccar-camii>, 23.10.2023.

İsmâil Bey Külliyesi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ismail-bey-kulliyesi>, 23.10.2023.

Candarogullari'nın Soyağacı, <https://islamansiklopedisi.org.tr/candarogullari>, 23.10.2023.

EKLER

Ek 1: Beylik Haritası

Candaroğulları Beyliği Haritası; <https://bberksan.blogspot.com/p/anadolu-beylikleri.html>

23.10.2023.

EK 2: Candaroğulları Sikkeleri

Haluk Perk, Hüsnü Öztürk, *Candaroğulları Beyliği Sikke Definesi*, İstanbul, 2003.

Ek 3: İbn Neccâr Camii

<https://islamansiklopedisi.org.tr/ibn-neccar-camii>, 23.10.2023.

EK 4: İsmail Bey Külliyesi

İsmâil Bey Camii – Kastamonu

İsmâil Bey Külliyesi'nin sıbyan mektebi

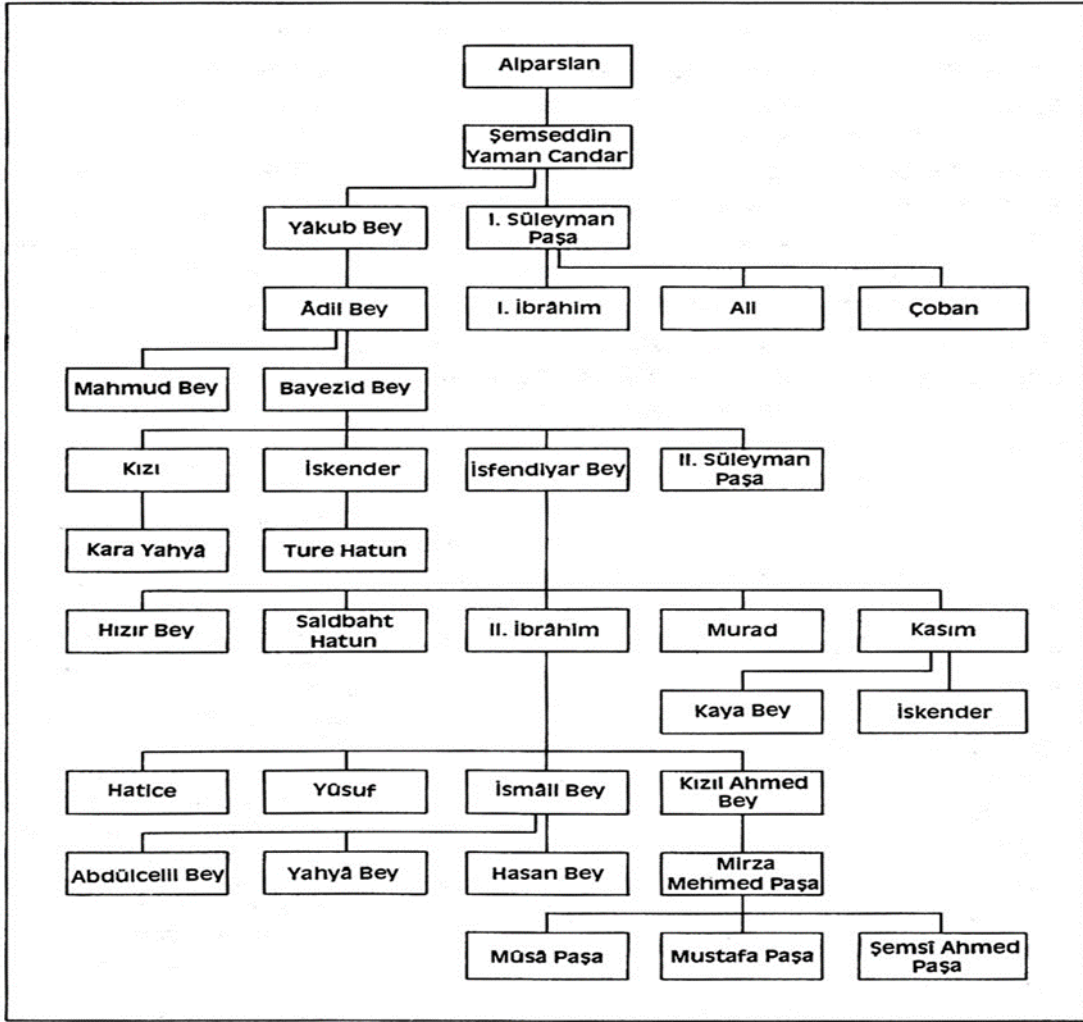
İsmâil Bey Türbesi – Kastamonu

İsmâil Bey Camii'nin kitâbesi

<https://islamansiklopedisi.org.tr/ismail-bey-kulliyesi>, 23.10.2023.

Ek 5. Candaroğulları'nın Soyağacı

<https://islamansiklopedisi.org.tr/candarogullari>, 23.10.2023.

